

Arxiu històric FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Apunts per a una alternativa: Reflexions crítiques sobre l'estructura i els equipaments socials del Guinardó

Raimon Bonal

Joan Costa

MAIG 1976

FUNDACIÓ
Fundació
JAUME
Jaume
BOFILL
Bofill

INTRODUCCIO

La planificació espacial, l'estudi dels fluxes cíclics i les seves connexions estan encara en estat naixent. Una primera hipòtesi és que el capitalisme és incapaç de fer adequadament la planificació espacial.

Cada dia més, es dona una creixent i rellevant importància al sector terciari en les societats desenvolupades i la necessitat incrementada de procurar que en els contextos urbans es donin sectors a la trama urbana aptes per a ésser ocupats per aquesta nova classe mitja que s'obra pas, meticulosament però sense defallir, a la ciutat.

L'absència d'una planificació espacial lògica i eficaç fa que l'escolli l'hàbitat o els llocs d'assentament de les diverses capes socials quedi en mans d'un doble element molt heterogeni: l'especulació realitzada en l'apropiació de l'espai pel capital o pels seus detentors -"que no tenen entranyes", com deia un informant molt enterat de la matèria al barri del Guinardó- i els gustos o preferències psicològiques dels nou vinguts a la ciutat o a una àrea determinada de l'ecologia urbana. Ambdues variables juguen un paper de primer ordre en la determinació del lloc de residència a la megalòpolis moderna.

La primera d'aquestes dues determinants, presenta unes connotacions o components econòmiques evidents. Inclús podrien ésser matèria d'una certa planificació o determinació prèvia per un bon coneixedor de les lleis relatives de l'oferta i la demanda.

La segona, en canvi, és totalment imprevisible i és objecte del joc aleatori més evident. Els gustos i preferències psicològiques depenen del moment i de la circumstància històrica concreta que, en certa manera, ve provocada pels mecanismes desconeguts i indesxifrables de les opcions psicològiques de les diverses capes socials.

Però en tot aquest enfarfec existent en l'ocupació de l'espai a la gran ciutat, aquestes dues variables entren en joc des del moment que es donen un mínim de possibilitats de liquiditat en el que es refereix al potencial econòmic familiar. Quan aquest no és suficient o presenta una debilitat evident, només juga un paper monopòlic la primera de les dues variables, és a dir, l'econòmica. I la creixent marginació dels barris pobres provoca constantment les forces de les il·lustracions urbanes i les cohesiona sota el signe de la protesta i de la reivindicació ferotge i, en moltes ocasions, fins i tot violent.

Es partint d'aquests supòsits que podem afirmar amb una visió panoràmica i aguda de la gran ciutat que no hi ha res que sigui fortuit. No és casualitat l'existència de Nou Barris, ni la de la Barceloneta i el Poble Nou; com tampoc és una coincidència que el Guinardó

estigui ocupat per la classe mitja, ni que a Sarrià o Pedralbes hi visqui l'estatus més benestant de la societat.

Tot plegat obeeix a les lleis de l'apropiació de l'espai i al ritme creixent de l'expansió urbana. La funcionalitat d'un sector de la ciutat és fruit d'una especialització cada dia més gran i d'una mena de divisió del treball col·lectiva que fa que la residència, la indústria i l'administració siguin en certa manera incompatibles. I encara, hauríem de distingir una altra mena d'incompatibilitats que no tenen altre origen que l'estatus social i, a partir d'aquí, els diferents nivells de participació en el poder decisor i en l'ordenació del territori a una ciutat com Barcelona. En últim terme, la situació d'explo-tador i explotat passa també per aquí.

...

...

...

Ens fou demanat ja fa uns cinc mesos, exactament el desembre de l'any passat, l'estudi global del barri del Guinardó. Ni cal dir quina força d'entusiasme i d'il·lusió comporta en si mateix el sol fet que un barri manifesti un real i concret interès pel seu propi coneixement. Són rares les institucions, organismes o entitats que suportin serenament i objectiva l'anàlisi de la seva pròpia autocrítica. Però la inquietud del Guinardó no era pas la d'un barri globalment considerat, sinó la d'una entitat que, amb aires entusiastes i amb una sensació profunda d'omplir un buit existent, venia a prendre el relleu a les tímides o efectives tentatives d'associació al barri; es tracta no gens menys que de l'Associació de Veïns Joan Maragall.

Precisament, quan ens formulaven la demanda aquesta entitat havia estat clausurada pel Govern Civil; bona referència per a poder afirmar que es tractava de quelcom viu i també bona garantia per a poder confiar en una eficiència política cara a la transformació d'un sector de la ciutat.

La Fundació Jaume Bofill, amatent sempre a tot el que glateix en els diversos i separats indrets de la ciutat, va donar el seu assentiment a la tasca i, recolçats amb una col·laboració directa i efectiva dels elements interessats en la labor i visquent al mateix barri, vam començar a incidir en tots els aspectes més generals i institucionals del barri, fins a penetrar a les intimitats més punyents i lacerants de la seva vida social.

El nostre petit estudi només pretén ésser una modesta aportació enriquidora dels mecanismes reivindicatius propis de l'Associació de Veïns Joan Maragall. Potser l'únic aval que li dona una fiabilitat és l'interès amb que ha estat realitzat i el caràcter d'actualitat que tenen les línies que segueixen. Al polític, ara, decidir les opcions

concretes que cal prendre en funció d'un doble element: les circumstàncies i les prioritats. Aquí en lluiem la nostra visió crítica; a d'altres de fer-ne la censura constructiva i l'aplicació immediata de les al·ludides opcions.

...

...

...

El Guinardó és un barri sa, enlairat, ple de llum, amb abundants boscos a la part de muntanya, amb la sensació en cert indrets de que ni et trobes dintre la gran ciutat per la presència de les torres, dels jardins, de les flors i dels arbres. El seus habitants són, la seva majoria, de la classe mitja i potser inclús de la classe mitja alta, amb un nivell cultural alt, amb unes possibilitats econòmiques més aviat elevades.

Però qui sap si, enmig de la aparent ufanor de les característiques més notables i que donen una façana atreient i captivadora, no hi ha allò que preocupa tant a la convivència ciutadana; és a dir, no es donen uns elements que vénen a pertorbar la pau paradisiàca que es pot sentir quan accedeixes al Guinardó des de les àrees més marginades de Barcelona. Ens referim concretament a problemes de desorganització social o a problemes deguts a la manca de planificació espacial.

Aquest és el darrer objecte del nostre treball: captar fins a quin punt és un paradís i a quin moment deixa d'ésser-ho. Veure quins són aquests elements pertorbadors de la pau i de la tranquil·litat del Guinardó.

...

...

...

Nosaltres partim d'una hipòtesi que encara ~~ix~~ ens és impossible matissar perquè resulta ésser una veritat introntollable. I la nostra hipòtesi diu així:

"Tot context urbà formant part de la gran ciutat és terreny abonat i camp acreditat per a l'explotació de l'home per l'home".

Només cal aprofundir l'anàlisi per a veure en quines àrees o esferes concretes de la vida social es manifesta més punyentment aquesta explotació.

Unicament voldríem que la nostra personal descoberta del Guinardó servís pels actors socials del barri de pauta per a poder trobar les línies i l'emmarcament de cap on de guiar els seus passos per a aportar una solució als problemes visibles o envoltats que es presenten al Guinardó.

La nostra tasca i el nostre esforç es veurien suficientment compen-

sats si es logrés ofegar el crit de tanta que, sota l'aparença d'un benestar i d'una pau, gemeguen dessota el jou de l'explotació i de la pobresa, sigui de l'ordre que sigui.

Barcelona, maig 1976.

2. Visió històrica del Guinardó

Es pot dir que el Guinardó és un barri amb molt poca història. La raó ~~principal~~ es troba principalment en el fet que fa molt poc que ha començat i que encara s'està fent. Ignorem completament el que pot donar de si mateixa en futur més o menys immediat.

Des dels temps en que el Guinardó i el seus terrenys formaven part de l'antic municipi de Sant Martí de Provençals, ha plogut molt sobre aquelles terres. L'anexió a Barcelona es va fer l'any 1897.

La gran extensió d'aquell municipi feia que el seu creixement es produís molt diversament i separadament, constituint barris tan coneguts pels noms de Sagrera, Taulat i Muntanya (1) que, segons el diccionari geogràfic de Madoz (1849),

"el barrio de Montaña se extiende desde el camino de Barcelona a Horta que atraviesa y está más al Oeste del Clot hasta los confines Este del barrio de Gracia, siguiendo parte de la falda Sur de un estribo de la cordillera del llano que la cierra desde el barrio de Vallicarca",

i estava format

"por casas de labranza y de recreo propiedad de particulares de la capital".

En aquests moments, encara figuren junts dos barris que pocs anys després tindran tots dos fesàmia pròpia: Muntanya i Camp de l'Arpa. Carreras Candi ho explica de la manera següent:

"El Camp de l'Arpa -antigament del Arca, això és del dolmen- s'anomena el barri situat en la part sobirana de Sant Martí i extrema del projecte de Ciutat Nova d'en Cerdà, que atravessava la carretera d'Horta. Durant la primera meitat del segle XIX es formà allí el barri dit de Muntanya, constituint-lo en el 1845 alguns pagesos i torres dels barcelonins, amb tretze oratoris públics i dos únics carrers dits de l'Hospici i de Sant Josep i les cases de la Farga de l'Aram. S'urbanitzaren en el 1850 els carrers del Camp de l'Arpa cap a Horta i els nous carrers absorbiren els de la Muntanya, devallant-ne el canvi de nom de la barriada. A l'extrem del Camp de l'Arpa i en terres de l'antiga partida dita Lligalbé, s'hi ha construït a partir del 1902 els Hospitals de Santa Creu i Sant Pau.

Es en el 1883 quan el municipi de Sant Martí de Provençals, era dividit en cinc districtes, dos dels quals eren: un Camp

(1) CARRERAS CANDI; La ciutat de Barcelona, Barcelona, A. Martin, 1914, p.1024.

de l'Arpa i l'altre Muntanya o part Nordoest del terme del municipi" (1).

Carreras Candi fa notar encara que

"els suburbis de Barcelona en el començament del segle XIX no estaven afectes a cap divisió civil. Llurs termes eren regulats pels de les circumscripcions parroquials i es conegueren sempre amb els noms d'elles; però tenien battles i regidors propis.

La profusió de cultius i belles construccions escampades per les afores pregonaven la vida devalant de la ciutat. Durant les temporades calamitoses, els habitants del suburbi es recollien amb llurs béns a la ciutat. Dues artèries principals contribuïren a la prosperitat de les afores: La Via Romana provinent de Montcada i la Travessera (2) que era un veritable enllaç d'unió de les parròquies extraurbanes.

Referent a les vies de comunicació amb la gran ciutat cal fer esment d'una, que per la importància que els historiadors li donen, ha ajudat a la configuració del Guinardó. Era una via que comunicava directament Barcelona amb Hosta. (3) Atravesava l'estrada francisca i fúgint-ne amb la via Romana del Vallès atravesava la partida rural dita "colada" faldejant lo puig de Cogoll (on en el segle XV hi havia el colomar d'en Guinardó) damunt de quin puig es veia lo mas Lligalbé (4). Per Lligalbé hi passava un camí secundari de pujar al mont Aguilar" (5).

Fins el segle XIX tot aquest territori que avui és el Guinardó no era altra cosa que camps de cultiu i horta en els llocs on era possible el regadiu. Vinyes en els terrenys orientats cap el Migdia, garrofers (el nom del passatge Garrofers en deixa un record), pasturatges i boscos en la resta. La vivenda eren masos, alguns d'ells molt importants, com el Viladomat, el Casanovas, el Vintró, la Torre dels Pardals (segurament dels Pradals, amb finestres gòtiques), el Lligalbé i el Guinardó que va donar nom al barri que començaria a néixer amb el segle. (6).

(1) CARRERAS CANDI, op. cit, p.1033

(2) la de Gràcia

(3) el que avui és carrer Garrotxa

(4) encara avui hi ha un carrer que porta aquest nom. Abans el portava un torrent que es confonia amb el carrer Lepanto fins a l'alçada de València.

(5) CARRERAS CANDI, op. cit, p.296

(6) Hi ha una tradició o llegenda que vol donar l'origen del nom del barri a un cèlebre bandoler, Roc Guinarda o Guinart, que actuava pels volts del 1700.

A la vessant nord de la que és avui Muntanya Pelada s'hi troba la Font d'en Fargas, lloc^{on} el municipi de Sant Martí de Provençals projectava fer-hi el seu cementiri l'any 1896 (1). Poc després, es feia la incorporació de Sant Martí a Barcelona. La barriada que ha nascut a l'entorn d'aquesta font va començar a ésser l'any 1905 en terres de Can Pujol a iniciativa d'en Pere Fargas i Sagristà.

Així com ja hem consignat més amunt, el nom li prové al barri de "Lo Guinardó", masia molt important avui encara existent a la plaça Salvador Riera, que és el nom de l'antic propietari del Mas. No es sap pas si és història o llegenda; però el fet és que els antics propietaris foren assassinats a la Torre del Fang (a les actuals vivendes del Congrés) i passats a garrot vil. Aquesta masia junt amb l'altra ~~masia~~ de nom Lligalbé, han figurat força com a llocs importants de la part muntanyosa de Sant Martí a l'edat mitjana.

La situació estratègica del Mas Guinardó, edificat en^{el} puig anomenat Cogoll, fa que el Mas hagi estat sempre un indret molt preuat pels exèrcits assetjadors de la ciutat de Barcelona (2). Així mateix fou en el Mas Guinardó on Joan d'Austria el 1652 va rebre els consellers de la ciutat que li presentaren sotmissió i acatament.

La urbanització de la barriada arrenca del 1896 (és en aquesta època que apareixen noms de carrers, alguns dels quals es mantenen mentre d'altres han desaparegut: Rambla Volart, Florit, tres de juliol, Iglesies, Feliu, etc). El 1897, els darrers dies de l'existència del municipi de Sant Martí de Provençals, fou modificat el projecte d'urbanització del Mas Guinardó per la implicació del Mas Viladomat, el seu veí, a sol·licitud d'en Salvador Riera, urbanitzant amb aquestes masies d'altres parcel·les de terra circumveïnes, propietat d'en Pere Borràs (3).

La urbanització va donar lloc a que tot seguit es cerqués la comunicació del Guinardó amb els barris veïns. Es així com s'obria el carrer de la Torre dels Pardals per a fer la unió amb la carretera d'Horta i amb el Camp de l'Arpa. També, l'any 1913 la nova via dita de la Font Castellana i posteriorment carrer Dosrius (4), s'ajuntava amb la Travessera de Dalt i unia el barri del Guinardó amb la part alta de Gràcia (5).

El Mas Viladomat - de mot Ca La Sileta- estava situat a l'actual cantonada de la Rambla Volart amb l'Avinguda del Pare Claret i fou enderrocat cap a final de la dècada dels quaranta, en fer-hi la Caixa de

(1) Els propietaris dels terrenys -Mas Vintó i Mas Pujol- van recórrer a la Comissió Provincial i el 1897 hi hagué sentència favorable als propietaris desautoritzant l'expropiació. CARRERAS CANDI, op.cit., p 1017.

(2) Els invasors borbònics el 1714.

(3) CARRERAS CANDI, op. cit. p. 1037.

(4) Avui és l'Avinguda Verge de Montserrat.

(5) CARRERAS CANDI, op. cit., p. 1038 (nota 2732).

Pensions uns grups de vivendes en nombre de 210. Durant la guerra civil el Mas Viladomat fou la seu del P.S.U.C. i es parla que hi va haver-hi una txeca (1).

Com ja hem consignat anteriorment, el 20 d'abril del 1897 el barri del Guinardó com a districte o part del municipi de Sant Martí de Provençals és definitivament anexionat a la ciutat de Barcelona.

El Segle XX

Amb aquesta incorporació i amb el començament del segle, el Guinardó entra de ple^{en} el joc imponderable de la creació de la gran ciutat.

Els primers graons segueixen perfectament el nucli primitiu a l'entorn del Mas Guinardó i el camí d'Horta (avui carrer Garrotxa). El passeig Maragall no fou obert com a via de circulació d'automòbils, sinó que únicament servia per a deixar pas al tramvia d'Horta. Fins el 1911 no foren acondicionats els marges de la via donant naixement a l'actual passeig. (2)

En aquests primers anys del segle XX, els barcelonins van anar-hi per a comprar parcel·letes per a fer-s'hi la casa dels fins de setmana.

"Unes casetes on no hi faltava res. L'hortet i el racó pel julivert i la glorieta feta amb troncs recoberts de ciment..." (3).

Aquest estil rústec de decorar les cases amb grumolls de ciment de manera que semblassin fetes de roques, sembla que es va estendre pel barri els primers temps i en queden encara algunes mostres molt populars per la seva extravagància. Foren plantades acàcies a tots els carrers i en queda també encara una bona mostra. Tota aquesta manera de construir no era res més que l'onada abassegadora del modernisme del 1900 (modern-style) que amb un xic de retràs feia la seva entrada en els suburbis barcelonins. (4)

Segons informants, fa més o menys 52 anys que el barri del Guinardó era un sector de torretes on la gent hi venia a passar els diumenges. Barri de menestrals de classe mitja tirant a obrers. A mesura que Barcelona s'eixamplava la gent s'hi quedava. Qui va urbanitzar el barri va ésser l'arquitecte Volart de qui ha quedat el nom de la Rambla.

(1) Josep Me HUERTAS-Jaume FABRE, informe no publicat.

(2) id.

(3) Carles SINDREU, El senyor Joanet del Guinardó, Ed. Selecta, 1954

(4) HUERTAS-FABRE; OP= CIT=

A més de les petites torretes, van fer-se també les grans torres; per exemple, la del Suro que vora el 1949 seria cedida als freres de Sant Camil per a fer-hi un sanatori antituberculos; Can Planas d'una nissaga de músics; Can Mascaró on actualment hi ha l'escola de subnormals del doctor Córdoba; Mas Casanovas amb pretensions de castell feudal on hi ha instal·lada l'escola nacional Bisbe Irurita... etc.

El camí que anava des dels "quinze" fins a la plaça Sanlleí (inclús fins Sant Josep de la Muntanya) estava ple de cases significades. Abans d'arribar a la Torre dels Pardals hi havia tres xalets que depenien dels mateixos propietaris que aquella. La Torre dels Pardals havia estat una casa de pagès que fou comprada per un propietari que havia fet molts diners quan la primera guerra europea i la va convertir en un molí de farina. En aquest mateix indret hi havia hagut antigament unes termes romanes.

Seguint el camí cap amunt, es trobava després la Torre Vista Rica on actualment es troben els laboratoris Esteve i més amunt hi havia una granja avícola on s'hi criaven gallines i aviram de raça (l'espècie anomenada del Prat) i que posteriorment s'ha convertit en l'edifici "blau" o "cunillera". Encara més amunt hi havia la torre dels senyors Renom davant mateix l'actual parròquia de la Verge de Montserrat. I així anant continuant cap a la plaça Sanlleí.

La instal·lació definitiva de les famílies a les cases o xalets que s'anaven construint es va fer durant la guerra espanyola i el motiu fou per la pròpia seguretat. Abans de la guerra només es pot estimar que hi vivien únicament una dotzena de famílies: ~~famí~~ llars força importants que havien centrat la seva vida social en la Fundació del Mas Guinardó com a Associació de Propietaris que nasqué cap a la tercera part del segle XIX i que més tard es diria també de veïns. (1)

Els anys 1930-1931, aquesta Associació que era una entitat eminentment conservadora i teòricament desvinculada de partits polítics, va publicar un butlletí "El Guinardó" que va mantenir un cert interès. El 1931 un grup de socis del Mas Guinardó comencen pel seu compte i risc una revista titulada "La Rambla del Guinardó". A diferència del portaveu oficial de l'"Asociación de Propietarios", va fer passar pel sedàs de la crítica a totes les entitats i persones que es movien pel barri.

(1) A les torres s'hi feien vetllades literàries íntimes i balls familiars, com també a les d'Horta; ni cal dir com oren trets molt adients a les característiques sociològiques que van configurar l'incipient barri. Això es va finir quan es va constituir l'Associació que ben aviat es convertiria en "entidad cultural y recreativa". Quasi podríem dir que aquí comença l'història del Guinardó amb vida pròpia. (HUERTAS-FAHRE, op. cit.)

Segons els nostres informants, la vitalitat del Mas ~~era~~ ^{era} extraordinària puix que tota l'activitat socio-cultural del barri es centrava a la vida del Mas. Nosaltres pensem que aquesta afirmació no està pas desprovista d'una certa nostàlgia sentimental ja que els fets no demostren pas plenament aquesta ambientació social tan fecunda; en concret, pensem que la biografia social d'aquesta entitat era un ~~un~~ pur reflex del que podia donar de si mateixa l'agitació d'una classe social molt concreta.

Hi havia en el Mas unes comissions: la de Beneficència que després i posteriorment passà en bloc a la parròquia de la Verge de Montserrat i la del Foment que es preocupava de les millors del barri. Per altra banda, organitzava els "tres toms", la cabalgata dels Reis, les caramelles i, sobre tot, va fer famós un ball a tot Barcelona.

El 1920 va haver-hi una escissió dintre la Junta del Mas i aleshores es deia "Guinardó instructiu i recreatiu" fins que vingué la República. De totes maneres, la instrucció i la recreació consistien en anar a jugar al burret.

Entre els anys 1923 i 1929, quan el període dictatorial d'en Primo de Rivera, es va instal·lar al Mas la Unió Patriòtica, que era el partit únic, anticatalanista. No era pas casualitat que tots els membres eren socis del Real Club Deportivo Español. Passat ja el xarrampió de la Unió Patriòtica s'hi va instal·lar l'Acció Catalana Republicana -centre moderat- que provenia dels locals que posteriorment serien ocupats pel Casal Federal. La tàctica seguida pels socis del Mas fou el no pagament de les quotes a la Unió Patriòtica a fi de veure's donats de baixa. La resposta d'en Primo de Rivera no era d'empresonar, sinó que es limitava a fer pagar multes.

La vitalitat del Mas Guinardó es manifesta potser en el fet que neix del seu si tota la posterior vida associativa del barri. La primera escissió fou la del Casal, situat en l'Avinguda Verge de Montserrat cantonada Sales i Ferrer on s'hi acolliren dos grups. D'una banda l'Esquerra Republicana de Catalunya que tenia més o menys 200 socis i, per altra banda, els lerrouxistes que eren molt pocs i pràcticament oriunds d'Aragó però que parlaven català. El Casal fou actiu fins l'any 1939.

Quan les eleccions del 14 d'abril del 1931, els del Mas Guinardó es van passar a l'esquerra i fou aleshores que, de socis procedents del ~~Guinardó~~ Mas, va néixer la Lliga Regionalista, partit que tenia per única finalitat contrarrestar l'esquerra. Eren també uns 200 i pico de socis.

La Lliga va tenir local propi: fou l'anomenat Ateneu. Del 1931 al 1933 estava situat al carrer La Bisbal número 30 i a partir del 1933 s'instal·la definitivament en un nou edifici del carrer Renaixement.

Avui no en queda res.

Una altra entitat que aleshores existia era Círcol Republicà del Guinardó, situada al carrer Varsòvia. Ens consta que fou d'una vida molt minvada.

La revista "La Rambla del Guinardó" que fou llargament la millor revista que mai s'hagi publicat al barri, només va durar tres mesos. En aquest temps les seves crítiques tant a les entitats existents en el barri com a l'administració municipal, eren ferotges. Principalment, tenia particular tendència a veure els defectes de tot el que desprengués una flaire d'esquerra. No és d'extranyar, doncs, que només sortissin tres exemplars; però tampoc és extrany que en el segon número arribessin als 600 exemplars doblant, doncs, efectivament el tiratge. (1)

En aquesta època de preguerra, el Guinardó tenia els seus personatges populars: el qui va despendre la seva fortuna amb cuets; Mateo Romero, un pedagog d'idees extravagants (2); el senyor Arquímedes Gratacós, furibund republicà i anticlerical que donava conferències al local de la Lliga sobre "aspectos de la cuestión social";...

Aquell barri "únic al món", com diu Carles Sindreu en la seva novel·la, anava creixent de manera pausada. S'anaven urbanitzant carrers, es feia el Camp del Guinardó F.C. dels "quinze" (3).

La finca on avui hi ha l'Albergue Juvenil, molt abans de la guerra, fou comprat per Canòdroms de Barcelona S.A. Hi van construir la piscina, el canòdrom, etc... Després de la guerra fou tot plegat declarat com a "bienes marxistas" i, per tant, incautat per l'Estat i abandonat. El Governador de Barcelona, Correa, fou qui portà a terme l'operació de compra de tots els terrenys a fi de cedir-los al Front de Joventuts. Llavors, s'hi van fer campaments, residència de joves, etc... Encara que tèbriament és del Frente de Juventudes, ho explota un particular i el Camp del Sant Martí també és així mateix arrendat.

El que avui és l'escola Bisbe Irurita, era el Mas Casanovas. Havia estat comprat per a fer-hi un Casino de Joc de molta envergadura, sucursal del que hi havia a La Rabassada. La dictadura el va prohibir; la seva supervivència clandestina no va pas tenir massa èxit.

Durant la guerra civil els locals de la Lliga foren ocupats per les "Juventudes Libertarias" (F.A.I.). S'hi feia teatre. Més tard, a la vinguda dels nacionals després de la guerra, aquells locals serien usats per a la Secció Masculina de la Falange. Al Casal Federal, per la seva banda, després d'un breu període dels Requetés, s'hi va instal·lar.

(1) HUERTAS-FABRE, op. cit.

(2) Amb la pretensió d'ésser modern, donava especial importància a l'ensenyament dels nous invents com el telèfon, telègraf... Molts carrers del Guinardó serien batejats amb els noms d'aquests aparells.

(3) Desaparegut en 1973 sota l'empenta dels immobles de pisos.

lar la Secció Femenina. Hi va durar més o menys uns 10 anys; però no va tenir cap ressó en el Guinardó.

Després de la guerra, tot va quedar molt mort. El Mas ha tingut una vida molt migrada, el Casal va desaparèixer i el Centre Catòlic de la parròquia va fer de Centre Social durant molts anys en substitució del Mas. Aquest va tenir molts impediments en permisos i dificultats de tota mena perquè el govern del General Franco veia separatistes i comunistes a tot arreu. Ha tingut que jugar molt a la puta i la ramoneta. Per exemple, malgrat que no es podia, es feia cobrar una entrada per a recollir fons per a l'entitat i es jugava molt amb trapes d'aquesta mena.

Fins els anys cinquanta, El Guinardó seguirà essent un barri de pagesos, artesans, grangers, estivejants i rentistes. Hi havia sobretot importants vaqueries i granges avícoles, algunes de les quals van sobreviure fins els anys sixty i encara en queda alguna mostra.

Els primers pisos que van trencar la uniformitat del barri foren un edifici del carrer Renaixement i un altre del carrer Varsòvia cantonada Garrofers. Després, el 1949, el polígon molt més important on hi havia l'antic Mas Viladomat construït per la Caixa del Mont de Pietat i el "bloc blau" (Verge de Montserrat-Amílcar), "la cunillera", construït els anys sixty en ple aïllau immigratori, el preu dels quals era de 100.000 pessetes. Les vivendes d'immigrants s'edifiquen generalment al voltant de la plaça Catalana i a l'esquerra de Sant Pau dalt del carrer Cartagena.

Es a partir d'aquest moment que la bellesa d'aquell antic Guinardó, ornat pels jardins, les flors, les flaires diferents segons els carrers, l'abundància de garrofers (1), queda trencat i destruït per l'especulació del terreny que l'administració anava permetent. Aquestes transformacions arriben a culminar a l'època de l'arcalde Porcioles en la que primer tota mena d'extorsions sense respectar gens les normes de planificació municipal i donant carta blanca a l'edificació privada. Han abundat inclús les denúncies però el que havia estat destinat a zona verda o d'equipaments s'ha anat convertint en blocs de pisos. Sembla que les etapes de l'evolució urbanística del barri són les següents:

(1) Amb la peculiaritat que en el Guinardó hi havia l'únic garrofer mascle que els fecundava a tots i que té la nota característica que no fa fruit.

1. Cases de pagès
2. Una certa fesomia pròpia amb les torretes
3. Primeres cases de pisos del 1955
4. Boom desbordant dels 10 darrers anys 1965-1975.

Per a entendre aquesta dinàmica evolutiva, només cal veure els preus dels terrenys:

Una mica abans del 1954, davant la parròquia, 22 ptes/pam.

L'any 1954 allà mateix, 37 ptes/pam.

El mateix any i prop del passeig Maragall, 15 ptes/pam

Deu anys més tard, el 1964, al mateix indret, 300 ptes/pam.

Actualment, 1.200 ptes/pam.

La Comissió d'Urbanisme de Barcelona, l'any 1966, publica un mapa classificatori dels barris amb major edificació de vivendes (1). El Guinardó és un d'ells i amb un tipus de vivenda típic d'una classe mitja. La nova edificació en aquesta època, tant la social com la de luxe, comença a ésser ja majoritàriament de propietat. És la nova i obligada estratègia dels propietaris del sòl urbà davant del problema de la congelació de lloguers i la introducció del gran capital en el sector de la construcció.

També a partir del 1950 apareixen en el Guinardó dues lacres socials de la vivenda: el barraquisme (2) i els rellogats.

La història del barri des dels anys 1940 fins fa poc, ha tingut com a centre vital la parròquia de Ntra. Sra. de Montserrat.

La parròquia del Guinardó fou erigida el 1919. Mentre es buscaven terrenys per a l'edificació del nou temple, les celebracions es feien a la capella del Mas Viladomat a Ca la Sileta.

Abans, els veïns del barri pertanyien a la parròquia del Clot. Malgrat tot, cal tenir present que el servei religiós més antic del barri fou el dels Mínims que van fer la seva casa al Guinardó poc després de la desamortització dels béns de l'Església feta per en Sagasta.

La primera idea fou la ^{de} demanar fer parròquia l'església dels Mínims; però el bisbat no n'era partidari perquè deia que els religiosos s'havien de dedicar a les seves coses i deixar les parròquies en mans del clergat secular.

La Junta del Mas va organitzar una comissió per a anar a veure el bisbe Reig que posteriorment seria Cardenal. La idea primigènia fou la de comprar uns terrenys al carrer Bisbal cantonada a Florència;

(1) Atlas de Barcelona. Segles XVI a XX, Publicacions del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya i Balears.

(2) Les de darrera l'Hospital de Sant Pau, recentment desaparegudes, foren les primeres de Barcelona. Les de Francisco Alegre que es troben encara ara a la vessant de la muntanya del Carmel.

però el bisbat va fer la compra del solar on es troba actualment l'emplaçament de la parròquia. El preu d'aquests terrenys era extraordinàriament econòmic ja en aquella època: a 5 cèntims el pam. Però l'estalvi efectuat en la compra del solar, es va vessar amb escreix en l'aixecament de la fàbrica de l'edifici. Es va obrir una subscripció en el barri de 1.000 ptes per a fer l'obra.

El primer que es va construir fou la cripta en el 1924. El temple actual, iniciat el 1930 sembla que encara està per acabar. En el 1949-1950, són transformats la cripta i els baixos de la parròquia en sala d'actes i locals per a diverses activitats.

El nom de la parròquia li ve de que el bisbat de Barcelona va voler donar satisfacció a en Cambó dedicant dues parròquies de Barcelona a patrons de Catalunya: Sant Jordi a Vallcarca i la Verge de Montserrat al Guinardó.

Els límits de la parròquia foren al principi, la travessera de Gràcia, els "quinze", el carrer Concepció Arenal, Cerdanya i la Muntanya. El primer rector, mossèn Florí, poeta, fou qui va construir l'edifici tal com és ara. Hi va preveure unes escoles i un dispensari amb un metge responsable.

Després de la guerra, l'Acció Catòlica era al barri del Guinardó la única entitat cívica. Oficialment, ja hi havia el Movimineto que podia actuar públicament en el terreny associatiu i recreatiu. Els anys 1949-1950 neix la revista "Guinardó, suplemento de la Hoja Diocesana" de la que van veure la llum nou exemplars. Fou en aquells temps que es movien entorn de la parròquia l'Agrupación Folklórica Montserratina, el Grup Excursionista Montserrat, quadre escènic, escola nocturna per a obrers i obreres, cursets i conferències, etc... Tot plegat, formava part de les activitats del Centre Parroquial i Centre Catòlic que, pels anys 1960, publicava la revista "La Atalaya del Guinardó". Al 1950, neix el P.E.M. (Penya Esportiva Montserrat) com a secció d'esports del Centre Catòlic i l'Agrupament Escolta Moss'en Cinto Verdager.

El local dels escoltes estava situat als baixos de la parròquia i fou incendiat el 1957 "no es sap per qui". Posteriorment, van ubicar-se a un local del carrer Varsòvia cantonada Telègraf, on actualment s'aixeca l'escola especial Verge de Montserrat, fins que el 1969 la parròquia va habilitar nous locals pels escoltes en els baixos a la vegada que es fusionaven amb l'agrupament femení del barri formant l'actual agrupament coeducatiu i laic. Amb tot els alts i baixos experimentats, és a dir, l'alternància dels moments brillants i grisos, l'escoltisme ha jugat un paper molt important en la història recent del barri del Guinardó. Bona part de la gent que actualment treballa al barri ha sortit d'ell.

El P.E.M. ha tingut també un període extraordinàriament brillant. Es tracta dels anys compresos entre el 1953 i 1961. Es disposava d'uns terrenys al ^{passatge} ~~barri~~ Garrofers (1). Actualment, segueix funcionant; però vinculat al Mas Guinardó i amb una gran desconexió amb d'altres grups del barri.

El Mas Guinardó, per la seva banda, ha estat una entitat que des de la guerra civil ha portat una vida lènguïda i limitada al ball dels diumenges.

En els inicis del 1970, un grup de joves intenten revitalitzar-lo; però el "control" de l'entitat no els permet prosperar. Anteriorment, fou ja els Joves Amics del Guinardó (J.A.G.), de molt curta durada, que intentaren quelcom a nivell popular. La desaparició d'aquests, va provocar la unió de forces per a formar l'Associació de Veïns l'any 1973. Aquesta s'eixopluga en els locals de la parròquia, fins que el 1974 fou clausurada pel Govern Civil perquè "no estava en condicions".

El 1975, l'Associació de Veïns ha aconseguit local propi, suplint un buit que, a nivell popular, era molt notori. El nom registrat és Associació de Joan Maragall; puix que no es podia dir del Guinardó perquè, a nivell de registre, existeix encara la del Mas Guinardó.

La manca de llocs de reunió, la gran proliferació de bars i cafeteries, especialment de camareres, unida al creixement desmesurat del barri, ha fet difícil fins ara la creació d'una "imatge pròpia" del Guinardó.

Es d'esperar que a la història d'ara el poble hi aportí allò tan necessari que faci que el Guinardó sigui ell i no un conglomerat sense entitat pròpia.

De totes maneres, al costat d'informants que asseguren que la vida social del Guinardó era molt plena (2), d'altres persones acusen que és un barri que no ha tingut mai personalitat pròpia. Diuen aquests que és no solament per aquesta raó sinó també pel creixement artificial posterior¹; el Guinardó és completament postís i fet convencionalment. Aquesta pot ésser la raó per la qual el futur del barri és força imprevisible i condicionat a una tal varietat d'eventualitats que pigmenten i dibuixen les dificultats més punyents del futur. Sense entrar en el fons de la polèmica, creiem que el futur és totalment inesperat.

(1) On avui hi ha un edifici industrial.

(2) Sembla que només es tractava de l'ambient de poble que s'hi respirava.

Bibliografia bàsica que interessa el relat històric del
Gòinardó

- Jaume CARRERA i PUPE, La Barcelona del segle XVIII, Bosch, Barcelona, 1951.
- Josep ROCA i ROCA, Barcelona en la mano, Barcelona, Antoni López, 1895
- Alexandre CIRICI, Barcelona pam a pam, Barcelona, Teide, 1971
- Oriol BOHIGAS, Barcelona entre el Pla Cerdà i el barraquisme, Barcelona, Ed.62, 1963.
- Agustí DURAN i SANPERE, Barcelona i la seva història, Curriel, Barcelona, 1972.
- CARRERAS i CANDI, La ciutat de Barcelona, A.Martín, Barcelona, 1914
- Rafel TESIS i DALMAU, Barcelona. Imatge i història d'una ciutat., Barcelona, Dalmau, 1961
- Frederic CODINA i Josep Maria GARRUT, Barcelona. vint segles d'història, Barcelona, Aymà, 1968.

3. Estudi demogràfic del barri

3.1 La delimitació geogràfica de l'àrea del nostre estudi

En bona lògica, el Guinardó és l'àrea geogràfica que troba^{ves} emplaçada a la dreta de l'Hospital de Sant Pau. Seguint el passeig Maragall s'aturaria al carrer Camèlias i tindria al límit nord la muntanya Pelada. Aquesta zona muntanyosa toparia amb l'obstacle natural del parc del Guinardó.

El nostre treball respon a la demanda de l'Associació de Veïns Joan Maragall i els interessos d'aquesta ens han portat a eixamplar notablement les fronteres del nostre estudi. El planell de l'Apèndix I expressa gràficament els límits reals del nostre treball, condicionat evidentment per les seccions censals del districte XII que ajuden a emmarcar les fites definitives de la nostra investigació.

Diguem, abans de tot, que la nostra tasca es situa dintre el concepte administratiu de barri del Guinardó, afegint-hi dues seccions censals -la 102 i 103- que portanyen administrativament al Carmel.

Així, doncs, com es pot veure al planell esmentat els límits definitius del nostre Guinardó són els següents:

Nord: Plaga Sanllehí, Avinguda Verge de Montserrat, carrer Francisco Alogre, cim de la muntanya Pelada fins al parc del Guinardó, carrer Garriga i Roca, Aguilar, Alta de Pedrell, Frederic Rahola i passeig de la Font d'en Fargues.

Sur: Travessera de Gràcia des del carrer Cerdanya i Sant Antoni Maria Claret fins a passeig Maragall.

Est: Passeig Maragall des de Sant Antoni Maria Claret fins al passeig de la Font d'en Fargues.

Oest: Carre/Cerdanya des de Travessera de Gràcia fins a la plaça Sanllehí.

Aquesta és l'àrea on es situa la nostra investigació. Es tracta d'un conjunt harmònic i natural, delimitat per barreres fins a cert punt no artificials i per l'elevació de la ciutat cap a l'anomenada muntanya pelada.

3.2 Les fonts informatives

Els aspectes demogràfics adquireixen la màxima importància del fet que pretenen respondre a aquelles preguntes que es formulen fins i tot els més profans: quants sou?, qui sou?, què feu?.

Ens sembla que a l'estudi d'un barri cal intentar donar una resposta adient a aquest interrogant tan elemental. Per a portar a terme aquesta anàlisi de la demografia ens hem basat en la informació de l'Estadística Municipal del cens de 1970, l'únic verament fiable

de tot el material existent (1). Per a l'estudi de l'embalum global de les variables demogràfiques que segueixen les dades d'aquella informació són suficients; però a l'hora de fer sectoritzacions més concretitzades a les zones del nostre barri, hem extrapolat la informació del Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya, traduïda en uns llistats fets amb mostra pròpia sobre el mateix cens, a les dades aportades pel subdepartament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona. La fiabilitat d'aquests llistats, per què no dir-ho, s'ens ha aparegut extraordinàriament dubtosa en molts aspectes.

Es del conjunt d'ambdues informacions que tenim com a resultat aquesta relació que segueix; relació que és veritablement enriquidora per a determinar les característiques bàsiques de la població que viu al Guinardó. La nostra exposició pretén únicament analitzar i posar en relleu les diferències significatives trobades en aquestes variables bàsiques.

3.3 Els seus habitants

La nostra elaboració ve molt simplificada per la informació desglosada procedent de les fonts que hem esmentat. La quasi coincidència del barri administratiu del Guinardó amb la unitat estudiada, facilita en gran manera la tasca. Les dues seccions censals que es sobreafegeixen al Guinardó administratiu -la 102 i la 103-, són les que, per hipòtesi, podrien diferir substancialment de la resta en algunes variables demogràfiques característiques. Es per això que oportunament intentarem puntualitzar les diferències possibles que es puguin fer patents en el cas específic d'ambdues seccions censals.

El nombre d'habitants per secció censal de la nostra àrea d'estudi és la que segueix, tenint compte que, per a simplificació global, hem dividit la zona estudiada en quatre sectors:

<u>Sector</u>	<u>Seccions</u>	<u>Habitants</u>	<u>Límits</u>
Dreta de Sant Pau	84	1.667	N: Varsovia
	85	1.583	S: S.A.M ^a Claret
	86	1.969	E: Pg. Maragall
	87	1.615	O: Hospital St. Pau
	88	2059	

(1) Estadística Municipal, tablas referentes a las características de la población barcelonesa deducidas del padrón municipal de habitantes de 1970, vol. I i II, Ayuntamiento de Barcelona, 1970.

Avance provisional de algunos conceptos deducidos del censo y padrón municipal de habitantes de 1970, Servicio Técnico de Estadística.

89	2.903
90	2.587
91	1.252
92	2.659
93	<u>2.185</u>
	19.579

Esquerra
de Sant Pau

31	2.775
37	1.176
38	1.260
39	1.563
40	1.482
57	3.086
58	2.463
59	2.565
77	1.974
78	1.744
79	1.730
80	1.252
81	1.265
82	1.558
83	<u>1.928</u>
	27.821

N: Verge de Montserrat
S: Travessera de Gràcia
E: San Quintín
O: Cerdanya

Centre: pl.
Catalana

48	1.643
49	1.354
50	1.106
51	2.430
52	1.517
53	1.614
54	1.158
55	1.232
94	1.328
95	<u>1.664</u>
	15.096

N: Amfícar, Comalada, Camil Oliveras
S: Varsovia
E: Maragall
O: parc del Guinardó

Carmel

102	4.035
103	<u>2.287</u>
	6.322

V.Montserrat, F.Alegre, M.Pelada
Font Fargues, Maragall

Aquesta compartimentació de l'àrea de l'estudi dona la quantitat de 68.818 habitants. El planell de l'Apèndix II vol evidenciar

aquesta realitat donant la idea de la proporció d'habitants per cadascuna d'aquestes seccions censals. A la lectura ràpida d'aquesta realitat demogràfica, veiem també que proporcionalment la distribució de la nostra població és la següent:

A la dreta de Sant Pau..... 28'45 % dels habitants
A l'esquerra de Sant Pau..... 40'42 %
Al que té la pl.Catalana per centre 21'94 %
Als sectors del Carmel..... 9'22 %

La distribució, doncs és molt desigual. El 40'5 % de la població es troba a l'esquerra de Sant Pau tot i que hi ha l'edifici de l'Hospital de Sant Pau, el quartel de l'Agrupació Blindada Numancia nº 9 (popularment els "quartels de Lepanto"), el gran vial del Cinturó de Ronda i l'ampli espai del "parc de les aigües".

Per altra banda, la zona de la secció censal 102, enmarcada per sobre l'Avinguda Verge de Montserrat entre el carrer Francisco Alegre i el parc del Guinardó, posseeix ella sola 5'9 % dels habitants de la nostra àrea d'estudi.

A nivell, doncs, de la repartició dels habitants de l'àrea del nostre estudi, constatem zones molt diferenciades quant a la densitat de població.

Globalment, aquesta densitat del barri del Guinardó, o sigui, no incluint-hi les dues seccions censals que pertanyen al Carmel, és la següent:

62.496 habitants: 166'2 hectàrees = 376'02 habitants/Ha.

Es tracta d'una densitat més forta que la de Barcelona (179'95 habitants/Ha: la més alta del món després de la^{de} Calcuta).

A l'àrea metropolitana de Barcelona, amb tot, es troben densitats veritablement astronòmiques:

Districte V: 850 habitants/Ha
S. Ildefons de Cornellà: 1.100 habitants/Ha
Collblanc-La Torrassa: 745 habitants/Ha.

Malgrat tot, per a aquilatar justament la densitat demogràfica del Guinardó i les seves diferències amb d'altres sectors urbans, és necessari posar en relació aquests índexs amb l'equipament socio-urbanístic de cadascun dels respectius barris o districtes urbans. És aleshores que ens proporcionaria una valoració del que un índex demogràfic com la densitat elevada o petita suposa d'excés o defecte respecta a l'habitabilitat mínima o òptima d'una unitat urbana determinada.

3.4 Evolució de la població 1965-1970

Per causa de la manca d'informació posterior al 1970 i per a

comprendre l'evolució tendencial de la població del Guinardó, ens hem limitat a prendre la referència que hi ha en el període de cinc anys entre el 1965 i el 1970 i comparar-la a la ciutat de Barcelona. Heus aquí el quadre resultant:

Evolució de la població del Guinardó i Barcelona (1965-1970)

	<u>1965</u>	<u>1970</u>	<u>% increment</u>	<u>1976 (previsions)</u>
Guinardó	47561	62498	31'40	82120
Barcelona	1405501	1763512	25'47	2212678

Font: Informació municipal i el·laboració pròpia.

El ritme d'increment del Guinardó en aquests moments és molt més rellevant que el de la ciutat de Barcelona. Les nostres previsions per l'any actual es basen únicament en la suposició dels factors permaneixent constants. Donat, doncs, aquest supòsit, a l'any present hi hauria al Guinardó 82.120 habitants i l'any 1980 superaria la cota dels cent mil habitants.

Donat que el fonament de les nostres previsions actuals i futures són purament estimatives, haurem de confirmar o desafirmar aquesta hipòtesi de creixement per d'altres indicadors que no solament tenen compte de la demografia, sinó de la vivenda i dels ritmes de construcció i edificació actuals.

3.5 Distribució de la població per sexes

Es dona al Guinardó la distribució següent: (1970)

	<u>nombre absolut</u>	<u>%</u>
<u>Homes</u>	33.242	48'3
<u>Dones</u>	35.576	51'7
	68.818	100

Comparada aquesta relació amb els districtes veïns, veiem que es manté perfectament dintre els estàndards migs de Barcelona:

	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>
Districte VIII	46'46	53'54
Districte IX	49'15	50'85
Districte XII	48'09	51'91
Barcelona	47'3	52'7

3.6 Distribució de la població segons l'estat civil

Si tenim compte de la distribució d'aquesta població segons l'estat civil i la comparem amb la globalitat de la ciutat de Barcelona, immediatament es revela el predomini de les persones casades al Guinardó. A la ciutat de Barcelona, els percentatges relatius de persones casades és de 48'73 % pels homes, 43'68 % per les dones i 46'06 % per a la població global. Heus aquí aquesta distribució per l'àrea del

nostre estudi:

<u>Estat civil</u>	<u>Homes</u>		<u>Dones</u>		<u>Total</u>	
	<u>absolut</u>	<u>%</u>	<u>absolut</u>	<u>%</u>	<u>absolut</u>	<u>%</u>
Solters	15.919	47'89	15.293	42'98	31.212	45'35
Casats	16.614	49'98	16.429	46'13	33.042	48'01
Vidus	588	1'77	3.614	10'17	4.202	6'11
Divorciats o separats	121	0'36	240	0'67	361	0'53
	33.242	100	35.576	100	68.818	100

Això ens orienta vers una hipòtesi que caldrà verificar per d'altres variables demogràfiques: el Guinardó és un barri essencialment residencial. Aquesta funció primordial del barri del Guinardó és la d'un acolliment de la classe mitja barcelonina que cerca un domicili del centre cap a la perifèria. La classe obrera, seguint el mateix procés, té els seus propis barris ben identificables. El Guinardó, per la seva banda, acolliria un estament mig identificat per la professió i la categoria professional. D'aquí el seu caràcter estable del que un bon indicador pot ésser aquesta rellevant proporció del nombre de persones casades.

3.7 Distribució de la població segons l'edat

L'objecte d'aquesta anàlisi és no solament la piràmide d'edats, sinó el poder traçar a partir d'ella una distribució suficientment operativa per a les finalitats del nostre estudi.

El gràfic de la plana següent presenta l'estructura de la piràmide d'edats de l'àrea del nostre estudi comparada a la de la ciutat de Barcelona.

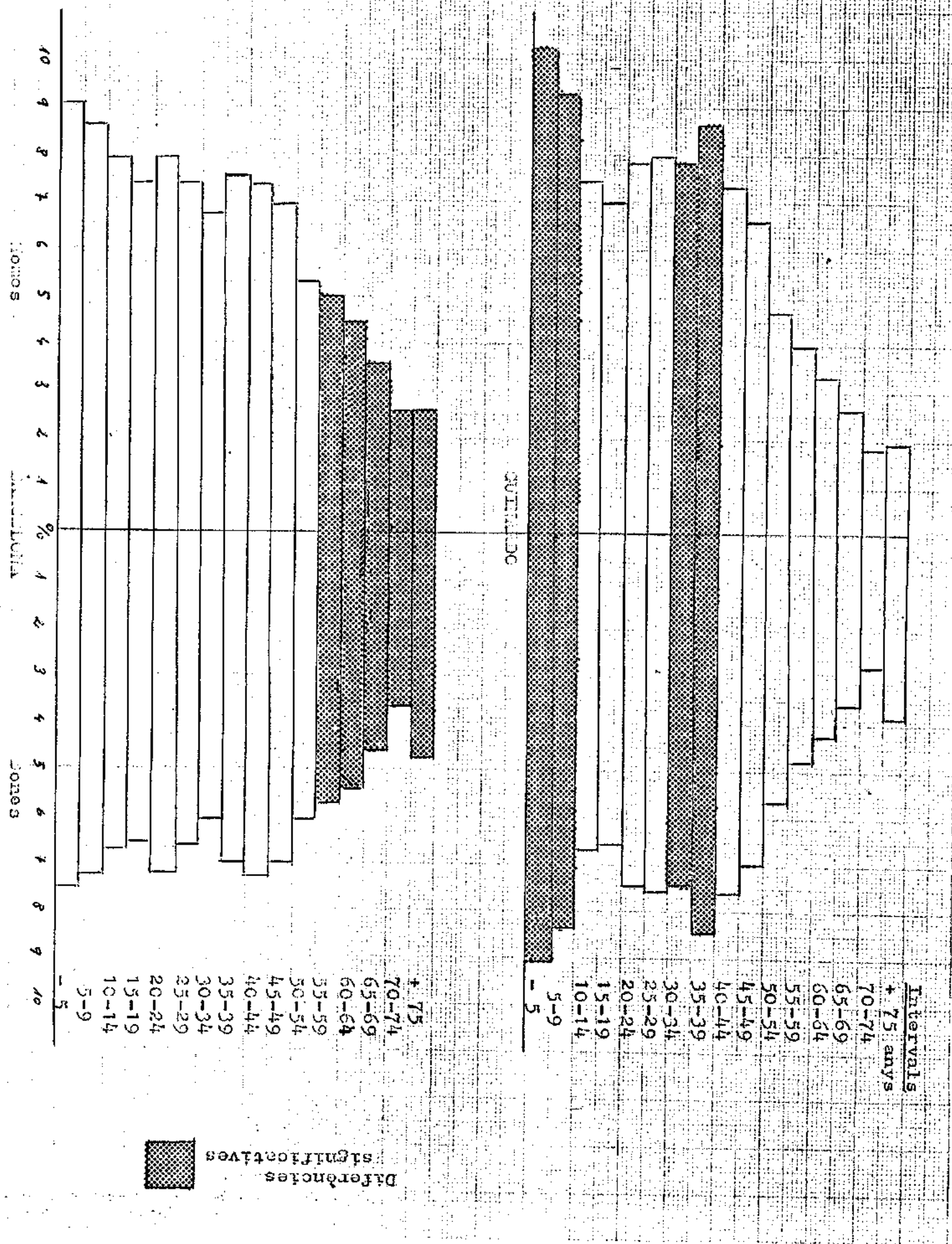
A la primera llambregada ja es veuen diferències clarament significatives entre l'una i l'altra: el Guinardó es presenta com una població particularment jove (a les edats de menys de 10 anys) i madura (al període entre 30 i 40 anys). Aquestes diferències vénen particularment subratllades pel predomini diferencial a Barcelona a partir dels 55 anys.

Una primera hipòtesi queda refermada: el Guinardó vindria caracteritzat pel gran abundament de matrimonis joves, apoiant-nos precisament en la variable ja trobada de la gran abundància relativa de persones casades. En definitiva, aquesta nova explicació a partir de l'edat reafirmaria a bastament el caràcter estable de la seva població.(1)

Malgrat tot, la manca d'operativitat d'aquesta primera aproxima-

(1) Vegi's a l'Apèndix III les dades d'aquesta escala d'edats.

Escala d'edats comparada, Àrea de l'estudi i Barcelona.
En relacions percentuals. (1970)

ció és evident. Es per això que hem confeccionat una altra distribució d'edats amb uns intervals que ens permetin fer anàlisis posteriors. Els cinc períodes es corresponen amb l'edat preescolar (0-5 anys), l'edat escolar obligatòria (6-13 anys), la joventut (14-24 anys), la maduresa (25-59 anys) i l'edat de la jubilació (60 anys i més). Heus aquí aquesta distribució:

<u>Intervals</u>	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>	<u>Total</u>	<u>%</u>	<u>Seccions</u> <u>102-103</u>	<u>Barcelona</u>
0-5	4.117	3.880	7.997	11'62	15'76	8'33
6-13	4.793	3.907	8.760	12'72	15'31	12'21
14-24	5.404	5.312	10.716	15'58	15'53	15'83
25-59	15.671	17.270	32.941	47'86	47'43	47'68
60 +	<u>3.257</u>	<u>5.147</u>	<u>8.404</u>	<u>12'22</u>	<u>7'97</u>	<u>15'95</u>
Total	33.242	35.576	68.818	100	100	100

La nostra població arranjada d'aquesta manera ens autoritzarà a postar la nostra anàlisi a determinacions ulteriors que ens permetin pensar amb aquests intervals operatius i amb una funcionalitat concreta de cara al nostre estudi.

Observem aquí una notable diferència en l'estructura d'edat de la població de les seccions del Carmel (102-103), incluídes a l'àrea del nostre estudi, amb el total del Guinardó. Ambdues seccions donen una relació notablement favorable a la població infantil en detriment de les edats joves. La zona estudiada, per la seva banda, ja es veu que és molt més jove que la mitja de la ciutat de Barcelona.

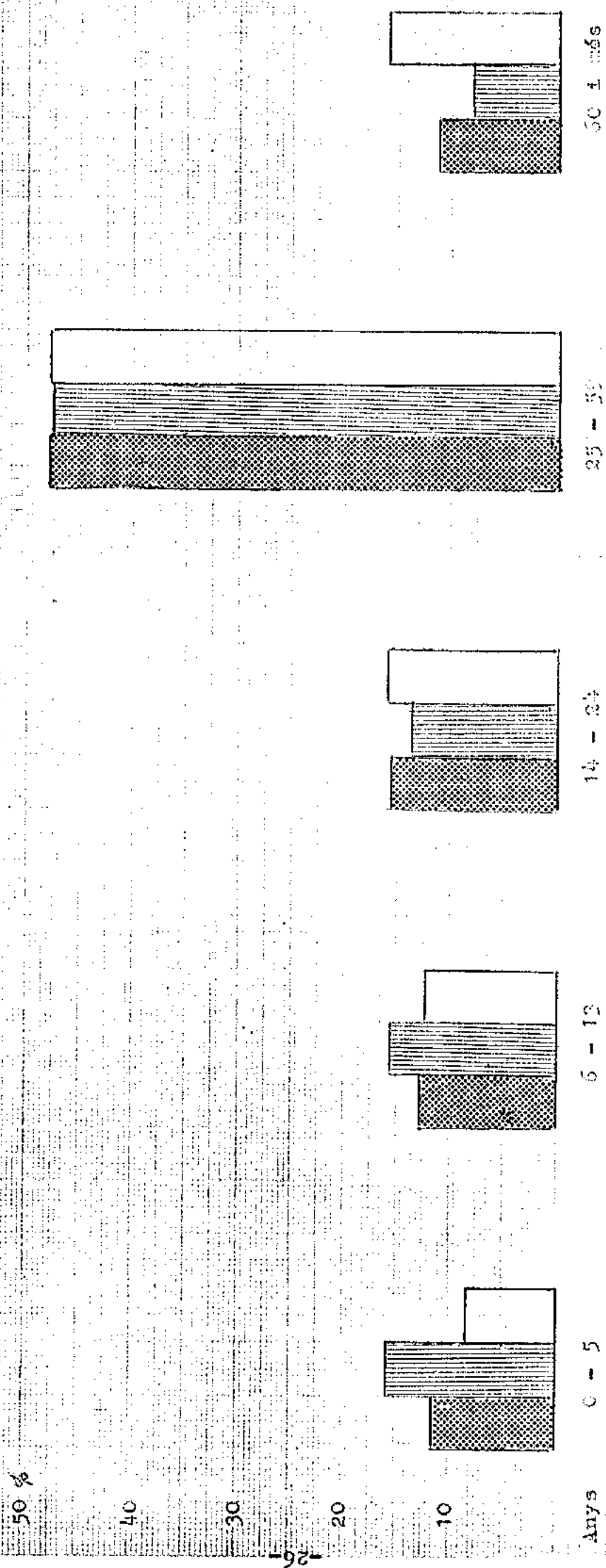
El gràfic de la plana següent expressa visiblement aquestes diferències. El nostre context estudiat és particularment jove i molt poc rellevant quant a les edats de la jubilació.

3.8 Les famílies i la seva estructura

El nombre de famílies del Guinardó i l'índex de membres per família és el següent:

<u>Seccions</u>	<u>Famílies</u>	<u>Habitants/Família</u>	<u>zona</u>
84	475	3'50	Dreta de Sant Pau
85	452	3'50	
86	564	3'49	
87	453	3'56	
88	578	3'56	
89	524	3'82	
90	729	3'54	
91	354	3'53	

Embalum relatiu de població segons els intervals que interessin al nostre estudi (1970)

Tuinardó
Seccions Carner (102-103)
Barcelona

92	747	3'55	
93	<u>587</u>	<u>3'72</u>	
	5463	3'58	
31	741	3'74	Esquerra de Sant Pau
37	298	3'94	
38	364	3'46	
39	441	3'54	
40	423	3'50	
57	746	4'13	
58	648	3'80	
59	713	3'59	
77	530	3'72	
78	463	3'76	
79	441	3'92	
80	314	3'98	
81	334	3'78	
82	451	3'45	
83	<u>346</u>	<u>5'57</u>	
	7253	3'83	
48	455	3'61	La que té per centre la
49	349	3'87	plaza Catalana
50	326	3'39	
51	674	3'60	
52	411	3'69	
53	414	3'89	
54	270	4'28	
55	322	3'98	
94	375	3'54	
95	<u>456</u>	<u>3'64</u>	
	4052	3'72	
102	1008	4'-	Carmel
103	<u>606</u>	<u>3'77</u>	
	1614	3'91	

Notem la notable densitat diferencial de les famílies de les seccions censals següents: 83, 57, 102, 80, 55. Això ho diem tenint compte que per a tota l'àrea de l'estudi el nombre total de famílies són 18.382 a un índex de 3'74 habitants/família.

Hipotèticament i susceptible de verificacions posteriors, la població immigrada és la que sol donar els índexs de densitats familiars més elevats. Ho verificarem més tard quan estudiem aquestes característiques (naturalesa i immigració).

3.9 Tipus de família i de nucli familiar

La informació que segueix identifica la tipologia de les famílies del Guinardó i les formes de nucli familiar. Heus aquí aquestes distribucions:

<u>Tipus de família</u>	<u>nombre absolut</u>	<u>%</u>
Persones que viuen soles	999	5'44
Famílies sense nucli familiar	629	3'43
Famílies amb nucli familiar	12.079	65'72
Idem. i, a més, una empleada de casa	179	0'97
Idem. i d'altres persones	3.287	17'88
Famílies amb dos nuclis familiars	1.044	5'68
Famílies amb més de dos nuclis familiars	7	0'03
Col·lectius i famílies transeunts	<u>158</u>	<u>0'85</u>
	18.382	100
 <u>Tipus de nucli familiar</u>		
Matrimoni sense fills	3.752	22'60
Idem. amb fills solters	11.405	68'72
Pare amb fills solters	236	1'42
Mare amb fills solters	<u>1.203</u>	<u>7'24</u>
Total	<u>16.596</u>	<u>90'28</u>
Unitats sense nucli familiar	<u>1.786</u>	<u>9'71</u>
TOTAL	18.382	100

Font d'ambdós quadres: El·laboracions pròpies sobre els llistats del Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya.

Si donem aquesta relació és només i únicament de manera il·lustrativa perquè no podem donar una noció de la importància relativa d'aquestes dimensions del fet que no posem aquestes magnituds en àrees veïnes o pròximes.

Amb tot, dues coses podem afirmar i és que a les seccions del Carmel -102 i 103- hi ha un nombre relatiu molt més important de famílies amb nucli familiar que a la resta de l'àrea.

Per altra banda, pel que es referix a les persones que viuen soles, mentre que a la ciutat de Barcelona constitueixen el 10'39 %, a l'àrea del Guinardó suposen únicament el 5'44 %.

A nivell hipotètic, un interrogant ens planteja: aquesta poca proporció d'aquesta categoria de persones al nostre barri, no prové precisament de la diferent estructura d'edat? És a dir, a Barcelona ciutat hi hauria moltes més persones grans viuant soles. No tenim en aquests moments prou elements per a afirmar-ho o negar-ho.

3.10 Naturalesa o lloc de naixement dels habitants del barri

Atenint-nos a aquesta variable, la distribució es presenta com segueix:

<u>Naturalesa</u>	<u>Nombre absolut</u>	<u>%</u>	<u>Barcelona (%)</u>
Barcelona-ciutat	33.189	48'22	49'86
Barcelona-província	3.151	4'57	4'78
Girona	849	1'23	1'48
Lleida	2.257	3'27	2'44
Tarragona	<u>1.377</u>	<u>2'-</u>	<u>2'19</u>
TOTAL CATALANS	40.823	59'32	60'75
Andalusia	8349	12'13	11'62
Aragó	4038	5'86	5'29
Castella la Nova	2346	3'40	3'30
Castella La Vella	2141	3'11	3'54
Galícia	2077	3'01	2'69
Estranger	1077	1'55	1'28
Reste províncies	<u>7972</u>	<u>11'58</u>	<u>11'51</u>
TOTAL NO CATALANS	<u>27.996</u>	<u>40'67</u>	<u>39'23</u>
	68.818	100	

Ja es veu que la distribució és quasi perfectament paral·lela a la ciutat de Barcelona i que no s'hi poden endevinar diferències significatives. El barri del Guinardó presenta una estructura de naturalesa de la població mitja de la ciutat de Barcelona i no es pot dir, doncs, que hi hagi, en el que respecte a la naturalesa dels seus habitants, una composició global diferent de la de Barcelona.

A l'Apèndix IV hi ha el planell que demostra alguns matisos diferencials quan prenem la dimensió més petita de les seccions censals. A la lectura d'aquell planell gràfic es veu el següent:

1º/ Hi ha un predomini relatiu dels nascuts fora de Catalunya a les seccions 95, 55, 54, 50, 49, 102, 81, 83, 39, 40, ~~XX~~, 38 i 89. A grans trets, ocupen el centre del planell i la part nord-est, o sigui, els encontorns esquerra i nord de l'Hospital Sant Pau i les seccions o àrees que rodegen la plaça Catalana.

2º/ La població predominantment catalana es troba a les seccions 52, 48, 94, 92, 90, 88, 87, 86, 85, 84, 37, 59, 77, 79, 80 i 82. També a grans trets, es corresponen a la part final de la Avinguda Verge de Montserrat en la seva confluència amb el passeig Maragall, el cantó esquerra de l'Hospital Sant Pau i la part oest vorejant el carrer Cerdanya fins la plaça Sanllehí.

3º/ D'entre les àrees d'immigració, predominen les de població

andalusà sobre l'aragonesa.

De tot plegat, podem concloure que ens trobem en un context de població essencialment barcelonina i que el barraquisme de Francisco Alegre i el de darrera l'Hospital Sant Pau (avui desaparegut) i els encontorns de la plaça Catalana determinen petites diferències significatives respecte a la població immigrada.

3.11 Any d'arribada al municipi

Atenint-nos a la pregunta de saber de quan data la immigració, tenim la distribució següent:

<u>Períodes</u>	<u>nombre absolut</u>	<u>%</u>	<u>Barcelona %</u>
+ de 15 anys	52.398	76'14	62'2
10-15 anys	7.157	10'4	18'21
5-10 anys	5.987	8'7	16'43
no consta	<u>3.276</u>	<u>4'76</u>	<u>3'16</u>
Total	68.818	100	100

Els intervals han estat presos en funció de l'any 1975. Es per això que no tenim constància dels canvis de domicili que hi ha hagut des de fa 5 anys, o sigui, des del cens de 1970.

A la comparació amb la ciutat de Barcelona, el Guinardó té un embalum relatiu molt superior de gent que no s'ha mogut o almenys que ja fa anys que resideix al barri. Es tracta d'un barri molt català. Tenint compte que la variable en joc no és tant l'any d'arribada com el canvi de municipi de residència, tenim al Guinardó una població molt estable i això ens confirma en l'afirmació hipotètica donada més amunt de la funció essencialment residencial del barri.

A l'Apèndix V hem grafat en un planell aquesta variable. La població més mòbil es troba identificada a les seccions 57, 58, 78, 81, 83, 53, 49, 50, 54, 55, 51, 92, 94, 95. D'aquestes, les que vénen caracteritzades per una població de menys de cinc anys de residència són: 57, 58, 54, 92, 94, 95.

Grosserament, constitueix una línia diagonal que va des de la confluència del carrer Cerdonya amb la Travessera de Gràcia fins al passeig Maragall passant per la plaça Catalana.

3.12 ^{ed}Lloc de procedència

Per a reafirmar aquesta hipòtesi plantejada, només cal veure la distribució de la procedència dels habitants del Guinardó. De manera molt més rellevant, veiem aquí el desnivell de la distribució del barri comparant-la a la ciutat de Barcelona.

<u>Lloc de procedència</u>	<u>nombre absolut</u>	<u>%</u>	<u>Barcelona (%)</u>
No ha emigrat	55.935	81'28	51'45
Països catalans	3.241	4'71	9'97
Andalusia	3.207	4'66	10'85
Castelles (Nova i Vella)	1.693	2'46	5'71
Aragó, Navarra i País Basc	1.066	1'55	6'33
Altres	<u>3.676</u>	<u>5'34</u>	<u>15'69</u>
Nx Ha emigrat	<u>12.883</u>	<u>18'72</u>	<u>48'55</u>
Total	68.818	100	100

Aquesta distribució ajuda molt més a identificar el barri en la seva especificitat d'estable. A més, cal ponderar el to relativament poc rellevant de la immigració en la població que estudiem.

Per seccions censals s'ens confirma plenament el que ja ha estat grafiat en el planell de l'Apèndix IV referent a alguns matisos a tenir en compte en aquesta descripció. Insistim en el fet que hem assenyalat anteriorment que la immigració de fora de Catalunya es situa a les zones esquerra i nord de l'Hospital de Sant Pau i a les que envolten la plaça Catalana.

3.13 Població activa i inactiva

Si ens atenim a ~~l'immigració~~ l'activitat, la nostra població es distribueix de la manera següent:

<u>Actius</u>	<u>nombre absolut</u>	<u>%</u>	<u>Barcelona (%)</u>
Amb ocupació	24.953	36'26	
Parat o aturat	368	0'53	
Servei militar	802	1'17	
TOTAL	<u>26.123</u>	<u>37'96</u>	39'57
<u>No actius</u>	<u>42.695</u>	<u>62'04</u>	<u>60'43</u>
	68.818	100	100

A part una lleugera tendència desfavorable a l'activitat del Guinardó, pensem que l'estructura no difereix pas essencialment en ambdues distribucions.

Tenint compte de les unitats més petites, hem trobat una notable població activa diferencial (entre 43 i 46 %) a les seccions següents: 55, 57, 87 i 94. Aquestes no determinen de cap manera una unitat geogràfica determinada, sinó que es troben completament disperses dintre la nostra àrea d'estudi.

3.13.1 Branques d'activitat de la població activa

Ens hem confeccionat una àmplia distribució dels sectors i branques d'activitat de la població activa. Es la següent:

<u>Sector Primari</u>	<u>Nombre absolut</u>	<u>%</u>
Producció agrària	49	0'19
Indústries extractives	29	0'11
Total Primari	78	0'30
<u>Sector Secundari</u>		
Alimentació	821	3'14
Tèxtil	2.202	8'34
Fusta i Suro	371	1'42
Paper i arts gràfiques	1.159	4'44
Química	1.625	6'22
Vidre i porcelana	217	0'83
Metal·lúrgiques bàsiques	355	1'36
Metal·lúrgica genaral	3.515	13'46
Manufactureres	470	1'80
Electricitat, gas i aigua	441	1'69
Construcció	1.802	6'90
Total Secundari	12.978	49'68
<u>Sector Terciari</u>		
Comerç al major	1.131	4'33
Comerç al detall	1.977	7'57
Restaurants i hotelaria	609	2'33
Transports i comunicacions	1.917	7'34
Finances i assegurances	2.089	8'-
Administració pública	784	3'-
Serveis culturals i d'esbarjo	276	1'06
Serveis domèstics i personals	1.822	6'97
Serveis sanitaris i mèdics	1.631	6'24
Total Terciari	12.236	46'84
Activitats no especificades	831	3'18
TOTAL	26.123	100

Amb aquesta taula precedent, no podem pas fer comparances amb Barcelona perquè no hem pogut trobar una distribució semblant per a la ciutat. Però per sectors d'activitat, tenim les distribucions comparatives següents:

<u>Sectors d'activitat</u>	<u>Guinardó (%)</u>	<u>Barcelona i província (%) (1)</u>
Agricultura	0'2	3
Fabricació o indústria	49'7	58
Comerç	12'-	13
Serveis	35'-	25
Altres	3'1	1
	100	100

Font: C.I.D.C., Cataluña en cifras, Barcelona, 1973, Taula, 22, p.18

Si tenim compte únicament ~~de~~ dels sectors d'activitat, el Guinardó es caracteritza pel predomini del sector terciari i el mínimament respectiu de l'activitat industrial i la pràcticament nul·la població treballant l'agricultura.

El model d'estructura de la població activa del Guinardó respon perfectament a la llei de Colin Clark (1): en circumstàncies normals d'evolució econòmica es dona una transferència de població activa de l'agricultura a la indústria i d'aquesta als serveis. Es a dir, en una societat que progressa, a mesura que augmenta la renda, es tendeix a demanar en major proporció béns i serveis que exigeixen treball industrial elaborat (màquines) i, sobre tot, treball de serveis i en menor proporció aliments i béns poc elaborats (productes tèxtils, calçat, certes matèries primes, etc.).

Segurament la distribució professional ens ajudarà a afinar molt més aquesta dada.

3.13.2 Distribució professional

La distribució del Guinardó comparada amb Barcelona és la següent:

<u>Professions</u>	<u>nombre absolut</u>	<u>%</u>	<u>Barcelona (%)</u>
Professionals i tècnics	2.899	10'09	10'19
Directius	507	1'94	2'26
Administratius	6.358	26'34	18'42
Empleats Transports i comunicacions	1.612	6'17	0'95
Comerçants i venedors	3.827	14'65	12'59
Treballadors dels serveis	2.244	8'59	10'13
Forces armades	138	0'53	1'30
Agricultors	68	0'26	0'33
Treballadors(qualificats o no)	8.284	31'71	38'01
Treballadors no classificables	178	0'68	5'81
Persones que cerquen la primera professió	8	0'03	0'01
Total	26.123	100	100

(1) COLIN CLARK, Las condiciones del progreso económico, Madrid, Alianza Editorial, 1967.

La diferència d'estructura és molt marcada a la comparació relativa d'ambdues distribucions. Les professions del terciari (administratius, empleats dels transports i comunicacions, professionals i tècnics i comerciants) són les que més predomini relatiu tenen al Guinardó, exceptuant la categoria dels treballadors dels serveis. En canvi, les professions de la indústria (Directius i treballadors qualificats o no) són les que presenten un balanç relatiu més notable a Barcelona.

Aquesta primera aproximació ens ajuda hipotèticament a identificar, almenys pel que a la professió de la població activa es refereix, el Guinardó com un barri de classe mitja. Ni la classe alta ni el proletariat, des d'aquest punt de vista, es veuen particularment representades.

Però quan hem cercat els matisos diferencials que podia presentar aquesta distribució per seccions censals, hem identificat una repartició significativament diferent en certes àrees.

Hem grafiat aquestes diferències en el planell de l'Apèndix VI on constatem el següent:

- hi ha un cos central on la presència relativa de classe obrera és predominant: les àrees que envolten la plaça Catalana i les que rodegen l'Hospital de Sant Pau (seccions 51, 55, 54, 50, 53, 102, 93, 91, 83, 81, 78, 58, 39, 40, 88 i 31).
- unes àrees disperses en les que els comerciants i venedors són relativament predominants: (seccions 37 i 49). i 86.
- àrees extremes -Plaça Sanllehí, terme de Sant Antoni Mª Claret i al llarg del passeig Maragall- on les professions administratives són significativament presents (seccions 82, 31, 84, 85, 87, 89, 92, 48, 52 i 95). i 80.
- àrees disperses de predomini relatiu de professionals i tècnics (seccions 79, 38, 90, 94 i 103)
- dues que es mantenen sensiblement dintre la mitja del sector: 57 i 77.
- i una on relativament són significatius els empleats dels transports i comunicacions: la secció 59.

Només voldríem cridar l'atenció sobre el fet que les àrees amb predomini relatiu de classe obrera són les que venien marcades per la gent vinguda de fora, com hem vist abans i que han experimentat un creixement urbanístic posterior al naixement del primitiu Guinardó. Això ho diem a grans trets i simplificant extraordinàriament la nostra anàlisi.

3.13.3 Les categories professionals

Pocs elements nous a l'anàlisi ens aporta la distribució per categories professionals. Es la següent:

<u>Categories professionals</u>	<u>nombre absolut</u>	<u>%</u>	<u>Barcelona (%) (1)</u>
Patr6 que emplea gent	1.066	4'08	4
Treballador aut6nom	1.878	7'19	8
Asalariat fixe	20.527	78'58	79
Asalariat eventual	1.729	6'62	6
Treballador familiar	272	1'04	2
Altres	651	2'49	1
Total	26.123	100	100

(1) C.I.D.C., Cataluña en cifras, Barcelona, 1970, Taula 20, p.17

Es confirma la hipòtesi de la identificació del Guinardó amb la mitja barcelonina, puix que les diferències no tenen cap mena de significació.

Caldria, però matissar aquesta identificació a l'hora de veure aquestes realitats per seccions censals:

- a la secció censal 37, on abans hi véiem un relleu particular de comercants i venedors, aquí hi ha una proporció relativa important de patrons que empleen gent (7'46 %).
- a la secció 81 (abans predomini de classe obrera) i a la 103 (anteriorment professionals i tècnics), s'hi descobreix un embalum relatiu important d'aut6noms (respectivament, 11'61 % i 11'97 %).
- els administratius que hem vist abans ~~en~~ a la secció 80 i la classe obrera de la secció 88, serien predominantment o asalariats eventuais o treballador s familiars (respectivament, 11'39 % i 3'98 %; 10'09 % i 3'11 %).
- les altres seccions censals on hi descobriem un predomini relatiu de classe obrera, serien sempre asalariats fixes.

Malgrat^{tot}, voldriem deixar constància que aquestes aproximacions tan generals, no deixen de tenir un traçat molt imperfecta i que, en definitiva, no es tracta pas de donar-les-hi un caràcter massa absolut i definitiu.

3.13.4 La població no activa

Es molt important el coneixement de l'embalum global de la població inactiva, perquè dona la mesura d'una categoria de població cada vegada més important i exigent en les societats mínimament desenvolupades. Heus aquí la distribució comparada:

<u>Categories</u>	<u>nombre absolut</u>	<u>%</u>	<u>Barcelona (%)</u>
Retirat o jubilat	3.638	8'52	10'99
Rentiste	124	0'29	0'39
Estudiant o menor	20.169	47'24	43'79
Treball de la llar	17.599	41'22	41'74
Altres	<u>1.165</u>	<u>2'73</u>	<u>3'08</u>
Total	42.695	100	100

Pel que es pot ràpidament observar, ambdues distribucions només presenten una marcada diferència relativa: es tracta de la població escolar, estudiant o menor que és 3'45 % més important al Guinardó que a Barcelona ciutat. De fet, s'ens confirma plenament el que ja hem vist a la piràmide d'edats respectiva i a la distribució de la població en els intervals d'edat operatius que ens interessaven: el predomini de les edats joves al Guinardó.

Per altra banda, les edatges passives dels retirats o jubilats, són relativament predominants a Barcelona en una diferència de 2'47 %. Aquesta dada s'acorda perfectament amb l'estructura d'edat anteriorment esmentada.

Les seccions censals que més han inclinat la balança en aquest sentit són:

- 1ª/El Carmel, secció censal 102 - 56 % són escolars o estudiants.
- 2ª/Les zones de l'actual cinturó de Ronda, seccions 31, 77 i 78 - entre 54 % i 53 % d'escolars o estudiants.
- 3ª/El nord de l'Avinguda Verge de Montserrat vora la parròquia del mateix nom, secció censal 53 - 52 % de població menor o estudiant.

Les seccions censals que trenquen radicalment aquesta distribució són:

- 1ª/~~La dreta~~ de la Rambla Volart, seccions 86 i 87 - entre 13 i 14 % de retirats o jubilats.

- 2ª/Al nord de la plaça Catalana, secció 54 - amb un 26'04 % de jubilats. Malgrat tot, cal tenir compte que aquesta ve distorsionada per la presència de la institució de Sant Camil i la Fonda Hogar Ripoll que estan totalment dedicades a l'acolliment de persones retirades.

3.14 Els aspectes culturals

Les dimensions de la cultura i de l'aculturació al Guinardó seran tractades quan parlem de la vida associativa i de l'ensenyament. Malgrat tot, des del punt de vista demogràfic, podem induir certs aspectes del problema en quant afecten a la globalitat de la població que viu al barri. Concretament, veurem els aspectes de l'analfa-

betisme, els estudis que realitza la població que actualment està estudiant i el nivell d'estudis a que ha arribat la població que no estudia en aquests moments.

3.14.1 ^{na}L'alfabetisme

Per a aquestes dades, tenim compte únicament de la població global que excedeix els 10 anys d'edat. La comparació amb la ciutat de Barcelona per l'any 1970 és la següent:

<u>Sexe</u>	<u>nombre d'analfabets</u>	<u>%</u>	<u>Barcelona (%)</u>
Homes	491	1'84	2'02
Dones	<u>2.434</u>	<u>8'29</u>	<u>6'90</u>
Total	2.825	10'13	8'92

El grau i alcanç total dels que no saben llegir i escriure al Guinardó per respecte a la ciutat de Barcelona, és lleugerament superior. El pes fort d'aquesta diferència l'han donat les dones.

Prenent la unitat més petita de la secció censal, trobem una distribució diferent pels homes a la secció 32 55 (3'11 % d'homes analfabets) i per a les dones a les seccions 39, 54, 83 i 102 (respectivament, 9'76 %, 14'08 %, 11'44 % i 14'47 %). Totes elles són àrees en les que predominava la població immigrada, la 83 i 102 són les que donen un índex de barraquisme important i la 54 és la que donava un promig de jubilats o retirats rellevant per causa de les institucions especialitzades que estaven ubicades allà.

3.14.2 La població que estudia

Els estudis que es realitzen actualment al Guinardó, distribueixen la població estudiant de la manera següent:

<u>Nivell d'estudis</u>	<u>nombre absolut</u>	<u>%</u>	<u>Barcelona (%) (1)</u>
Preescolar i primària	12.335	58'54	67'74
Ensenyament de 2on grau (primer cicle)	5.980	28'38	21'25
Ensenyament de 2on grau (segon cicle)	1.568	7'44	6'70
Ensenyament de 3er grau (no universitari)	375	1'78	1'48
Ensenyament de 3er grau (universitari)	767	3'64	2'83
Estudis no classificats per graus	<u>27</u>	<u>0'13</u>	<u>-</u>
Total	21.072	100	100

(1) Font: C.I.D.C., Cataluña en cifras, Barcelona, 1973, taula 23, p.93

La primera cosa que cal indicar és que la població que està realitzant estudis al nostre barri del Guinardó suposa el 30 % quan a la ciutat de Barcelona és només un 21 %. Malgrat que la població en edat escolar sigui tan rellevant al Guinardó respecte a la ciutat de Barcelona, cal dir no és pas aquest grau d'ensenyament el que dóna el pes fort relatiu superior de l'ensenyament al Guinardó; es tracta més aviat de tots els estadis superiors de l'ensenyament, partint ja del segon grau, que són més elevats.

Tot plegat ens convida a situar el Guinardó en un nivell cultural extraordinàriament superior ^{respecte al} ~~que~~ de la ciutat de Barcelona. Al Guinardó s'estudia relativament molt.

A l'Apèndix VII hem grafiat en un planell les àrees del barri que donen unes proporcions diferents a les del conjunt de la població estudiant del barri. A la seva lectura superficial notem el següent:

1º/ Notem un nivell d'estudis molt alt, és a dir, que fan estudis superiors, a les seccions següents: 59, 37, 39, 58, 84, 85, 86, 87, 90, 48, 54, 55, 51. Constitueixen a grans trets, la confluència Sant Antoni Nª Claret amb Maragall, els encontorns nord de la plaça Catalana i la banda esquerra del carrer ~~Sant Joan~~ Castillejos.

2º/ On la proporció de població escolaritzada o en edat escolar és relativament rellevant, és a les seccions 82, 77, 38, 78, 102, 83, 88, 91, 94, 49 i 103. Es fa difícil la determinació de zones ecològicament definides; la seva dispersió ho impedeix. Tampoc s'hi endevinen correlacions significatives amb la immigració. Hipotèticament, l'absència d'aquesta correlació dóna a entendre que els patrons natalistes del barri no deuen ésser tan diferents com en d'altres indrets entre població immigrada i autòctona.

3.14.3 Nivells que han assolit la població que no estudia

La distribució és la següent:

<u>Nivells</u>	<u>nombre absolut</u>	<u>%</u>	<u>Barcelona (%) (1)</u>
Preescolar i primari	32.139	67'11	69'33
Batxillerat elemental i estudis mitjos (professionals o no)	3.724	7'80	5'59
Batxillerat superior i formació professional superior	2.650	5'55	3'80
Escoles universitàries (Assistents socials, mestres pèrits...)	1.623	3'40	1'74
Estudis superiors	883	1'85	1'28

(1) Font: C.I.D.C., Cataluña en cifras, Barcelona, 1973, taula 24, p.93

No tenen cap mena d'estudis	<u>6.727</u>	<u>14'09</u>	<u>18'26</u>
Total	47.746	100	100

Com es pot veure, es confirma al Guinardó el nivell alt d'estudis assolits inclús per la població que no realitza estudis en aquests moments. Es molt inferior el pes relatiu de les persones que no han realitzat estudis o que s'han quedat en els primers estadis de la primària o del preescolar; en canvi, per altra banda, els estudis des del segon grau a l'universitari són relativament predominants al Guinardó.

En un país on el factor econòmic és causa d'ascensió en l'escala del nivell d'estudis i on s'opera una real selectivitat partint de l'estatus socio-econòmic de les famílies, cal pensar que ens trobem al Guinardó amb les pautes culturals de la classe mitja més o menys benestant.

Per seccions censals, notem un nivell educatiu alt a les seccions 31, 79, 80 i 94 que s'identifiquen amb zones molt disperses: els oncontorns del cinturó de Ronda vorejant el carrer Cerdanya i l'encreuament anomenat dels "quinzes".

El nivell educatiu baix, per altra banda, es dona a les seccions 54, 93 i 102: les voreres del Carmel, els darrers de l'Hospital de Sant Pau i el nord de la plaça Catalana.

3.15 Condició socioeconòmica general del barri

La professió dels seus habitants és ja un bon indicador de l'estatus socio-econòmic del Guinardó. Malgrat tot, hem volgut cercar un altre indicador que consisteix en la conducta de la població de cara a l'estalvi i la inversió.

Així, doncs, per una banda, la informació prové d'una anàlisi demogràfica-estadística i, per altra banda, de l'observació i el relat per informants autoritzats a parlar de la conducta estalviadora dels seus habitants.

3.15.1 Població econòmicament activa, segons la seva condició socio-econòmica

L'estructura de la distribució comparada amb Barcelona és la següent:

<u>Categories socio-econòmiques</u>	<u>nombre absolut</u>	<u>%</u>	<u>Barcelona (%)</u>	<u>(1)</u>
Empresaris agraris sense asalariats	0	-	2	
Directius i gerents d'explo-tacions agràries	37	0'14	-	
Altres treballadors del camp	0	-	1	

(1) Font: C.I.D.C., Cataluña en cifras, Barcelona 1973, taula 21, p. 18

Empresaris no agraris xxxxx amb asalariats	979	3'75	3
Empresaris no agraris sense asalariats	1.708	6'54	6
Professions lliberals	381	1'46	1
Directius i gerents in- dustrials i alts adminis- tratiu	961	3'68	2
Mitjans administratiu	3.166	12'12	6
Petits administratiu	7.108	27'21	17
Quadres intermedis	533	2'04	1
Obrers qualificats	7.184	27'50	41
Obrers no qualificats	979	3'75	8
Treballadors dels serveis	1.904	7'29	8
Forces armades	136	0'52	1
Altres	1.047	4'01	3
Total	26.123	100	100

La diferència estructural del Guinardó respecte a Barcelona és evident. Les categories administratives (sobretot mitja i petita) són les que donen el pes relatiu més rellevant al Guinardó en detriment de la classe obrera (sobretot qualificada i no qualificada). Això ens impedeix definir al barri segons uns paràmetres alts o baixos. Atenint-nos a aquesta caracterització socio-econòmica, el Guinardó essencialment és un barri de classe mitja. Només podem assenyalar dues seccions censals -78 i 81- al cap de munt i esquerra del carrer Cartagena on la presència de la classe obrera arriba a les cotes del 40 %. L'excepcionalitat d'aquesta dada no impedeix de cap manera poder afirmar categòricament que el nostre barri és plenament identificat dintre les capes mitges de la població. Aquestes excepcions no contradiuen pas l'estatus socio-econòmic predominant al barri.

El gràfic de la plana següent pretén únicament donar idea de les marcades diferències en l'estructura socio-econòmica del Guinardó i Barcelona.

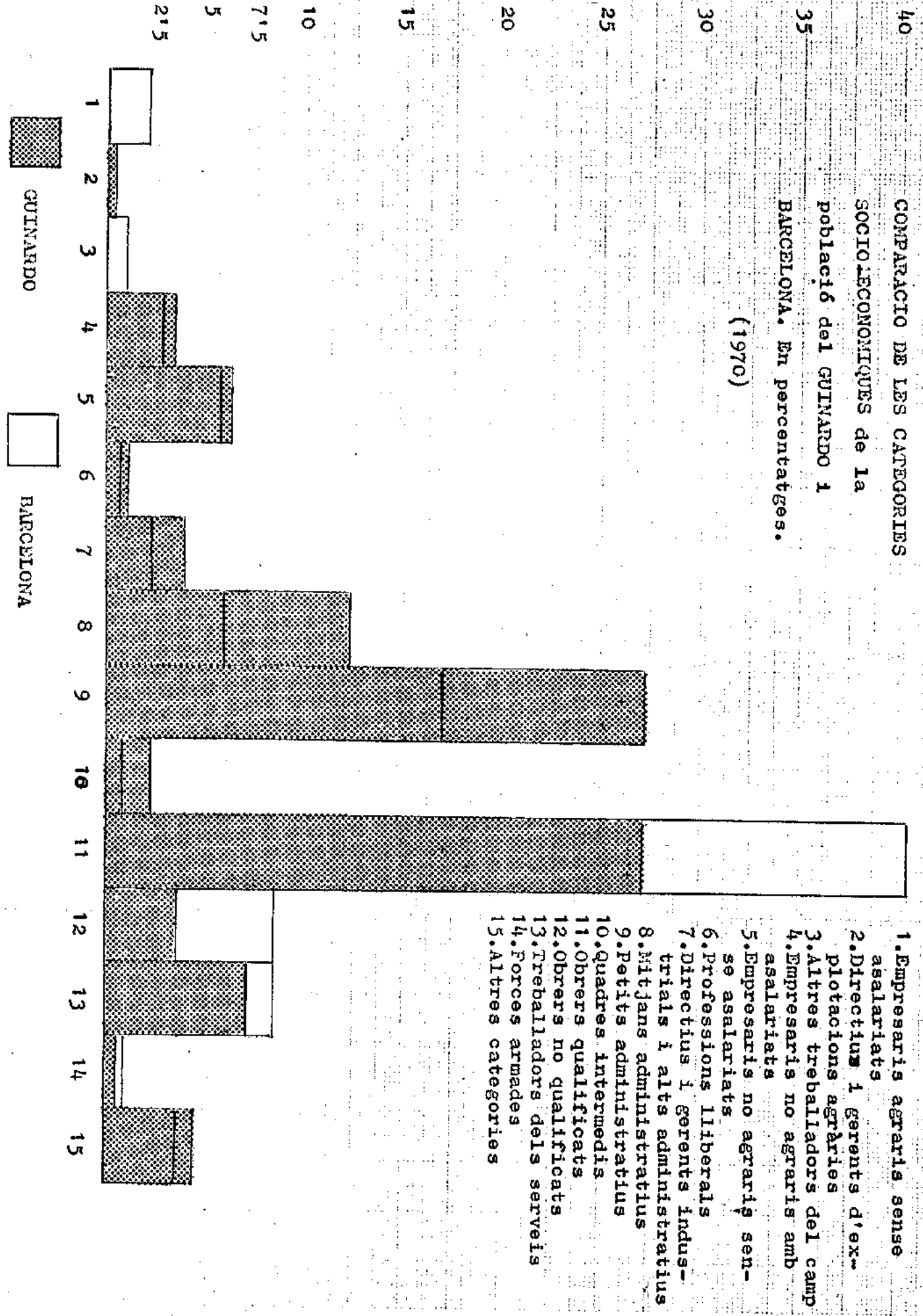
3.15.2 Un indicador econòmic important: l'estalvi i la inversió

Una investigació empírica comença generalment per l'observació d'una relació entre dues variables. Aquestes relacions són simples fets que es tracta primer d'establir i després de comprendre.

Què significa exactament l'expressió comprendre? Per a copsar cal primer analitzar i per a analitzar cal primer fer-se càrrec de la informació bàsica que dona peu a la interpretació científica.

Després d'haver fet l'anàlisi estadística de les variables demogràfiques essencials que estructuren, classifiquen i ordenen la població actual del Guinardó, ens preguntàvem encara per l'estatus socio-econòmic.

40 COMPARACIO DE LES CATEGORIES
SOCIOECONOMIQUES de la
població del GUINARDO 1
35 BARCELONA. En percentatges.
(1970)

GUINARDO

BARCELONA

nòmic mig de la gent del barri. A partir de l'anàlisi que ja hem fet, referent a les branques d'activitat de la població activa, de la seva distribució professional, dels nivells culturals assolits per la població que no estudia i per les categories socio-econòmiques de la població econòmicament activa, tenim ja una idea del tipus de gent que predomina al barri. Volem encara consignar un indicador que defineixi més adequadament i amb més certesa el nivell socio-econòmic del Guinardó.

L'índex donat per la motorització (vehicles per 1.000 habitants), el creiem d'entrada invàlid del fet que avui dia la possessió d'un automòbil pot tenir moltes variables intervinents que falsegin d'arrel la seva autenticitat. Pensem només amb el prestigi, la utilitat o tantes altres raons que invaliden l'autenticitat i la mateixa essència d'aital indicador.

Altres índexs possibles serien, per exemple, l'organització de les vacances, l'estil de vida en el que es refereix al consum, etc. Totes aquestes informacions no tenen altra metodologia que la consulta directa a la població amb una mostra feta probabilísticament amb tots els problemes metodològics que això comporta.

Així, doncs, per hipòtesi, pretenem que un indicador que encara té tota la seva relevància i l'accés al qual ens és relativament fàcil, és l'estalvi i la inversió. Per dues raons.

La primera, és que en règim capitalista, per molt importants que siguin altres indicadors, el joc del diner, inclús a nivell d'estalvi familiar té la seva relevància. Normalment, és una realitat que resta encoberta i que no es publica. Conèixer, encara que sigui globalment, la conducta de la gent d'un sector urbà de cara al diner, és un fidel reflexe d'un nivell socio-econòmic determinant.

La segona, és que la nostra experiència d'estudis semblants, ha estat d'una eficàcia extraordinària perquè permet detectar amb una fiabilitat absoluta la identificació del poder econòmic real de la població estudiada. Inclús ens atrevíem a dir que, segons la conducta de cara al diner, es pot induir una realitat de classe social ben identificable en llurs elements culturals, econòmics i, per què no?, de la configuració específica en la dicotomia explotador-explotat que defineix l'essència del capitalisme i del neocapitalisme.

Una puntualització cal fer: només hem indagat a les oficines de les Caixes d'Estalvi i no les oficines bancàries perquè considerem que l'estalvi familiar, que és precisament el que ens interessa, és el que capitalitza les economies populars, almenys en el que es refereix a Catalunya.

Es així, doncs, com hem procedit. Hem dialogat sobre la base del guió que fem constar a l'Apèndix VIII amb cadascun dels directors o interventors de les entitats d'estalvi que hi ha al barri. La conversa

era lliure i totalment oberta i sempre depenia de l'aleatorietat de trobar un interlocutor suficientment i confiadament enraonador o parlador. El conjunt d'aquesta informació només pretén induir uns aspectes qualitatius que, per la seva relevància, són del màxim interès.

...

La distribució de les Caixes d'Estalvi al barri és prou disseminada o escampada per a respondre globalment a les diverses sectoritzacions teòriques establertes en tota l'àrea. Així, doncs, atenint-nos a llur divisió sectorial, de les vuit oficines existents, dues són a l'esquerra de Sant Pau (carrer Cerdunya), tres a la dreta de Sant Pau (Sant Antoni Mª Claret i passeig Maragall) i tres es troben a la part que té per centre la plaça Catalana (Verge de Montserrat i passeig Maragall).

Atenint-nos a la seva dependència, quatre són delegacions de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i l'Estalvi, dues de la del Mont de Pietat i dues de la Caixa Provincial de la Diputació:

Tenint compte de l'any de la seva instal·lació, la cronologia és la següent:

1948	- Mont de Pietat	- Sant Antoni M ^a Claret, 237
1955	- Mont de Pietat	- Cerdunya, 561
1955	- Pensions	- Passeig Maragall, 247
1959	- "	- Sant A. M ^a Claret, 330
1966	- "	- Cerdunya, 548
1970	- Provincial	- Passeig Maragall, 82
1970	- "	- Verge de Montserrat, 192-194
1974	- Pensions	- Verge de Montserrat, 153-155

Com podem observar a la relació precedent, il·lustrat pel gràfic de la plana següent, el 50 % de les delegacions establertes al Guinardó pertanyen als deu darrers anys, és a dir, es corresponen amb el creixement demogràfic desbordant de la darrera dècada. Això té la seva relevància del fet que l'estalvi personal o familiar ha tingut de sempre una gran importància a Catalunya (1). Les oficines de les Caixes d'Estalvi, que polaritzen la quasi totalitat de l'estalvi popular a Catalunya, es veuen arrossegades pel fluxe evident d'un potencial impositiu. S'estableixen allà on precisament els increments de població són més importants.

(1) Informe Económico de Cataluña, Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación, publicació anual.

Per a fer-nos una idea de la fortalesa de les Caixes d'Estalvi catalanes, n'hi ha prou de considerar que la primera d'elles -la de Pensions- es col·loca entre els cinc grans bancs nacionals.

-Mont de Pietat
S.A.Mª Claret, 237

1948

-Mont de Pietat
Cerdanya, 561
-Pensions
Pg. Maragall, 247

1955

-Pensions
S.A.Mª Claret, 130

1959

-Pensions
Cerdanya, 548

1966

-Provincial
Pg. Maragall, 82
-Provincial
Verge de Montserrat, 192

1970

-Pensions
Verge de Montserrat, 153

1974

Descripció temporal de la instal·lació de les oficines d'estalvi
al cuinardó

Dels nostres interlocutors, només la meitat viuen al mateix barri del Guinardó. I 62'5 % d'entre ells fa més de 5 anys que treballen al barri. Aquestes consideracions temporals, presenten la distribució següent: tres només fa un any que hi treballen, dos fa sis anys i un respectivament fa 10, 17 i 20 anys que treballen al Guinardó en el camp de l'estalvi.

Aquesta possible dificultat ve compensada en el fet que tots vuit fa molts ^{anys} ~~ells~~ que estan al servei de les Caixes al mateix Guinardó o fora. Per tant, no solament tenen llarga experiència, sinó que poden aportar elements comparatius i contrastants amb d'altres contextos urbans.

3.15.2.1 Visió socio-econòmica general de la població del Guinardó

El que segueix, és un reflexe quasi literal del contingut de les afirmacions dels nostres informants. Així, doncs, des d'aquest moment, la nostra feina ha estat deliberadament limitada a ordenar el material del contingut aportat pels nostres interlocutors.

A nivell general, els barris de Barcelona són fàcilment identificables des del punt de vista socio-econòmic. Per exemple, Horta sempre havia estat el barri de luxe, amb una estructura de terretes i una població arreglada econòmicament; Sarrià, en canvi, era el barri de la gent rica.

Tots els nostres interlocutors s'acorden en dir que la identificació socio-econòmica dels veïns del Guinardó és la de la classe mitja. Avui dia, però, el concepte de classe mitja va canviant. La classe mitja d'avui és la classe benestant d'ahir: el corredor, el representant, el comissionista... Sembla que el típic empleat de segurs o de banca, ja no és tant d'aquesta classe benestant.

Els antics veïns del Guinardó eren les persones que estalviaven i compraven la caseta i l'hortet. En aquests moments, això està en procés de canvi per causa de l'especulació del sòl. La gent que tenia la fabriqueta o el talleret, rep constants i provocatives proposicions: "construïu a canvi de...". Ara comencen a formiguejar les cases de pisos.

Es un barri d'empleats administratius i d'una classe social que no és pas molt baixa: autònoms, artesans, etc. Diuen els nostres informants que s'està donant el fet que molts directius i professionals que vivien al Guinardó de sempre, a l'hora d'un canvi de domicili, cerquen altres indrets que són considerats superiors. En aquests moments, s'en van als volts de la Diagonal cap a Muntanya, englobant les extensions dels barris de Sarrià i Pedralbes. Els nous veïns acabats de venir al Guinardó són d'una doble procedència: o immigrants que residien en d'altres contextos urbans -en general, la conurbació barcelonina- i que han vingut a més o els matrimonis recents de la classe

mitja barcelonina.

El creixement del Guinardó i aquesta reproducció d'un status social que ja tradicionalment predominava al barri, és degut precisament al moviment que del centre va cap a la perifèria. El Guinardó, en definitiva, continua essent un lloc privilegiat per a la classe mitja barcelonina. Es tracta de persones que es defensen bé econòmicament; els seus nivells no són massa alts ni massa baixos. Tradicionalment, ja s'en deia el barri dels "periodistes".

La gent s'hi troba bé al Guinardó. A l'hora de plantejar-se un canvi de domicili, el Guinardó atreu moltíssim perquè té un encant evident i no pateix de l'anonimat d'altres demarcacions de la ciutat.

A més, malgrat que hi hagi molta construcció nova, no és massa cara relativament. Això també va variant com a fruit de l'especulació; però, encara que les cases es facin per vendre, els lloguers oscil·len entre les 9 i les 10.000 ptes; però pel que fa a les vivendes velles, es poden trobar lloguers més mòdics encara.

...

Referent a aquestes apreciacions globals del barri, hi ha algunes matisacions que fraccionen aquesta imatge rígida i monolítica del Guinardó. En particular, les que provenen de les tres oficines que són prop de la plaça Sanlleí. Afirmen els informants d'aquestes que caldria traçar una línia imaginària que separaria el barri en dos: la part de muntanya sobre la Verge de Montserrat fins el carrer Gènova on hi predomina la classe treballadora i la part sur o mirant a mar on hi escauria pròpiament la imatge donada més amunt. Aquí, la gent és catalana i allà la població és molt més immigrada i, per tant, no catalana en bona part.

Això comporta el fet que la clientela que baixa de muntanya és més pobre i, per tant, d'un inferior potencial econòmic. En definitiva, els impositors a les Caixes d'Estalvi d'aquella zona es divideixen en quatre grups: molts ancians que han vingut de fora per a viure amb els seus familiars immigrants, una important classe mitja, algunes persones acomodades i força treballadors immigrants que baixen del Carmel.

3.15.2.2 L'estalvi del barri

Es tracta d'una barriada on s'hi descobreixen símptomes clars de previsió econòmica. La gent té un racó, sí; però no es pot pas parlar d'inversió quan les persones disposen d'un resguard. El moment econòmic del país tampoc afavoreix massa la inversió.

El tipus de col·locació dels diners és petit: títols, valors, bonos de caixa... En definitiva, és un barri que cerca més rendiment al diner en la inversió petita i això considerant que ^{es} pugui parlar pròpiament d'inversió. És el típic rendiment de la classe mitja, del petit interès i del capital no massa important.

El veí del Guinardó cerca un rendiment al diner; és a dir, en compte

d'invertir al 7'5 %, cercarà interessos al 10 o al 15 %. Malgrat tot, una inversió de 50.000 ptes al terme d'un any no deixarà de tenir uns interessos molt mòdics.

Per a tenir una idea aproximada del que això representa, s'ens ha indicat que un 80 % dels dipòsits són amb llibretes, un 10 % a plaçament fixe, un 5 % en compte corrent i un altre 5 % en la resta. La llibreta d'estalvi sol tenir una mitja de 25.000 ptes i a plaç fixe la quantitat gira entorn de les 100.000 ptes.

De totes maneres, el dipòsit a plaç fixe en la conjuntura actual ha pres el rolleu d'una tendència generalitzada al barri que es presentava molt favorable a la petita inversió.

El nivell d'educació econòmica és alt. Generalitzant, es pot dir que és realment una minoria que s'embarca més del que pot. Tothom té la seva llibreta; però quan s'han fet un racó, no s'hi pensen massa a fer-los treballar. Es cerquen noves despeses, com la caseta d'estiu i la inversió d'esplai fora de la ciutat. Es tracta d'un sector en el que el client sap molt bé el que vol quan va a la Caixa.

No es dona al barri la inversió del gran luxe; no es pot pas dir que sigui un barri inversionista.

L'immigrat, per la seva banda, s'adapta molt al català i a la seva conducta econòmica. No cerca tant el rendiment del diner com el català; però s'emmotilla molt fàcilment a les maneres de la població autòctona. Comencen amb un fons de 10.000 ptes i tot seguit canvien d'actitud. Malgrat tot, el català per comparació amb l'immigrat, sap més el que fa i sap molt bé on pot arribar. Aquest, en canvi, no es permet luxes i es veu que econòmicament no té la mateixa ~~matima~~ educació. Sovint, es refia massa i va molt despistat sobre el que pot o no pot fer. Gasta molt i, en definitiva, el seu dipòsit és un saldo que es mou; constitueix més aviat un lloc segur per a no tenir-ho a casa. No els hi parlis del 4 o del 7 %: això són figures d'un altre paner.

En aquesta diferència entre l'immigrat i el català, cal dir que el que més distingeix i que constitueix el punt essencial és aquest: aquell estalvia per a adquirir la vivenda i pagar les lletres del seu asentament i, per tant, l'embalum global del seu estalvi és important però mòbil; l'autòcton, per la seva banda, estalviant potser menys quantitat, té uns dipòsits més segurs i, en certa manera, més especulatius.

També cal dir que en tota aquesta problemàtica de l'estalvi es dona una gran diferència amb l'extranger. Aquí primerament s'estalvia i després s'inverteix o es gasta. Al nostre país, en canvi, és a l'inrevés perquè, des que es posseeix una quantitat, es gasta tot seguit en cinemes, dinars fora de casa, equipaments de la vivenda, etc. En el fons, aquesta actitud diferencial és molt comprensible

perquè en un país en el que s'està visquent un procés inflacionista galopant, el diner no es valora i es cerca el seu rendiment immediat en satisfaccions o desigs personals que vénen donats pels estímuls de la publicitat en una societat consumista.

Al Guinardó, per exemple, les vacances es noten molt. Tothom surt. Es gasta moltíssim. La majoria dels crèdits que s'acorden tenen per objecte la segona caseta.

Finalment, té un rolleu molt notori al barri la domiciliació dels pagaments a la Caixa. Per una banda, hi ha la comoditat de no tenir que fer corredisses per a resoldre aquests deutes i, per altra banda, es dona també el fet de la gran dificultat que tenen els cobraders de trobar les persones a casa seva del fet que els veïns del barri treballen molt, sovint l'home i la dona.

3.15.2.3 Els ingressos dels veïns del Guinardó i les compres

Es una minoria que, acumulant molt ingressos, apilen també molts deutes. La tònica general és que d'impagats no n'hi ha. Els que aploquen molts deutes són els qui s'han embrancat recentment en el llençament d'un negoci -generalment, el petit comerciant- i es pot dir que només van tirant.

Malgrat tot, el veí del Guinardó s'ha familiaritzat molt a fer els pagaments amb lletres -inclús per la vivenda- i amb el rebut fixe que parlàvem més amunt. De totes maneres, cal preguntar-se, quin barri és que no usi la lletra com a forma de pagament habitual? Comprar a plaçament és un gros aventatge. Per dues raons. D'una banda, el diner líquid perd valor i, d'altra banda, hi ha la confiança que amb el temps augmentaran el seu.

Un lloc a part mereixen els inversionistes en capital immobiliari que no s'en adonen que quan es compra un terreny, parking o cosa semblant, s'enterra el diner i queda hipotecat per sempre més.

A la compra de la caseta d'estiu l'operació es sol realitzar amb una tripla capitalització: l'estalvi previ, el crèdit que es sol·licita i l'emplaçament d'unes lletres.

D'altres mones de despeses (mobles, automòbils, electrodomèstics, etc.) es solen fer molt al comptat per la part del veïns que viuen sota la Verge de Montserrat, i amb lletres a la part de muntanya.

Cal comptar, però, que malgrat que aquesta sigui la tònica general del barri, es dona el procés típic de les despeses d'asentament per a aquells matrimonis joves que suposen un pagament de lletres durant un període de temps determinat. De totes maneres, aquests pagaments no duren gaire i es solen resoldre amb molta facilitat.

El promig d'ingressos dels veïns del Guinardó oscil·la entorn de les 45.000 ptes mensuals.

Es donen molt pocs dipòsits o remesa de divises d'emigrants espanyols a l'extranger. Els nostres informants subratllen la diferència amb els barris obrers de Barcelona on precisament s'aprofiten les vacances d'agost i de desembre per a dipositar els diners a la Caixa. Al Guinardó aquesta mena d'operacions és tan insignificant que adquireixen molt poca importància. Si alguna diferència es nota, és amb les Caixes que tenen clientela ^{que} baixa del Carmel. Aquí sí que hi ha una certa capitalització d'emigrants fora d'Espanya. Són persones que ja paguen coses aquí. De totes maneres, continua essent molt poc rellevant.

...

Finalment, caldria dir que, contràriament al que passa a la part baixa del Guinardó, a les àrees de muntanya es demanen molts favors a la Caixa. A més, el nivell d'ingressos aquí no volta pas entorn de les 45.000 ptes. Aproximadament, és només un 10 % que superi aquesta quantitat i, per tant, la mitja dels guanys mensuals es manté sota els nivells d'aquella xifra.

3.15.2.4 Els crèdits i les hipoteques

Quan es sol·liciten crèdits o hipoteques, el 70 % són per a la compra de la vivenda i un altre 15 % per a les necessitats de reforma de la mateixa vivenda. El 15 % restant serveix per a la compra de l'automòbil o d'altres articles de consum perquè, en definitiva, el crèdit o hipoteca de la Caixa surt més a compte que el d'una financeria.

Amb això, cal distingir entre la gent que fa anys que viu aquí i la que acaba de venir. Són sobretot aquestes que demanen diners a la Caixa perquè els necessiten pel seu asentament. Com ja hem dit, una gran part són matrimonis recent casats i, almenys per un període de dos anys, treballen tots dos i acumulen uns ingressos bastant respectables. Això fa que cada trimestre es liquidin algunes d'aquestes hipoteques molt abans d'haver complert els plaçaments convinguts. Sovint, els nostres informants deien haver observat que, quan es demana un crèdit o es fa una hipoteca, ja s'interessen desseguida per la manera de cancel·lar-la el més aviat possible.

De totes maneres, de la gent que fa anys que viu al Guinardó, només un 5 % de la clientela té préstecs perquè resulten cars o perquè els desconeixen.

Es en aquest capítol informatiu que els nostres interlocutors afirmen que la Caixa orienta de les gestions necessàries a fer per a tenir certs drets a subsidis de tota mena: jubilats, orfes, vídues, beques laborals, etc. Es tracta d'una acció social molt important i silenciosa i pren el rolleu d'unes carències que es troben a faltar. En definitiva, això porta molt de temps i no haurien d'ésser les Cai-

res d'Estalvi les qui omplenessin aquesta missió.

3.15.2.5 Valoracions generals

La mobilitat vertical o el desplaçament de classe social per causa del canvi d'estatus al Guinardó és relativament limitada. Es a dir, la immigració ja fa molts anys que viu al barri i els mòduls o patrons de la seva conducta de cara a l'estalvi no es diferencien pas rellevantment de la població catalana o autòctona. La tònica general del Guinardó és de molta homogeneïtat exceptuant els matisos que oportunament s'han anat indicant.

Això dona com a conseqüència la gran diferència de tracte del client d'aquest barri amb els contextos urbans habitats essencialment per la classe obrera. Aquí es dona una confiança i es pot dir el que es vulgui perquè aviat es deixen convèncer. Al Guinardó, en canvi, cal anar molt en compte amb el que es diu perquè segons el que s'insinua en saben inclús més que l'empleat de la Caixa. Cal prendre les distàncies pertinents per a no fer el ridícul.

...

La grossària de l'estalvi en un barri obrer és degut, més que tot, a la gran quantitat d'imponents. A un barri no essencialment obrer, no és tant el nombre de clients com l'embalum del diner. Això s'explica perquè el treballador es veu abocat a la previsió i és per això que aparentment en un context obrer sembla que els estalvis siguin més voluminosos.

L'estalvi, doncs, com a indicador econòmic pot ésser una mica falsejat del fet que la classe rica és la que està efectivament més endeutada; però el que passa és que és la que fa treballar més el diner. Mentre el diner treballa, es cerca una rendabilitat i només pot fer treballar el diner aquell que realment en posseeix.

Quan es dona una crisi econòmica, una recessió, la Caixa d'Estalvis creix. Les caixes no les noten les crisis. L'explicació possible és que la gent té por i veuen més segurs els diners a la Caixa que en altres llocs. Els diners col·locats a la Caixa estan en mans d'una entitat que almenys sembla segura a l'hora que les coses tambalegen.

.....

La informació que precedeix, donada la seva procedència, és d'un valor evident, malgrat l'efectiva introducció de judicis de valor i de valoracions generals que segurament poden ésser titllades de singularitats discutibles. Evidentment, almenys té el valor de donar una idea de la mesura i dimensions de l'estalvi al barri del Guinardó.

3.16 Conclusions

1ª/ Decidida la divisió de l'àrea del nostre estudi fent-la coincidir amb el concepte administratiu del barri del Guinardó amb unes lleugeres modificacions sobreafegides, es constata d'entrada que 41 % dels habitants de l'àrea del nostre estudi es troba a la banda esquerra de l'Hospital de Sant Pau. La distribució, doncs, de la població és molt desigual i connota zones molt diferenciades quant a la densitat de població. Malgrat tot, l'espessor d'habitants per hectàrea al Guinardó es revela superior a la mitja de la ciutat de Barcelona.

2ª/ També és superior el percentatge d'increment de la població del Guinardó per sobre del de la ciutat de Barcelona. Quan hem estudiat la distribució dels seus habitants segons l'estat civil i l'edat, hem vist que el Guinardó té una funció marcadament residencial evidenciat pels indicadors de l'estabilitat -predomini de persones casades- i el predomini de les edats joves -supremacia dels de menys de 10 anys i de l'interval entre 30 i 40 anys-. Això ens permet de definir una estructura de població marcada per la notable quantitat de matrimonis joves. Sembla que el Guinardó és un sector urbà que acull molts recent casats.

3ª/ Més tard, aquests matrimonis joves han estat identificats per la naturalesa dels seus habitants amb l'estructura de la població mitja de la ciutat de Barcelona. Això descarta en absolut que l'increment del Guinardó s'operi essencialment per causa d'un efluvi migratori important. Es tracta d'un context de població essencialment barcelonina. Els matisos aportats per les diferències manifestes quan prenem la unitat d'estudi més petita de la secció censal, no poden de cap manera fer variar aquesta llei general. I, quan hem estudiat el temps de residència al barri o el lloc de procedència de llurs habitants, hem confirmat aquesta identificació del Guinardó com a molt català, puix que ens revela una població molt estable al municipi de Barcelona tenint la immigració un pes relatiu molt poc rellevant.

4ª/ L'estudi de les branques d'activitat i la distribució professional de la població activa del Guinardó, ens permet donar una primera definició de l'estructura predominant al barri: el sector dels serveis és rellevant al Guinardó amb una notable diferència favorable a les professions del terciari -administratius, empleats dels transports i comunicacions, professionals, tècnics i comerciants-. Això ens permet dir que el Guinardó és un barri de classe mitja; ni la classe social alta ni el proletariat es veuen particularment repre-

sentats.

5*/ El nivell cultural mig del Guinardó, malgrat presenti una proporció rellevant d'analfabetisme, és particularment elevat. Els estudis superiors presenten uns percentatges relativament ~~minors~~ importants. Inclús podem dir que ho són en un grau extraordinari comparats amb la ciutat de Barcelona. Els models culturals del Guinardó, donat que al nostre país la selectivitat s'opera essencialment a partir del poder econòmic de les famílies (1), són els típics de la classe mitja aposentada. Aquesta conclusió és evident tant si mirem els estudis que realitzen els que estan estudiant com els estudis assolits per la població que no està en aquests moments.

6*/ Finalment, quant a la condició socio-econòmica general del Guinardó, hem cercat una relació estadística -la de les categories socio-econòmiques de la població activa- i una altra qualitativa -la conducta de la gent del barri referent a l'estalvi-.

Quant a la primera, la rellevant presència diferencial de les categories administratives per sobre de les categories socio-econòmiques altes o baixes, identifica la població dintre les capes mitges. ~~de la població~~

Referent a la segona, trobem essencialment al Guinardó una població que ve constituïda per gent que es defensen bé; ni nivells econòmics alts ni baixos. Es un barri on la vivenda no és pas massa cara relativament a d'altres indrets de la ciutat, amb uns entorns que el fan molt agradable de viure-hi. Malgrat tot, això està en procés de canvi fruit sobretot de l'especulació galopant. Amb tot, la clientela de les Caixes que baixa de muntanya és d'un potencial econòmic notablement inferior.

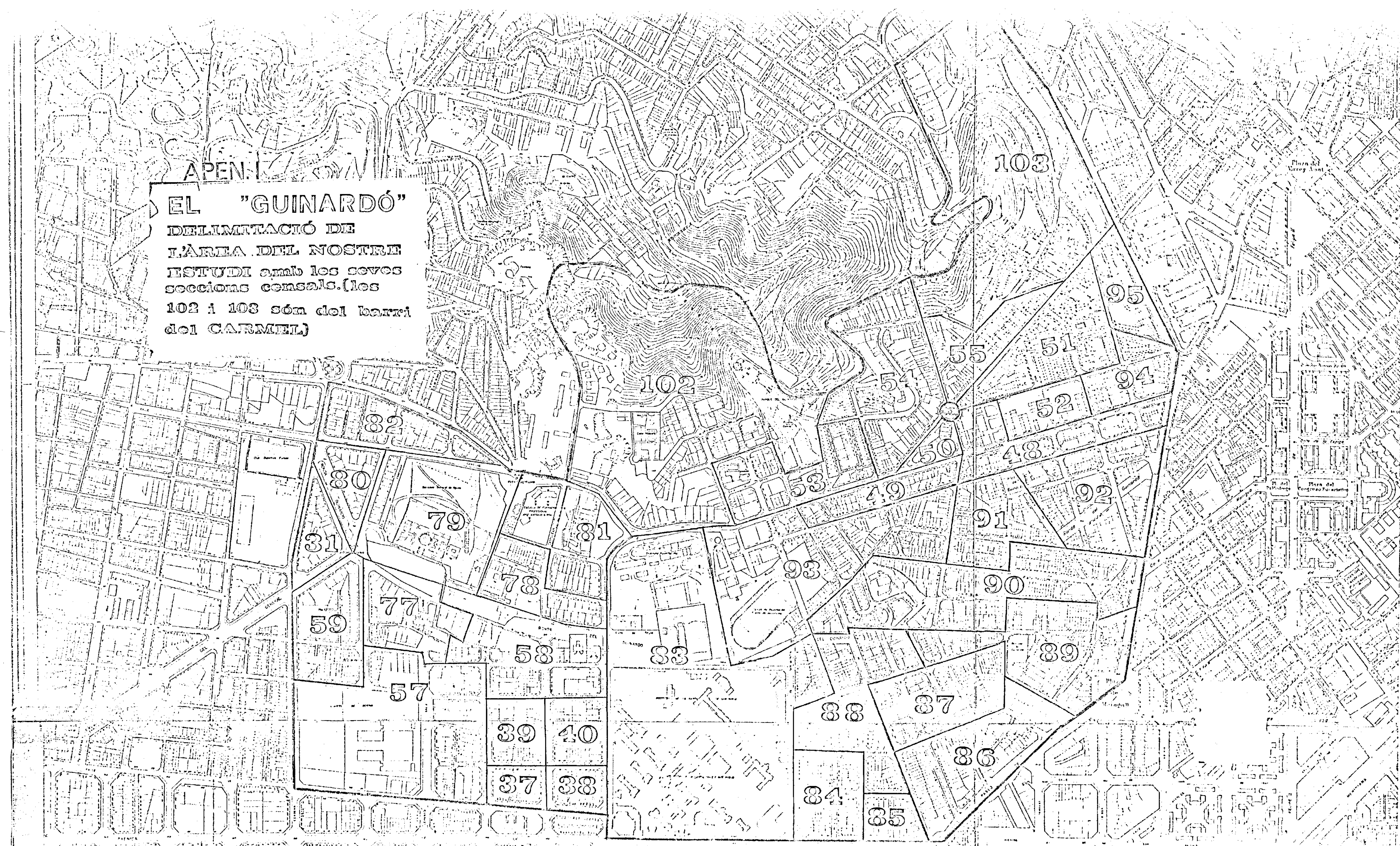
En general, però, es tracta d'un barri on s'hi descobreixen símptomes clars de previsió econòmica, no tant a nivell d'inversió com en la dimensió de saber cercar un rendiment al diner encara que sigui limitat. Es una minoria la que s'embarca més del que pot i la conducta econòmica de l'immigrat s'adapta molt als patrons de la ~~manera~~ manera de fer de la població autòctona.

El Guinardó evidencia un potencial econòmic rellevant. Es gasta molt i les hipoteques i els crèdits -fets sobretot per a poder adquirir la vivenda- es resolten sovint abans del plaçament prefixat. El promig d'ingressos és relativament elevat, perquè és un costum generalitzat el tenir una multiplicitat de sous en una mateixa família. Sobretot, els matrimonis joves que, durant un període de dos anys, solen treballar ambdós esposos per a incrementar el seu poder adquisitiu.

(1) Miguel SIGUAN i Joan ESTRUCH, El precio de la enseñanza en España, Problemas contemporáneos, Dopesa, Barcelona, 1974, pp.113 ss.

APEN. I

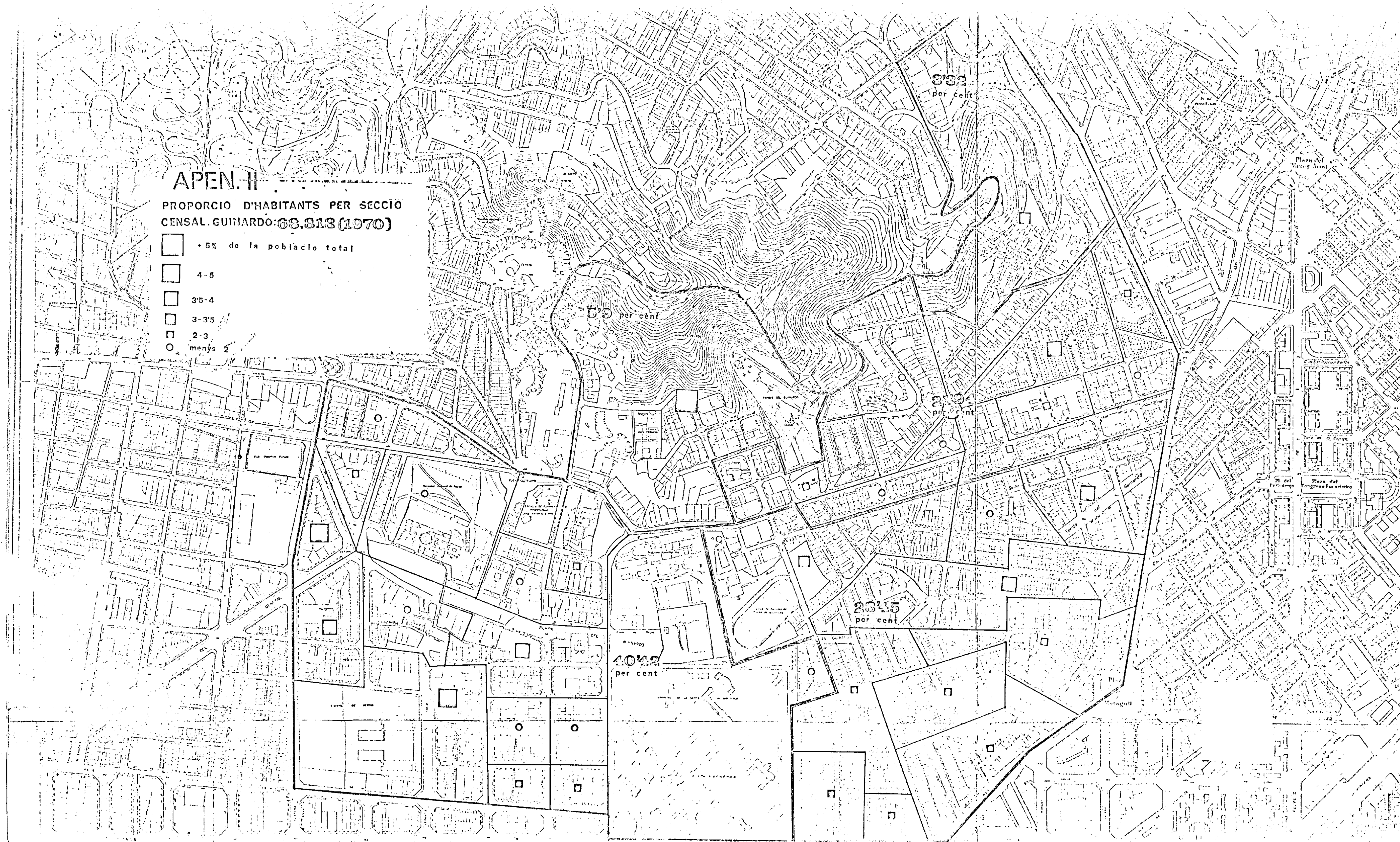
EL "GUINARDÓ"
DELIMITACIÓ DE
L'ÀREA DEL NOSTRE
ESTUDI amb les seves
seccions censals. (les
102 i 103 són del barri
del CARMEL)

APEN. II

PROPORCIO D'HABITANTS PER SECCIO
CENSAL GUINARDÓ: 68.818 (1970)

- + 5% de la població total
- 4-5
- 3'5-4
- 3-3'5
- 2-3
- menys 2

APENDIX III

Escala d'edats del Guinardó i Barcelona (en percentatges)

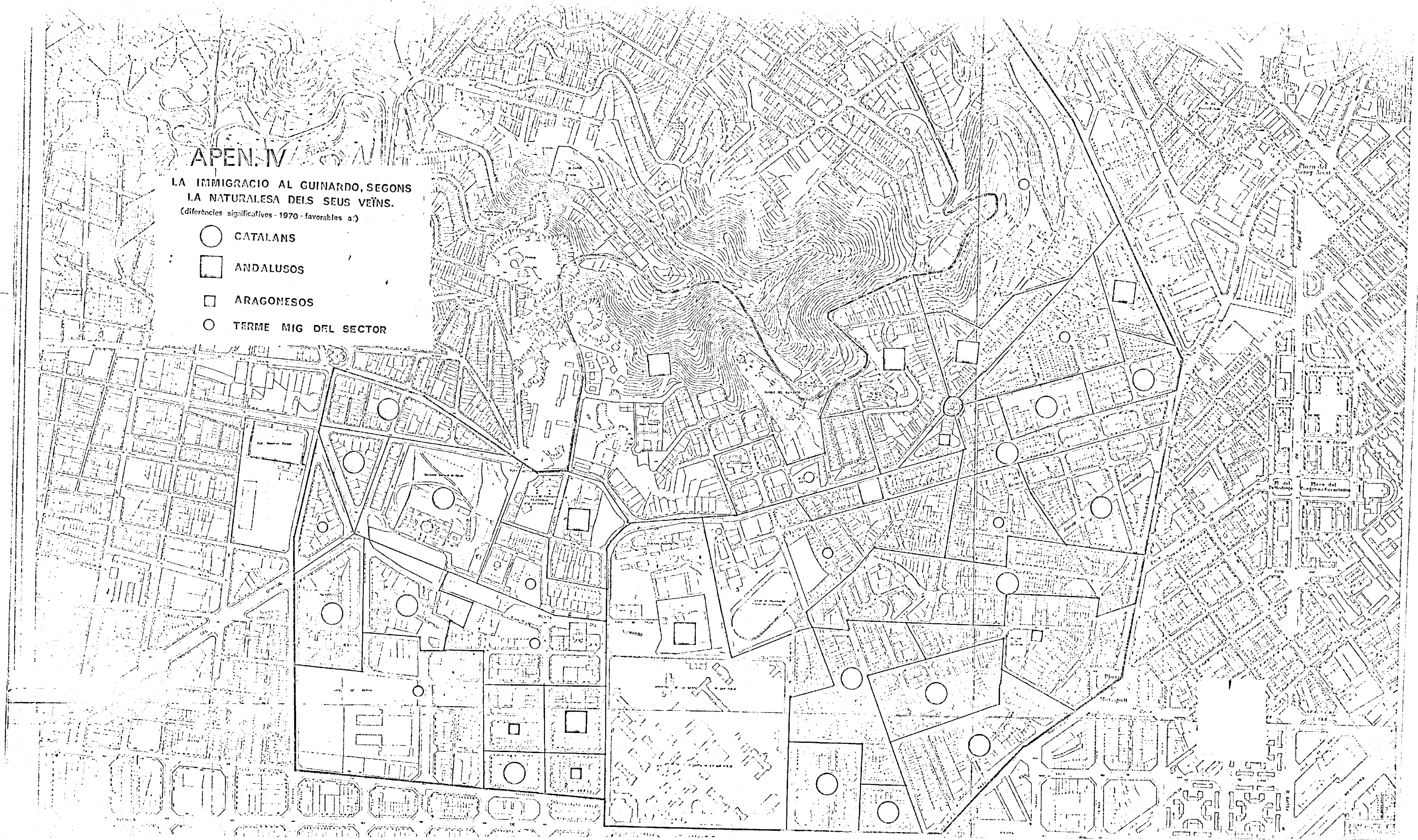
<u>Edata</u>	<u>GUINARDO</u>		<u>BARCELONA</u>	
	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>
0-5	10'26	9'08	9'02	7'64
5-9	9'29	8'34	8'60	7'38
10-14	7'45	6'69	7'87	6'76
15-19	7'02	6'56	7'35	6'57
20-24	7'81	7'47	7'92	7'24
25-29	7'99	7'54	7'34	6'63
30-34	7'85	7'47	6'71	6'12
35-39	8'68	8'46	7'52	7'02
40-44	7'33	7'61	7'35	7'30
45-49	6'59	6'99	6'91	7'-
50-54	4'72	5'67	5'29	6'08
55-59	3'98	4'80	5'-	5'77
60-64	3'36	4'27	4'48	5'44
65-69	2'63	3'60	3'54	4'63
70-74	1'83	2'76	2'55	3'67
75 +	<u>1'97</u>	<u>3'85</u>	<u>2'55</u>	<u>4'75</u>
	100	100	100	100

Font: El.laboració pròpia sobre els llistats de l'Estadística Municipal i els del Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya. 1970.

APEN. IV

LA IMMIGRACIO AL GUINARDO, SEGONS
LA NATURALESA DELS SEUS VEÏNS.
(diferències significatives - 1970 - favorables a:)

- CATALANS
- ANDALUSOS
- ARAGONESOS
- TERME MIG DEL SECTOR

APEN. V

ANYS DE RESIDÈNCIA AL MUNICIPI

Predomini relatiu. Seccions censals - 1970 -.

- +15 anys de residència
- entre 10-15
- entre 5-10

APEN. VI

DISTRIBUCIO

PROFESSIONAL

predomini relatiu 1970 per
seccions censals

PROFESSIONALS
I TECNICS

COMERCANTS I
VENEDORS

EMPLEATS
ADMINISTRATIUS

TREBALLADORS
QUALIFICATS O
NO

empleats
del transport
i
comunicacions

termè mig
del sector

termè mig
del sector

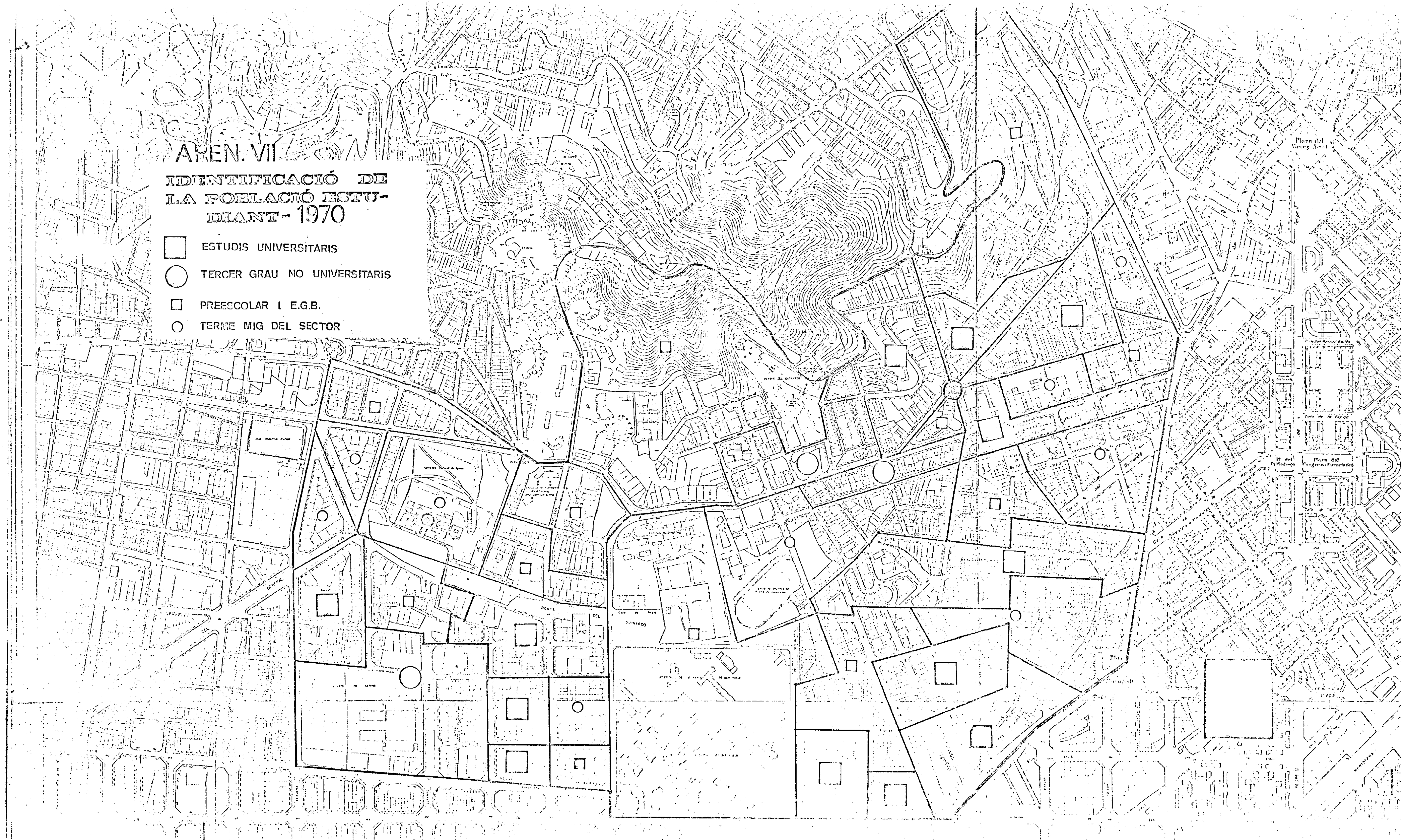
Plànol del sector censal de la zona de la Plaça de la Font

Plaça del
Gremi de l'Arxiduc

AREN. VII

IDENTIFICACIÓ DE LA POBLACIÓ ESTU- DIANT - 1970

- ESTUDIS UNIVERSITARIS
- TERCER GRAU NO UNIVERSITARIS
- PREECOLAR I E.G.B.
- TERME MIG DEL SECTOR

APENDIX VIII

Guió d'entreviu per a les Caixes d'Estalvi

1. Des de quin any ha estat instal·lada aquesta oficina al barri?
2. Viu vostè al Guinardó? Quant temps fa? Quant temps fa que hi treballa? Havia treballat en d'altres contextos urbans en aquesta matèria de l'estalvi?
3. Quin tipus de població viu al Guinardó des del punt de vista socio-econòmic?
4. Quin tipus d'estalvi és predominant?
5. Qui és l'estalviador? Conducta diferencial de l'immigrat, el català, classe social rica, classe social modesta...
Contrast amb d'altres contextos urbans. Experiències personals.
6. Crèdits i hipòteques. Es freqüent la demanda d'emprèstits? Per a què són normalment?
7. Educació socio-econòmica de la població del barri. Compres a plaç, joc de lletres. Demanen molts favors a la Caixa?
8. Hi ha remesa de divises de treballadors emigrats a l'extranger i que preparen el seu possible retorn? Quina importància té això?

=====

4.- Les activitats productives

Voldríem que aquest capítol fos una aportació més a un coneixement real del barri. L'anàlisi demogràfica ja ens ha situat en el context del barri del Guinardó: edat, sexe, densitat, nivell d'estudis, distribució professional.....

Creiem que l'anàlisi de les activitats productives pot completar la fesomia que ja s'ha insinuat en el capítol de demografia.

Cal advertir que no és un estudi de les indústries del barri; el seu funcionament, estructura, conflictes...és un estudi del barri i pensem que en la seva configuració com a tal, hi juga un paper important l'aspecte de les seves activitats productives.

En el capítol de la vivenda fem menció d'un Pla d'ordenament de la ciutat de Barcelona de l'any 1926. Aquest dividia la ciutat en zones, aprofitant ja l'assentament de la indústria. Si faig referència d'aquest pla d'ordenament és per a refermar la hipòtesi de que el barri va prenent la fesomia que li ve donada pel seu propi desenvolupament, i també per l'Administració que potencia un aspecte o altre, segons els interessos que priven en aquell moment. (per descomptat quasi mai els interessos del barri).

Es lògic que un barri potenci les activitats que li són necessàries pel seu creixement i que aquestes siguin més o menys ordenades per l'Administració, en tant que el barri no és una illa sinó una part de la ciutat; però mai un barri pot ésser joc de la rendabilitat dels poderosos.

Sigui per les causes que sigui, el Guinardó s'ha configurat d'una manera i no d'una altra. El que ara pretenem es veure quina és la configuració de l'àrea d'estudi en el que respecta a les seves activitats productives.

Per següent anàlisi ens hem servit de les dades generosament facilitades per la Càmera Oficial del Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona corresponents a l'any 1974.

4-1. Visió General

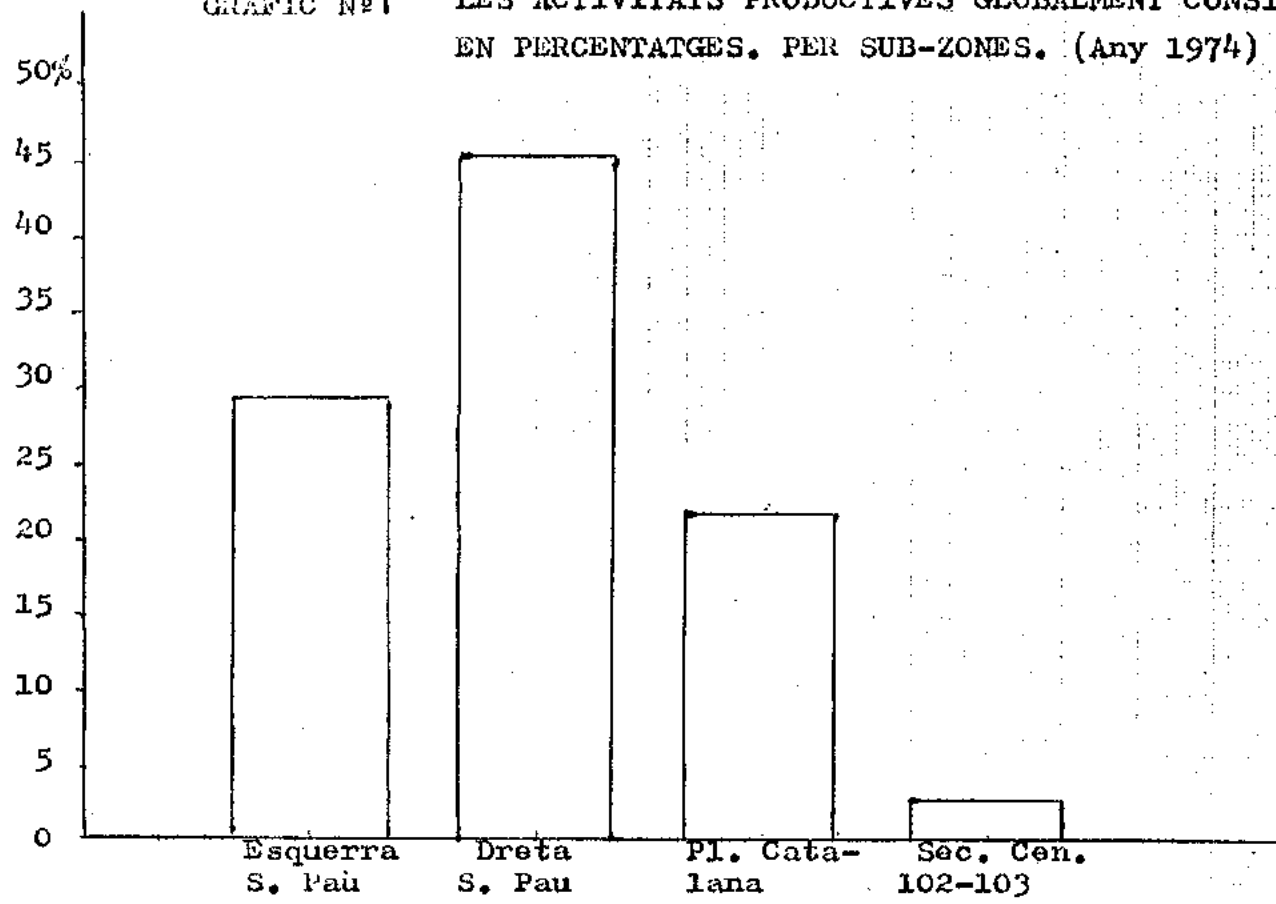
El gràfic nº 1 ens fa veure la relevància que en cada una de les sub-zones tenen les activitats productives. Sobresurt i de molt la zona Dreta de S. Pau -El Guinardó-. Això sol la defineix ja com a nucli vital de l'àrea. Tot i que la divisió en sub-zones ha estat feta purament amb criteris administratius, aquesta primera dada de les activitats productives ens revela:

1) quin es el sector on realment s'hi han desenvolupat les activitats.

2) La suposició de que el sector anomenat P.Catalana sigui real-

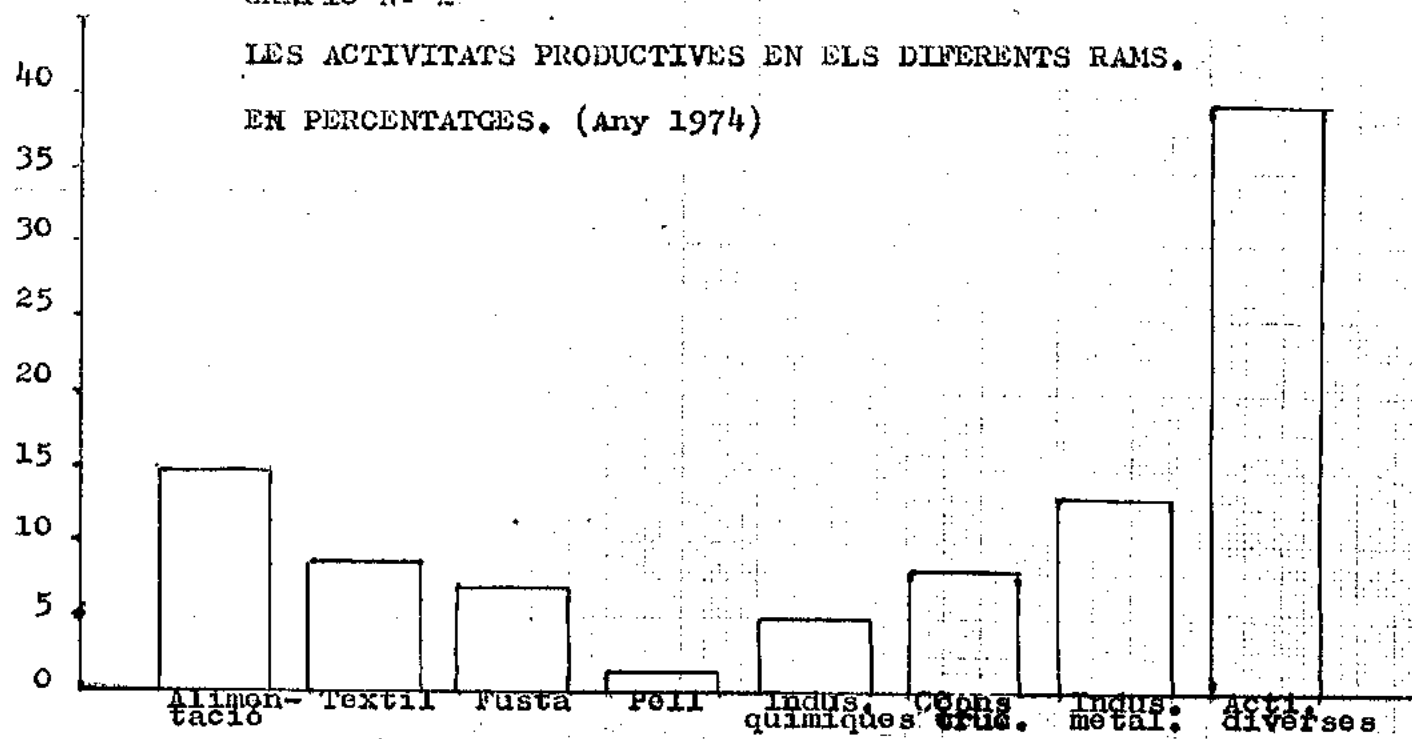
GRAFIC Nº1

LES ACTIVITATS PRODUCTIVES GLOBALMENT CONSIDERADES=
EN PERCENTATGES. PER SUB-ZONES. (Any 1974)

GRAFIC Nº 2

LES ACTIVITATS PRODUCTIVES EN ELS DIFERENTS RAMS.
EN PERCENTATGES. (Any 1974)

ment una continuació de la dreta de S. Pau, constituint una unitat, i que aquest sigui el motiu del considerable volum d'activitats en una sub-zona i de la manca en l'altra.

3) El sector, o subzona de l'esquerra de S. Pau, tot i que té l'índex proporcional d'habitants més elevat de totes les sub-zones no li correspon un índex correlatiu d'activitats productives. Sembla que la seva identitat -barri residencial- es difícil d'ésser reconeguda, ja que va a cavall de dos barris molt definits, Gràcia i el Guinardó. Molt més separat d'aquest últim pel gros obstacle que representa l'Hospital de S. Pau.

Les seccions censals 102 i 103 són totalment al marge de l'àrea d'estudi. Les seves activitats depenen del conjunt del que formen part. Com a situació homogènea podem parlar de les barraques de Pco. Alegre; però sabem sobradament que una situació d'inestabilitat i marginació com és el barraquisme, no és mai ferment d'activitats sigui del tipus que sigui (productives, culturals...)

En el gràfic nº 2 sectoritzem les activitats productives per rams de producció. Posteriorment farem una anàlisi de cada ram per activitats i sectors d'activitat; però creiem que una visió general per diferents rams és ja eloqüent per ella mateixa i també indicadora de la realitat del barri que trepitgem.

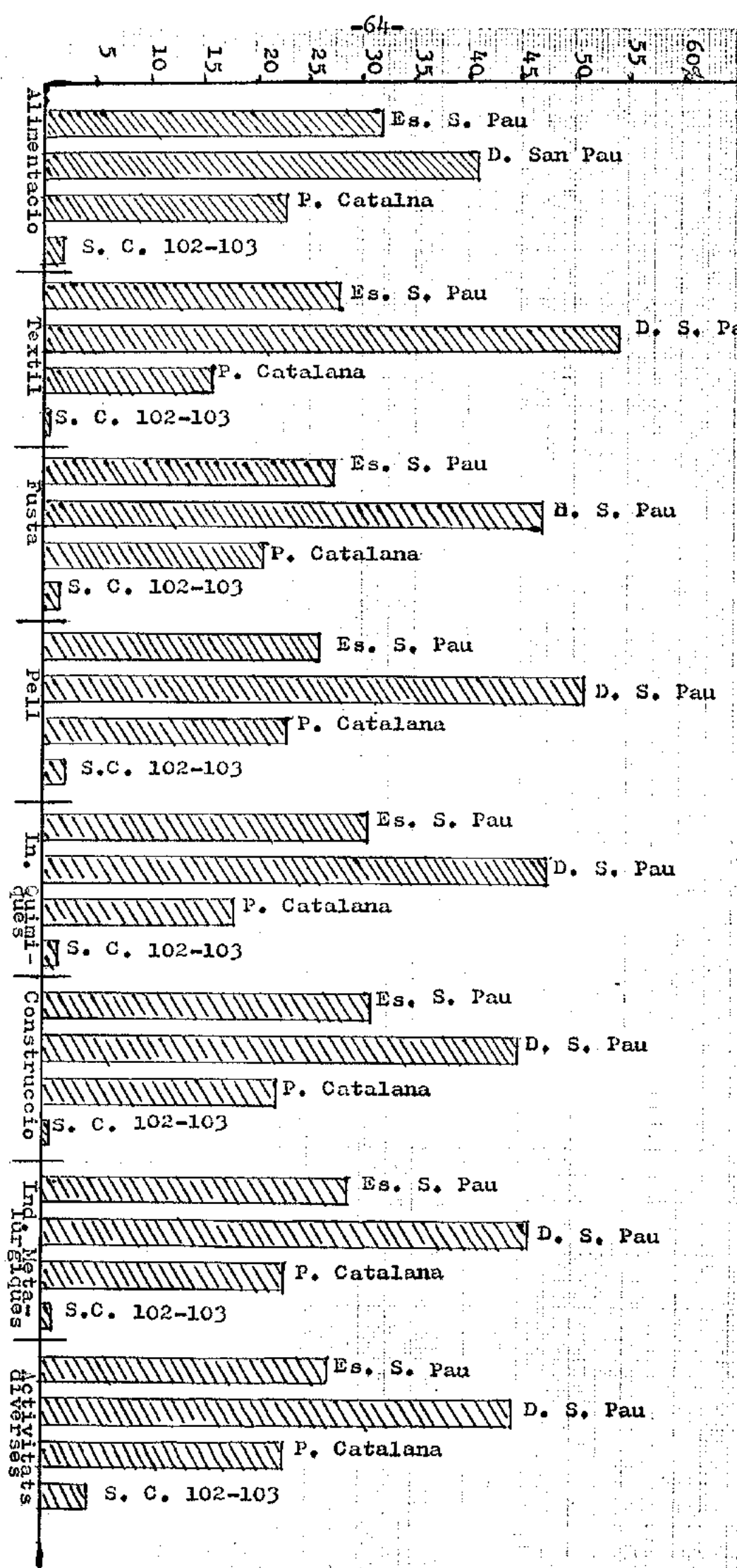
L'elevat índex del ram d'activitats diverses -39'63%- ens situa dins un barri on el sector terciari és molt important. Aquest ram junt amb el d'alimentació sumen ja el 54'65% respecte al total d'activitats. Tenint en compte això intuïm ja la poca relevància que tindran en el barri els 6 rams de producció restants, textil - fusta - pell - ind. químiques - construcció - ind. metal·lúrgiques - on s'inclouen tot el remanent de les activitats productives.

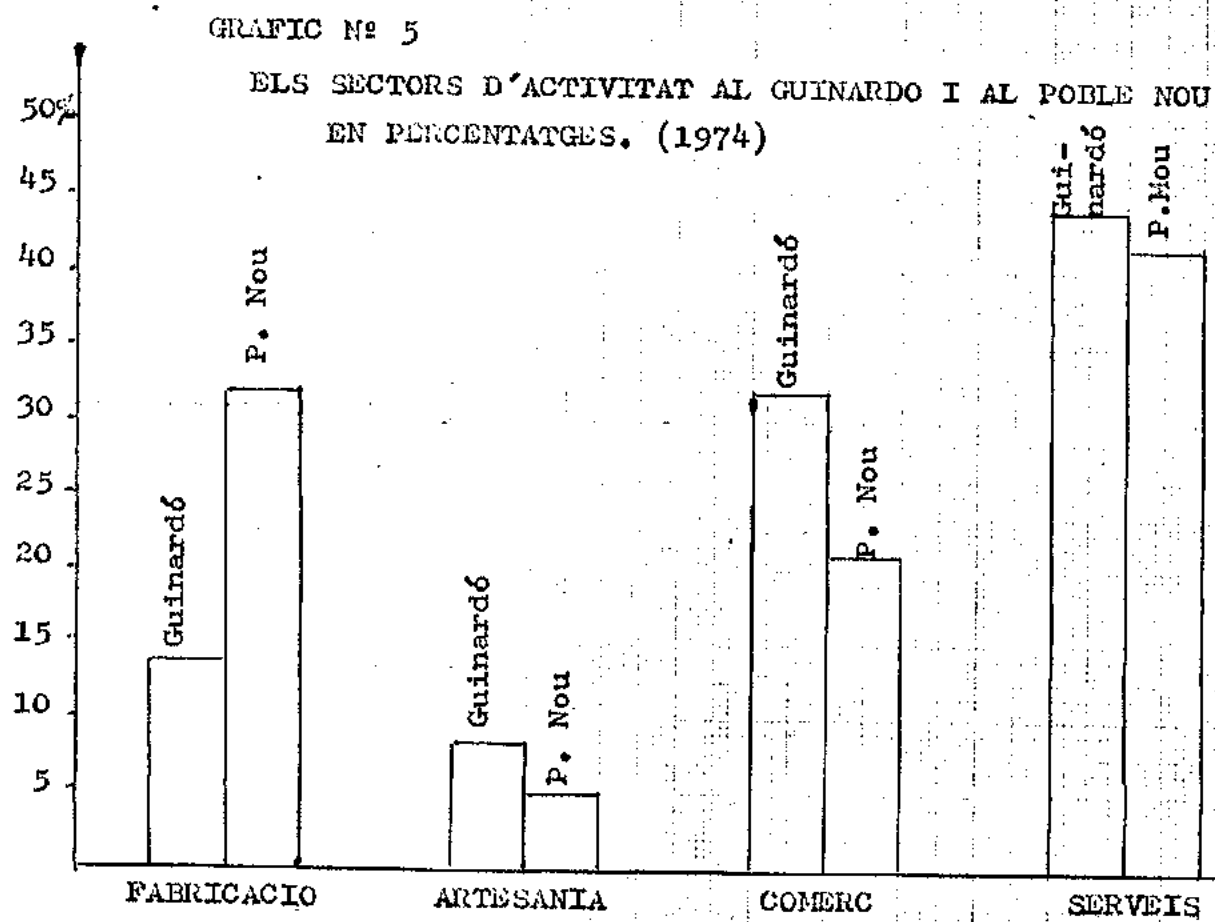
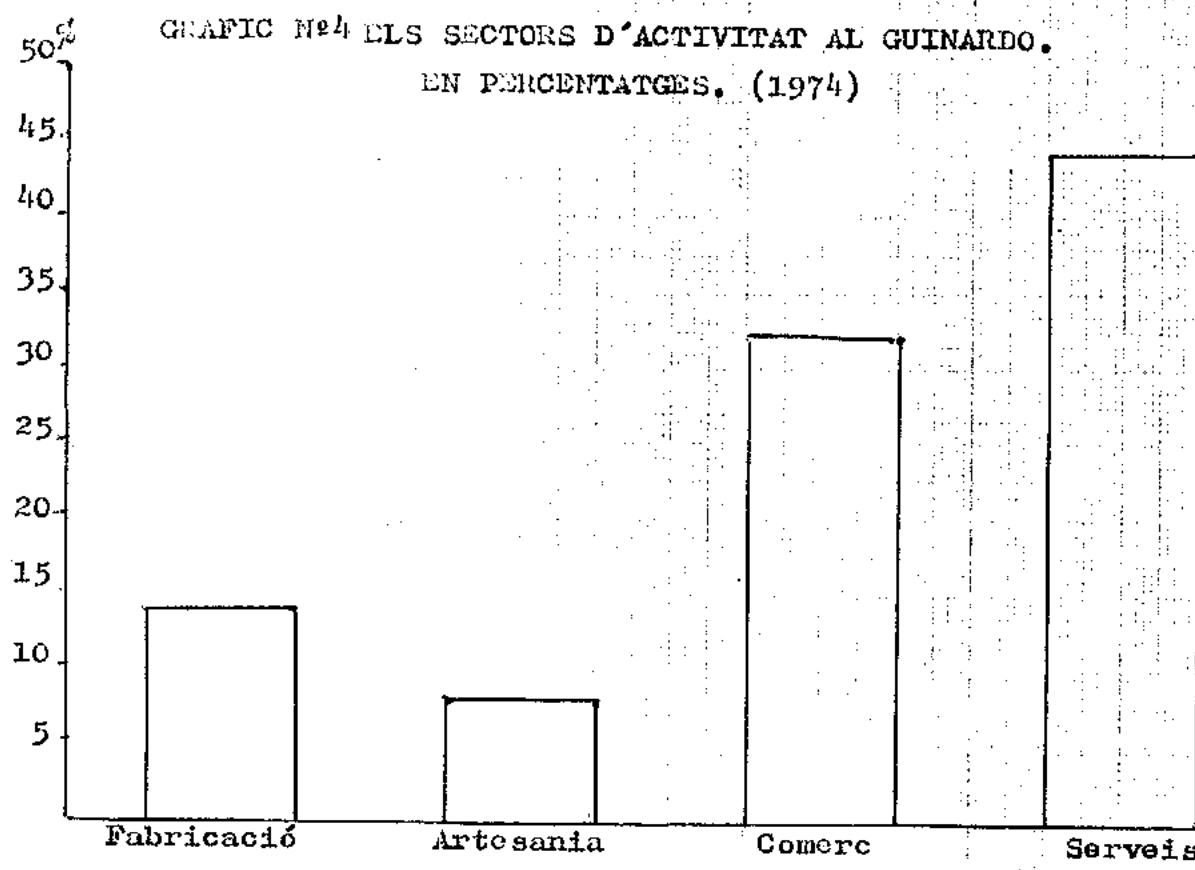
En el gràfic nº 3 sectoritzem els diferents rams d'activitat per les sub-zones en les que hem dividit l'àrea d'estudi. Aquesta anàlisi ens referma el comentari que fèiem al gràfic nº 1. La subzona de la Dreta de S. Pau és realment el centre del Guinardó. Tots els rams de les diferents activitats amb uns índexs bastant més superiors que a les altres zones.

En aquests índexs prescindim de la importància que té cada ram d'activitat; la relevància de cada un d'ells l'hem vist en el gràfic anterior; tenim en compte solament la presència dels diferents rams en cada una de les sub-zones.

Dins d'aquesta panoràmica general de la situació de les activitats productives en l'àrea d'estudi oferim un gràfic per diferents sectors d'activitat (Gràfic nº 4). En els comentaris del gràfic nº 2 ja estimàvem la importància del sector terciari. Aquest gràfic referma l'estimació. El sector dels serveis amb un índex del 44'40% és ja prou eloqüent per ell mateix, i si tenim en compte el sector comerç -32'25%- resulta que la fabricació i artesanía només ocupen una

GRÀFIC Nº3 LES ACTIVITATS PRODUCTIVES DE L'ÀREA DE L'ESTUDI. EN PERCENTATGES I PER SUB-ZONES
EN ELS DIFERENTS RAMS. (1974)

quarta part de les activitats productives.

Aquesta visió global de l'àrea d'estudi permet observar que aquest índex corresponent als sectors d'artesanía i fabricació -23'35%- té molt poca força; i si per altre part tenim en compte els criteris quantitativs diferencials entre una i altra s'ens confirma la hipòtesi d'un barri més residencial que industrial. Només que una activitat de producció passi de 5 a 6 en quant al nombre d'empleats, és suficient perquè a nivell administratiu sigui considerada del sector de fabricació. Dit d'una altra manera; el criteri regulador del sector artesanía i del sector fabricació és, fins a 5 treballadors, artesanía; més de 5 treballadors, fabricació.

4-2. Els diferents rams d'activitat.

Després de la visió global de l'apartat anterior, l'anàlisi fet per els diferents rams ajudarà a un millor coneixement de la realitat.

Tindrem en compte tant les activitats com els sectors d'activitat i en cada una de les sub-zones de l'àrea.

4-2.1. Alimnetació

Activitat	Es.S.Pau		Dr.S.Pau		Pl.Catal.		S.C.102-3		Total	
	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%
1. Bestiar i productes carnis	31	32'9	40	42'5	22	23'4	1	1'	94	15'6
2. Productes de llet	15	33'3	18	40'	12	26'6	-	-	45	7'4
3. Fruits i productes del camp	11	44'	10	40'	2	8'	2	8'	25	4'6
4. Pesca i els seus productes	6	27'2	9	40'9	7	31'8	-	-	22	3'6
5. Cereals i derivats	7	38'8	8	44'4	2	11'1	1	5'5	18	3'
6. Sucre i derivats	11	42'3	8	30'7	7	25'	-	-	26	4'3
7. Oli i grasses	8	34'7	12	52'1	3	13'	-	-	23	3'8
8. Productes alimenticis variis	98	29'7	140	42'4	85	25'7	7	2'1	330	54'9
9. Degudes	7	38'8	7	38'8	2	11'1	2	11'1	18	3'
Totals	194	32'2	252	41'9	142	23'6	13	2'2	601	100'

Tal com hem vist abans aquesta branca és la segona en importància. L'activitat més rellevant en el ram és la de "productes alimenticis variis", que es com parlar de "Colmados, Super-mercats..etz..". Té també un cert relleu l'activitat de productes carnis. El següent quadre de sectors d'activitat ens mostrarà l'embalum de les mateixes.

Sectors d'activitat	Es.S.Pau		Dr.S.Pau		Pl.Catala.		S.C.102-3		Total	
	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%
1. Industria extractiva	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Fabricació	14	7'2	14	5'5	3	2'1	-	-	31	5'1
3. Artesania	5	2'5	5	1'9	2	1'4	-	-	12	2'
4. Comerç	115	59'2	153	60'7	91	64'8	9	69'2	368	61'2
5. Serveis	60	30'9	80	31'7	46	32'3	4	30'7	190	31'6
Totals	194	100'	252	100'	142	100'	13	100'	601	100'

Com era d'esperar un índex molt elevat -92'84%- correspon als sectors de comerç (61'2) i serveis (31'6). És molt poc significatiu l'índex del sector de fabricació (5'1) i de l'artesania (2%). Aquests sectors es refereixen principalment a cereals i derivats, productes de llet, sucre i derivats i begudes. No cal pensar en cap indústria alimentària important; és probable que es tracti de transformacions de les matèries a un nivell artesanal.

4-2-2. Indústria Textil

L'embalament d'activitats d'aquesta branca és el següent:

Activitat	Es.S.Pau		Dr.S.Pau		Pl.Catal.		S.C.102-3		Total	
	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%
1. Cotó	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Llana	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Seda	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Fibres artificials	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Fibres diverses	17	18'4	69	75'	5	5'4	1	1'1	92	36'
6. Confecció	83	32'3	120	46'6	53	20'6	1	0'4	257	73'6
Totals	100	28'6	189	54'1	58	16'6	2	0'3	349	100'

Sobresurt la confecció amb un índex del 73'6%. Amb tot no creiem que això pugui fer pensar en una activitat molt rellevant; l'anàlisi per sectors ens ho clarificarà;

Sectors d'activitat	Es.S.Pau		Dr.S.Pau		Pl.Catal.		S.C.102-3		Totals	
	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%
1. Industria extractiva	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Fabricació	21	21'	26	13'7	6	10'3	2	100'	55	15'7
3. Artesania	8	8'	18	9'5	7	12'1	-	-	33	9'7
4. Comerç	59	59'	128	67'7	39	67'2	-	-	226	64'7
5. Serveis	12	12'	17	8'9	6	10'3	-	-	35	10'
Totals	100	100'	189	100'	58	100'	2	100'	349	100'

L'índex del sector de la fabricació -15'7%- podria donar lloc a pensar en empreses tèxtils, però si tenim en compte que aquest índex quasi en la seva totalitat correspon a l'activitat de la confecció, veurem que es refereix principalment a tallers amb un nombre reduït de treballadors. L'índex fort el donen els sectors de comerç i serveis: 74'79%.

4-2-3. Fusta, Suro, Paper i Arts Gràfiques.

Les activitats d'aquest ram presenten la fesomia següent:

Activitat	Es.S.Pau		Dr.S.Pau		Pl.Catal.		S.C.102-3		Total	
	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%
1.Fusta	31	23'4	66	50'	32	24'2	3	2'3	132	41'6
2.Suro	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.Indústries del paper	29	34'5	40	47'6	14	16'6	1	1'2	84	26'5
4.Arts gràfiques	35	34'6	44	43'5	21	20'7	1	1'	101	31'8
Totals	95	29'9	150	47'3	67	21'1	5	1'5	317	100'

Queden clarament dibuixades dues activitats; la fusta, 41'6%, i tot el referent a paper i arts gràfiques, 58'3%

Sectors d'activitat	Es.S.Pau		Dr.S.Pau		Pl.Catal.		S.C.102-3		Total	
	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%
1.Indústria extractiva	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.Fabricació	27	28'4	73	48'6	22	32'8	3	60'	125	39'4
3.Artesania	13	13'7	17	11'3	6	8'9	2	40'	38	11'9
4.Comerç	55	57'9	60	40'	39	58'2	-	-	154	48'6
5.Serveis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totals	95	100'	150	100'	67	100'	5	100'	317	100'

Encara que aquesta branca d'activitats no sigui d'un embalum molt respectable, sí que val la pena remarcar la relevància del sector de fabricació. És dels rams on aquest sector hi és més significat. Cal pensar en les editorials, empremtes etc... existents en el barri; no perquè representin grans indústries, però sí son activitats representatives de l'àrea d'estudi. També tenen cert relleu les fusteries i tallers de mobles.

4-2-4. Pell Calcat. Cautxú.

El poc embalum d'aquest ram d'activitats, el situa en darrer lloc. Aquest és el quadre d'activitats.

Activitats	Es.S.Pau		Dr.S.Pau		Pl.Catal.		S.C.102-3		Total	
	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%
1. Indústria de la pell	5	26'3	8	42'1	5	26'3	1	5'2	19	38'3
2. Calçat	8	25'	18	56'2	6	18'7	-	-	32	56'1
3. Cautxú	2	33'3	3	56'2	1	16'7	-	-	6	10'5
Totals	15	26'3	29	50'8	12	21'	1	1'7	57	100'

Els sectors d'aquestes activitats s'especifiquen de la manera següent:

Sectors d'Activitat	Es.S.Pau		Dr.S.Pau		Pl.Catal.		S.C.102-3		Total	
	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%
1. Indústria extractiva	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Fabricació	9	60'	11	37'9	7	58'3	-	-	27	47'4
3. Artesania	1	6'7	1	3'4	3	25'	1	100'	6	10'5
4. Comerç	5	33'3	17	58'6	2	16'2	-	-	24	42'1
5. Serveis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totals	15	100'	29	100'	12	100'	1	100'	57	100'

Tot i que l'índex elevat de fabricació pot fer pensar que aquest sector és significatiu, cal veure que s'extrau d'un ram que és el més disminuït del sector. La fabricació es preferentment en l'activitat de la indústria de la pell. Hem de tenir present que els sectors de fabricació i comerç, com també l'artesanía poden trobar-se en una mateixa activitat. Un taller de confecció de pell pot a la vegada comerciar, venent els seus productes.

4-2-5. Indústries químiques.

Sense que aquesta branca presenti un embalum molt remarcable, si creiem que es notoria la seva presència en el barri, degut als laboratoris farmacèutics. Ens ho confirma el quadre analític de les activitats d'aquest ram:

Activitats	Es.S.Pau		Dr.S.Pau		Pl.Catal.		S.C.102-3		Total	
	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%
1. Minería	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Àcids i sals miner.	1	50'	1	50'	-	-	-	-	2	6'9
3. Dissolvents orgànics	9	26'5	18	52'9	6	17'6	1	2'9	34	16'1
4. Explosius colorants	1	33'3	1	33'3	1	33'3	-	-	3	1'4
5. Productes farmacèutics laboratoris	57	33'1	81	47'1	32	18'6	2	1'1	172	81'5
6. Derivats de fusta, carbó...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totals	68	32'2	101	47'8	39	18'4	3	1'4	211	100'

La sectorització d'aquestes activitats és la següent:

Sectors d'activitat	Es. S. Pau Nº %	Dr. S. Pau Nº %	Pl. Catal. Nº %	S.C.102-3 Nº %	Total Nº %
1. Indústria extractiva	- -	- -	- -	- -	- -
2. Fabricació	15 22'1	25 24'7	9 23'1	1 33'3	50 23'7
3. Artesania	- -	- -	- -	- -	- -
4. Comerç	52 76'5	76 75'2	30 76'2	2 66'7	160 75'8
5. Serveis	1 1'5	- -	- -	- -	1 0'5
Totals	68 100'	101 100'	39 100'	3 100'	211 100'

Acceptant com a lògic i normal la importància del sector comercial (les farmàcies) és clara la presència dins el barri de la fabricació de productes farmacèutics; també la majoria d'activitats corresponents a "disolvents orgànics" entren dins aquest sector de fabricació.

4-2-6. Construcció, vidre i Ceràmica.

Activitats	Es. S. Pau Nº %	Dr. S. Pau Nº %	Pl. Catal. Nº %	S.C.102-3 Nº %	Total Nº %
1. Construc- ció	75 30'1	111 44'6	62 24'9	1 0'4	249 75'4
2. Vidre	4 66'7	1 16'6	1 16'6	- -	6 1'8
3. Ceràmica	25 33'3	39 52'	10 13'3	1 1'3	75 22'7
Totals	104 31'5	151 45'7	73 22'1	2 0'6	330 100'

Tres quarts parts són activitats de la construcció i la resta l'ocupa l'activitat de la ceràmica. La sectorització d'aquestes activitats és molt clarificadora del que representen les mateixes dins l'àrea d'estudi.

Sectors d'activitat	Es. S. Pau Nº %	Dr. S. Pau Nº %	Pl. Catal. Nº %	S.C.102-3 Nº %	Total Nº %
1. Indústria extractiva	- -	- -	- -	- -	- -
2. Fabricació	4 3'8	2 1'3	2 2'7	- -	8 2'4
3. Artesania	40 38'4	58 38'4	34 46'5	- -	132 40'
4. Comerç	33 31'7	48 31'7	20 27'4	1 50'	102 30'9
5. Serveis	27 25'9	43 28'5	17 23'3	1 50'	88 26'7
Totals	104 100'	151 100'	73 100'	2 100'	330 100'

Es el ram on les activitats del sector d'artesanía tenen realment importància; i és curiós constatar com aquest sector artesà es refereix quasi totalment a la construcció, com també el sector serveis es refereix plenament a l'activitat de la construcció. La presència de molts petits empresaris "mestres d'obres" que treballen pel seu compte és important.

L'activitat de la ceràmica és la que omple i dona embalum al sector comercial.

4.2.7 Indústries metal·lúrgiques

Aquest ram és el tercer en ordre d'importància si tenim compte del nombre absolut d'entitats censades. Amb tot, no podem pas pensar en una "zona industrial" al Guinardó; menys encara en aquest ram.

Inclou les següents activitats:

Activitats	Es. S.Pau		Dr. S.Pau		Pl. Catal.		S.C.102-3		Total	
	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%
1. Mineria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Indústries metàl·liques bàsiques	1	16'7	4	66'7	1	16'7	-	-	6	1'13
3. Productes metàl·lics	71	28'74	121	49'	53	21'47	2	0'81	247	46'34
4. Maquinària en general	88	31'43	114	40'7	75	26'8	3	1'1	280	52'5
Totals	160	30'1	239	44'8	129	24'52	5	1'	533	100'

Són remarcables les activitats en "productes metàl·lics" - 46'34% - i en "maquinària en general" - 52'53% -. Per veure més clarament a què corresponen aquestes activitats veiem la seva sectorització:

Sectors d'activitat	Es. S.Pau		Dr. S.Pau		Pl. Catal.		S.C.102-3		Total	
	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%
1. Indústria extractiva	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Fabricació	74	46'2	136	56'9	55	42'6	3	60	268	50'3
3. Artesania	20	12'5	45	18'8	21	16'3	1	20'	87	16'3
4. Comerç	58	36'2	58	24'2	45	34'9	-	-	161	30'2
5. Serveis	8	5'	-	-	8	6'2	1	20'	17	3'2
Totals	160	100'	239	100'	129	100'	5	100'	533	100'

L'elevat índex - 50'3% - d'activitats en el sector de fabricació indica una presència de tallers, petits o grans, dins el ram de la metallúrgia; torners, fresadors, tallers mecànics... El sector comerç - 30'2% - també és important.

4.2.8 Activitats diverses

Abans de presentar els quadres analítics d'aquest ram, cal recordar que és el que més entitats acumula, així com queda expressat al gràfic nº 2.

Aquest ram agrupa les activitats següents:

Activitats	Es. S. Pau		D. S. Pau		Pl. Catal.		S.C.102-3		Total	
	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%
1. Activitats no-clasifi. anteriorment	42	28'4	70	47'3	30	20'3	6	4'	148	9'3
2. Transports										
Comunicaci.										
Publicitat	336	27'2	550	44'5	291	23'5	53	4'7	1.235	77'9
3. Contratació	-	-	-	-	1	100'	-	-	1	0'06
4. Ferruqueria i similars	38	29'5	55	42'6	31	24'	5	3'9	129	8'1
5. Ensenyament	19	32'7	21	36'2	12	20'6	6	10'3	58	3'7
6. Balnearis										
banys										
establiments d'hospitali.										
assist. mèdica	-	-	1	50'	-	-	1	50'	2	0'1
7. Banca i seguros	1	16'7	5	83'3	-	-	-	-	6	0'4
8. Espectacles	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9. Altres	3	60'	2	40'	-	-	-	-	5	0'3
Totals	439	27'7	704	44'4	365	23'	76	4'8	1.584	100'

El ventall d'activitats és múltiple i dispers. Són eminentment activitats del terciari. La sectorització de les mateixes ens ho indica:

Sectors d'activitat	Es. S. Pau		Dr. S. Pau		Pl. Catal.		S.C.102-3		Total	
	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%
1. Indústria extractiva	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Fabricació	8	1'8	15	2'1	5	1'4	-	-	28	1'8
3. Artesania	10	2'3	5	0'7	9	3'	3	4'	27	1'8
4. Comerç	22	5'	53	7'5	16	4'4	3	4'	94	6'
5. Serveis	399	90'9	631	89'6	335	91'8	70	92'1	1.435	90'6
Totals	439	100'	704	100'	365	100'	76	100'	1.584	100'

Per una part, la quasi total sectorització de les activitats és en els serveis i, per altra part, aquest ram és el que més priva en tota l'àrea estudiada; això ens dona la fesomia del barri en el que respecte a les activitats productives. Si recordem, en el capítol de la demografia, l'estructura socio-professional reflexava també un embalum important i rellevant en el sector terciari.

Pot ésser il·lustratiu de tot el que acabem de dir el gràfic nº 5 en el que comparem el Guinardó amb el barri del Poble Nou pel que fa referència a la sectorització d'activitats. Les diferències són prou significatives per a què la tipologia de cada barri quedi ben palesa.

4.3 Conclusions

- 1*/ L'anàlisi precedent confirma plenament la fesomia del barri que ens donaven ja les dades demogràfiques així com la història del ~~barri~~ *Guinardó*.
- 2*/ El fet que sigui un barri caracteritzat per les activitats de serveis i de comerç, denota clarament la funcionalitat del ~~barri~~ *mateix*.
- 3*/ No pretenem demostrar que els veïns del Guinardó estiguin exempts de tota problemàtica laboral. El que sí és clar és que el barri com a tal no és teòricament propici a situacions laborals conflictives degut a que no es pot dir de cap manera que sigui un barri industrial.
Dintre la diversitat d'àrees o de funcions que té la vida de les persones a la ciutat (treball, diversió, vivenda, relació...), el Guinardó aglutina una funció de residència; això crea la necessitat d'unes activitats pròpies. La funció residencial no polaritza tota la vida d'una persona a la ciutat.
- 4*/ Queda també molt clar l'existència al Guinardó de molts tallers i tallerets que basculen entre taller-artesà i taller-empresarial. Pensem en les indústries del paper, construcció, químiques, metal·lúrgiques... pròpies d'un barri de "menestrals". Cal exceptuar aquí les indústries químiques (els laboratoris) i potser alguna que altra indústria que hipotèticament tindrà potser més embalum.

5 La vivenda al Guinardó

La vivenda suposa sempre un indicador que dóna la qualificació d'un barri. Un estil de vivenda o els preus de la mateixa tant de lloguer com de compra... possibiliten que un sector urbà sigui habitat per un tipus de veïns i no un altre. Això almenys dintre una tendència general.

Per altra banda, les regles del joc que imperen en l'especulació del sòl urbà classifiquen d'entrada la categoria d'un barri. La ciutat adquireix la fesomia que l'hi dóna el sistema dominant. Es un producte social, fruit del sistema de producció i reproducció de les forces socials en presència imponents a la societat. D'aquí que Barcelona sigui també fruit de les lleis que estableix el joc capitaliste per a apropiar-se de les plusvàlues parasitàries dels que ostenten la propietat del sòl urbà i mantenir així el poder socio-econòmic de l'espai.

El barri del Guinardó no escapa pas de tota aquesta teranyina urbanista de la ciutat. L'Estatut Municipal, preparat durant el període 1902-1923 i aprovat l'any 1924, va elaborar un projecte de zonificació de la ciutat que va quedar en paper mullat. Es interessant tenir-lo present almenys per a veure com han anat les coses. Aquestes interès l'hi prové per dues raons:

1. Remarca el paper important de la part muntanyosa en la urbanització de la ciutat, definint una "zona de muntanya" i una "zona intermitja" que inclou Sarrià i part de Les Corts, Els Tres Turons (Guinardó) i Horta.

2. S'adapta a la localització industrial real, puix que defineix dues grans zones mixtes de vivenda-indústria: l'una a Sants i l'altra al Clot, Sagrera, Sant Andreu i sis zones industrials: Poble Nou, Sant Martí, Sagrera, Sant Andreu, El Port i La Bordeta.

No existeix en aquest projecte una voluntat de transformació de la ciutat, sinó únicament una adaptació a la determinació de l'espai que ja era dedicat a la indústria (1).

Sense fer cap afirmació definitiva i provada, puix que no la demostrem, estimem que en la urbanització de Barcelona hi han comptat molts altres interessos abans que projectes de zonificació. Només cal passejar-se per la ciutat i tenir ulls per a mirar, paraules per a preguntar i orelles per a escoltar.

(1) Montserrat GALERA, Francesc ROCA i Salvador TARRAGO, Atlas de Barcelona, Arxiu Històric d'Urbanisme, Arquitectura i Diseny, Publicacions del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya i Balears, Barcelona, 1972, p.214.

Les característiques i situació del Guinardó han fet del barri, des dels seus inicis, un lloc preuat i considerat pels barcelonins. Els seus primers habitants foren menestrals, artesans, comercants i petits industrials de la ciutat que van fer-se la seva torreta. Avui encara en queden algunes mostres.

Aquestes circumstàncies han privat de que la immigració hagi estat un factor de transformació del barri. En el planell de l'Apèndix IV del capítol demogràfic podem veure clar on s'ha asentat geogràficament aquesta immigració.

Segurament un estudi més detallat ens feria una anàlisi del per què un barri predetermina un tipus de vivenda i d'habitants, com també uns habitants i una vivenda determinen un barri. Això es dona únicament per la seva situació geogràfica? Sens dubte que aquesta té la seva importàcia.

5.1 Edificis i vivendes

A l'Apèndix I hem posat d'una manera gràfica el nombre de vivendes per edifici en cada unitat censal. Les dades pertanyen al cens del 1970.

Abans d'analitzar aquestes dades, creiem oportú lliurar la definició de vivenda que dona el Servei d'Estadística de Barcelona:

"és tota habitació o conjunt d'habitacions separades estructuralment dins un edifici permanent, amb accés a l'exterior, escala o passadís comú, que s'usa o s'intenta usar com hostatge d'una família" (1).

Només un cop d'ull al planell ens situa ja en els llocs de més densitat. Sobresurt en primer lloc tot el sector de la dreta de Sant Pau, el pròpiament Guinardó de les torretes. Amb tot i que ha sofert i sofreix una transformació, és encara el barri que conserva un equilibri. No hi ha monstres de ciment, perquè a l'hora que han desaparegut les torretes han nascut les cases de tres o quatre plantes; el promig del sector és de 4'5 vivendes/edifici.

Es lògic, per tant, que sigui un barri agradable de viure-hi, humà i que encara conserva fins a cert punt un mínim esperit de veïnatge.

Hi ha una excepció: es tracta de la secció censal 85 on hi ha situat el primer bloc de cases que va fer al barri la Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat de Barcelona.

Tot i que la situació d'aquest sector fa pensar en una illa tancada, la geografia del terreny el fa un dels barris més oberts i aire-

(1) Población y Vivienda, Ayuntamiento de Barcelona, Servicio de Estadística, 1965, p. V.

jats de la ciutat. Altra cosa seria la seva situació en el Pla de Barcelona.

El sector de l'esquerra de Sant Pau dóna unes característiques totalment diferents. El promig de vivendes/edifici és 10'23, és a dir, el doble de l'anterior. Això fa pensar en una fesomia d'habitables plenament diferent.

Caldria preguntar-se fins a quin punt aquest sector és Guinardó; a més d'un caire tant diferenciats existeix una separació geogràfica provocada per l'Hospital de S.Pau. Obé es que aquesta separació és la causa de la diferència?

Les anomalies d'aquest sector són explicades per la secció censal nº 83 (les barraques darrera S.Pau). Avui en dia la situació es ja totalment una altre.

Les seccions censals 31 i 80 són les que donen el conjunt de vivendes més intens de tota l'àrea d'estudi. Són els blocs de pisos que condensen un fort nombre de vivendes en el mateix edifici.

El sector de la Plaça Catalana té una nota molt accentuada i que, correspon al bloc conegut dins el barri per el nom de "la cunillera", o l'edifici blau. Amb tot i que té unes diferències marcades amb el sector de la Dreta de S.Pau (el pròpiament Guinardó) és poca la diferència si relacionem les densitats de vivenda d'un sector i de l'altre. Mentre a la dreta de S. Pau es de 4'5 vivendes per edifici, en el sector de la P.Catalana es de 5'8 vivendes per edifici; aquesta petita diferència ve més signicada sobre el terreny; la causa no és altre que les dimensions territorials. Val la pena tenir present les característiques de la secció censal nº 54, que presenta la proporció de vivendes/edifici més baixa de tota l'àrea estudiada. No és extrany que un passeig per aquest barri doni l'agradable sensació d'ésser fora ciutat.

Les seccions censals 102 i 103 son un món apart del resta de l'àrea d'estudi. Principalment la 102; només cal tenir present les dades del capítol demogràfic per copsar aquestes diferències. La proporció de vivendes per edifici es molt més elevada en la secció 102; 16'1 vivendes/edifici. La secció censal 103 amb 4'3 vivendes/edifici, es una prolongació de la s.c. nº 54 (2'1 vivendes/edifici).

El quadre següent ens dóna una visió global de tota l'àrea especificada per sectors:

Sector	Edifici	Vivendes	V/E
Dreta S.Pau	1.387	6.252	4'5
Esquerra S.Pau	756	7.736	10'2
Pl. Catalana	792	4.621	5'8
Secció C. 102	54	869	16'1
Secció C. 103	169	1.597	7'1

La desproporció entre vivendes-edificis queda molt clara a l'esquerra de S.Pau i en la secció censal 102. Pocs edificis i molta vivenda. El sector de la Dreta de S.Pau és el de menys apilament de cases.

En l'apèndix II es pot veure aquest quadre desglosat per Seccions Censals.

5.2 - Habitants/Vivenda

Sense pretendre fer un estudi en profunditat de saber quants habitants hi ha a cada vivenda, pensem que pot ésser suficientment indicatiu el quadre següent que pretén expressar aquesta relació en funció de les àrees diverses compreses dintre el nostre estudi:

<u>Sectors</u>	<u>Vivendes</u>	<u>Habitants</u>	<u>Habitants/vivenda</u>
Dreta de Sant Pau	6.252	19.579	3'13
Esquerra de Sant Pau	7.736	27.821	3'60
Plaça Catalana	4.621	15.096	3'27
Secció c.102	869	4.035	4'64
Secció c.103	<u>728</u>	<u>2.287</u>	<u>3'14</u>
Total	20.206	68.818	3'41

A l'Apèndix III hi hem desglosat aquests sectors analitzats desagregadament per secció censal; allà es pot llegir els indrets on s'hi detecta una densitat més intensa per vivenda.

El sector de la dreta de Sant Pau és el que dona una proporció més baixa. No hi ha cap secció que arribi al promig de 4 residents per vivenda.

L'esquerra de Sant Pau, tot i que avui la realitat certament ha variat molt, presenta un índex lleugerament superior a la mitja de l'àrea de l'estudi. Cal notar que la secció 83, la que engloba l'Hospital de Sant Pau donava, aleshores, l'índex aclaparador de 9'22 habitants per vivenda. La presència de les barraques del carrer Cartagena reflexaven l'exageració d'aquesta dada.

Potser és el mateix problema que reflexe la secció censal 102. La presència de les barraques de Francisco Alegre comporta un entreteixit i acumulació de problemàtica específica que fan d'aquell conglomerat urbà un món a part dintre el context de l'estudi.

5.3 Evolució de la vivenda

Quan es fa referència a la transformació urbanística del barri del Guinardó, es fa referència a un passat molt pròxim a nosaltres. Més d'un veí del barri ha viscut tot el romanticisme de la torreta i el jardinet i viu ara la tonalitat gris de la cultura del ciment armat i el pisot.

No farem un historial de la transformació del barri. Com a indicador ens servirem de les dades estadístiques del quinquenni 1965-1970.

El districte XII és un dels que en els darrers anys ha experimentat un augment més notable en l'edificació i en molt poc espai de temps. El ritme seguit fins ara pot donar-nos indicis de l'evolució futura.

El creixement experimentat en el districte XII durant el quinquenni esmentat en el que respecte a la vivenda és el següent:

1965.....	49.405 vivendes
1970.....	69.620 "

Representa un índex ~~maximament~~ d'increment de l'ordre del 29'04 %.

Durant aquest període el districte XII es situa en segon lloc per ordre d'importància en quant a l'increment de la vivenda; només és superat pel districte IX (Sant Andreu, Trinitat) que dona un índex del 29'72 %. La ciutat de Barcelona, per la seva banda, creix a un ritme del 21'59 %. (1)

En concret, al barri del Guinardó, sense tenir compte de les seccions del Carmel (102 i 103), es donen aquestes dades:

1965.....	13.648 vivendes
1970.....	18.609 "

Representa un increment del 26'6 %. No arribant a l'índex del creixement del districte, és molt superior al de la ciutat de Barcelona i a la majoria dels seus districtes. El gràfic de la plana següent vol expressar la relació d'aquest increment.

5.4 Règim de tenència de la vivenda

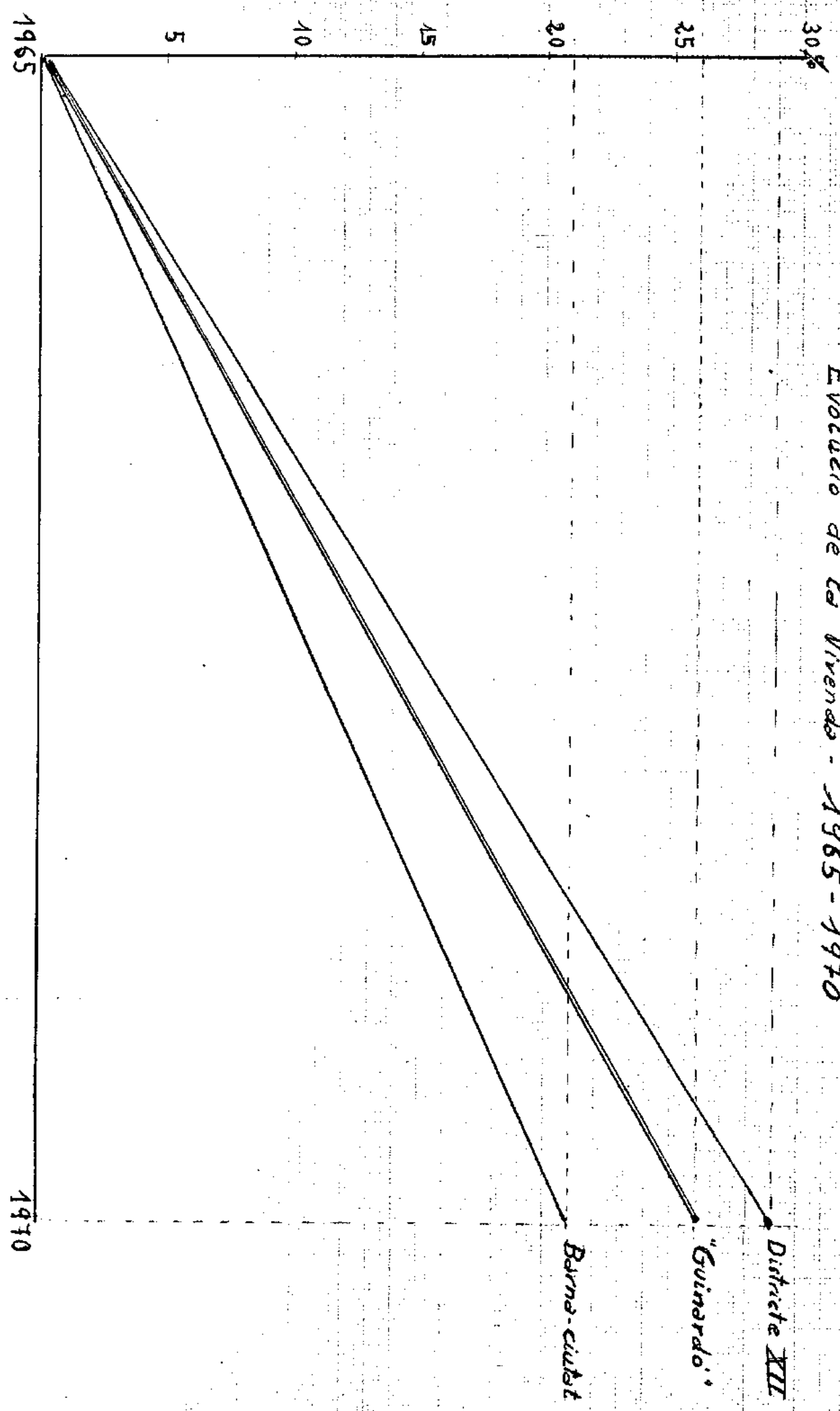
Segurament el Guinardó és un dels barris on el règim de tenència de la vivenda ha variat més en els darrers deu anys. L'estratègia i la lògica de la ideologia imperant a la nostra societat ha imposat quasi totalment el règim de vivenda en propietat. Això no és pas obstacle per a què el propietari del pis el llogui a un tercer.

Les dades que vénen a continuació són del 1965. No existeixen informacions més recents sobre el règim de tenència de la vivenda. Aquesta no es sap per quines causes és la realitat menys elaborada i actualitzada des del punt de vista estadístic. A part de que és un fidel reflexe de l'absència de tota planificació, deu ésser un terreny molt reliscós.

Creiem que té un cert interès veure quina era la situació a l'any 1965. S'insinuen uns trets diferencials respecte al districte XII, que van definint unes característiques que el barri posteriorment

(1) Vegi's la relació del creixement de la vivenda per districtes a Barcelona a l'Apèndix IV.

Evolució de la Vivenda - 1965 - 1970

accentuarà. No tenim compte aquí les seccions del Carmel (102 i 103).

<u>Règim de tenència</u>	<u>Guinardó</u>		<u>Districte XII</u>	
	<u>absolut</u>	<u>%</u>	<u>absolut</u>	<u>%</u>
Propietat	4.231	31	12.609	25'5
Lloguer	8.610	63'1	34.628	70'1
No consta	807	5'9	2.168	4'4
Total	13.648	100	49.405	100

Font: Población y Vivienda, op.cit. i el.laboració pròpia.

El barri del Guinardó l'any 1965 té un índex de propietat més elevat que el del districte. Es quasi segur que aquesta característica l'hi ve donada ja per la mateixa història del barri. No és pas casualitat que una de les primeres entitats del barri fou l'Associació de Propietaris del Guinardó. El nom de l'entitat és molt clar.

Seria molt interessant posseir un cens actual de la vivenda a fi de veure cap on s'ha accentuat la nota; però demanaria un estudi específic sobre la vivenda del Guinardó més seriós i en profunditat.

Una altra dada de l'any 1965 que ajuda a dibuixar aquest fet diferencial del Guinardó respecte al districte XII és la tipologia dels lloguers. Aquesta és la distribució:

<u>Escala de lloguers</u>	<u>Guinardó</u>		<u>Districte XII</u>	
	<u>absolut</u>	<u>%</u>	<u>absolut</u>	<u>%</u>
Menys de 1.000 ptas.	5.331	61'9	23.847	68'8
1.000-2.000 ptas	1.889	21'9	5.799	16'7
2.001-2.500 ptas	873	10'1	2.712	7'8
2.501-3.000 ptas	234	2'7	892	2'5
3.001-5.000 ptas	34	0'4	167	0'5
No consta	249	2'8	1.211	3'5
Total	8.610	100	34.628	100

Font: Población y Vivienda, op. cit. i el.laboració pròpia.

Si pensem que aquestes dades pertanyen al 1965 i valorem els preus dels lloguers aquells anys, podem tenir ja una primera aproximació del tipus de veïnatge del Guinardó. Es curiós com el quadre revela uns índexs més alts respecte al districte en els lloguers que van de 1.000 a 3.000 pessetes i, en canvi, l'índex és més baix respecte al districte en els lloguers per sota les 1.000 pessetes.

Seria molt interessant, repetim-ho, poder posar aquesta relació al dia amb els lloguers que regeixen avui. Segurament que els índexs no variarien molt i ens trobaríem al Guinardó, com el barri que tot al llarg de l'estudi es va dibuixant: una classe mitja no baixa.

Les dades aportades només serveixen com a indicador de les variacions i embalum dels lloguers. Fer una actualització estimativa seria del tot temerari ja que demanaria fer un cens dels contractes dels lloguers de

tota l'àrea de l'estudi. Sabem que els lloguers han estat autoritzats a ésser augmentats per diferents decrets-llei promulgats successivament al país:

16-VI-1966
13-VII-1967
11-VI-1970
11-VI-1971

Aquests diferents augments vénen condicionats per diferents circumstàncies, com són l'any d'edificació, canvi de llogater, any de contracte, etc. Per altra banda, cal considerar que el Guinardó del 1965 és molt diferent del del 1976.

5.5 Dotació de les vivendes

Si l'anàlisi precedent ens dona un coneixement de la vivenda en l'aspecte quantitatiu, intentarem una anàlisi de les dades que permetin la valoració de la vivenda en l'aspecte qualitatiu. No es tracta pas de la construcció de la vivenda, sinó que ens referim a la qualitat ~~maxima~~ que fa l'habitable més confortable i digna. Es a dir, que les infraestructures bàsiques i el seu equipament siguin mínimament assegurades.

La manca de dades ens obliga a situar altra vegada l'anàlisi l'any 1965. La realitat és molt diferent ara, puix que només cal recordar l'apartat que tractava de l'evolució de la vivenda al barri i tindrem una pauta de la diferència que s'ha produït els últims deu anys. Això també afecta als aspectes qualitatius, ja que al Guinardó no és pas un barri en el que s'hi hagin edificat vivendes mal dotades, almenys així apareix externament.

L'anàlisi de les dades següents és més indicatiu d'una situació passada que reflex d'una realitat present.

Usant els mateixos conceptes que el Servei d'Estadística Municipal, considerem com a infraestructures bàsiques de la vivenda:

1. L'abasteixement d'aigua. Tant si és ^bsuministra^{ment} de la Companyia o és pròpia, corrent o de dipòsit, o si és ^bsuministra^{ment} da a tot l'edifici de conjunt.
2. ^bSuministra^{ment} de gas ciutat.
3. Provisió d'electricitat.

Com a vivenda equipada entenem tota aquella que té:

1. Retret en l'edificació.
2. Habitació de bany o dutxa.
3. Calefacció central de l'edifici o general de la vivenda; gas, carbó, electricitat. (1)

(1) Población y Vivienda, op.cit.

El barri del Guinardó l'any 1965 presentava el dèficit següent referent a infraestructures bàsiques:

<u>Serveis</u>	<u>nombre</u>	<u>l %</u>
Aigua	515	3'8
Gas	7.202	52'8
Electricitat	530	4'1
Els tres serveis	7.350	53'8

Tot el sector situat darrera l'Hospital de Sant Pau que era el lloc que desfigurava la zona ha desaparegut. L'índex tan pronunciat del dèficit de gas, és normal si es té compte que el gas ciutat té una xarxa de distribució molt costosa per a fer-la arribar a les vivendes. També aquest índex possiblement haurà variat, ja que moltes noves edificacions, les de més qualitat, deuen haver fet ja la seva instal·lació.

Quan exposem els dèficits dels tres serveis ens referim a les vivendes en les que hi manca un dels tres. La insuficiència ve molt condicionada per la manca de la instal·lació del gas.

Referent a l'equipament, la situació en el Guinardó era el següent aquell mateix any:

<u>Equipaments</u>	<u>nombre</u>	<u>%</u>
Retret	567	4'1
Bany-dutxa	2.177	15'9
Calefacció	10.874	79'7
Tots junta	10.885	79'7

Estimem que la realitat quant a l'equipament ha variat substancialment. Les necessitats més peremptòries (retret, bany-dutxa) és possible que siguin totalment cobertes. Avui qualsevol vivenda de nova construcció, fins i tot les que són de promoció oficial, tenen aquests serveis. No parlem aquí de si estan molt bé o no; però el tenen.

La calefacció també haurà millorat encara que no al mateix ritme. Normalment les famílies supleixen aquesta deficiència amb els aparells que van des del butà als radiadors elèctrics.

5.6 El barraquisme

El fenomen del barraquisme ha estat, i és encara, un dels més punyents a la ciutat de Barcelona. No hi ha districte de la ciutat que no hagi tingut a un racó o altre aquests conjunts que s'anomenen barraques o semibarraques i que són habitatges.

L'any 1960 hi havia a Barcelona ciutat 10.900 barraques, i el dia 1 de gener del 1972 eren censades 3.744. (1)

(1) Boletín del Patronato Municipal de la Vivienda, Barcelona, 1974.

D'aquestes, 752 estaven ubicades al districte XII; eren, no gensmenys, que el 21'65 % dels allotjaments d'aquesta mena a la ciutat. Les que es trobaven dintre l'àrea del nostre estudi, eren:

<u>carrer</u>	<u>nombre</u>
Ptge. Sant Pere	1
Bergnes de les Cases	2
Manso Casanovas	1
Santa Carolina	2
Rambla Muntanya	1
Grup de Sant Pau (Cartagena)	153
Bruselas	27
Garriga i Roca	1
Thous	1
Gràcia	3
Francisco Alegre	<u>306</u>
Total	498

Aquesta quantitat és el 66'2 % del districte.

Són dos els nuclis que centralitzen la quasi totalitat de les barraques: les del carrer Cartagena i les de Francisco Alegre.

Al mes de gener del 1974 quedaven censades en Patronat Municipal de la Vivenda 523 barraques per a tot el districte XII. A la nostra zona d'estudi havien ja desaparegut les del carrer Cartagena i com a nucli fort quedaven les de Francisco Alegre amb 306 unitats que representaven el 58'6 % de les del districte. Les dispersions isolades que es manifesten pel Guinardó aquí i allà, no fan pas un nucli tan compacte i visible i es pot dir que pràcticament han desaparegut.

Malgrat tot, considerar la zona de Francisco Alegre com a Guinardó és desvirtuar les dues realitats a la vegada, puix que la problemàtica de Francisco Alegre quedaria difusa en un terme mig irreal del Guinardó i aquest es trobaria mancat de coherència amb la inclusió de l'apèndix de Francisco Alegre. Aquest forma més unitat socio-demogràfica amb el Carmel.

5.7 Situació actual

La manca de dades actuals no ens permet pas fer una anàlisi sectoritzada o desagregada de la vivenda en la seva situació present. En els apartats precedents hem pogut veure l'evolució de la vivenda fins l'any 1970. Quines són les perspectives que s'entreveuen de cara al futur?

El planell de l'Apèndix vol donar-nos la fesomia del sector en l'actualitat. Hi hem grafiat les connotacions següents:

-La vivenda anterior a l'any 1940, és a dir, normalment la que ve configurada per la torreta, planta baixa i pis, etc. Això no és pas un indicador del seu caràcter vell, perquè en moltes ocasions pot haver estat reformada i arreglada i, per tant, aparentar molt bones condicions (ve significat pel ratllat paral·lel espès).

-La vivenda construïda durant el període del 1940 al 1975.

Aquesta tipologia és molt diferenciada en el sector. Abarca un eventall de construccions que va des de la famosa "cunille-ra" fins a cases de un a tres pisos acollides la majoria d'elles a les lleis protectores de la vivenda aparegudes l'any 1944 per decret del Ministeri del Treball i el 1954 del Ministeri de la Vivenda. També cal comptar-hi tots els blocs de vivendes, principalment a partir de l'any 1965, que és la data en la que comença la transformació profunda del sector. (ho hem significat pels espais deixats en blanc).

-La vivenda en construcció o just acabada. L'hem grafiat amb els espais negres.

Les altres connotacions corresponen a:

1. Solars i espais lliures (indicats pel doble requadre)
2. Magatzem, fàbriques... (els hem marcat amb quadricula)
3. Equipaments en general (espais verds, esglésies, cinemes, etc.) (és el ratllat paral·lel ample).

Aquesta descripció ens permet veure no solament la situació de la vivenda, sinó també les possibilitats que el sector ofereix i presenta a l'especulació.

Els grans vials i els seus entorns són els llocs que s'han transformat primerament -Verge de Montserrat, Passeig Maragall, Pare Claret...- i és on ~~primament~~ podem trobar-hi els grans llocs ja construïts i en ple rendiment. Queda algun petit racó on encara hi segueix la petita torreta arreglada o simplement abandonada.

Aquests llocs són els més ben comunicats tant pels transports públics com pel lliure accés de la circulació privada. Podríem dir que en el mapa queda dibuixada una gran taca blanca -amb alguns espais negres compar-tint la seva existència amb el ratllat paral·lel espès - que dona la vol-

ta a tota la zona estudiada quedant trencada únicament per la part de la muntanya. Aquesta trama és molt ample on el triangle que tindria com a punt d'unió la plaça Catalana i els carrers Amílcar, passeig Maragall, Teodor Llorente i altra vegada Maragall.

La zona esquerra de Sant Pau presenta igual aspecte amb un domini absolut de la vivenda que troba els seus orígens entre els anys 1940 i 1975. Tot i que la part baixa de l'Esquerra de Sant Pau també ara s'està transformant, encara hi ha una marcada diferència amb la part alta. Realment, el cinturó -que és la Ronda Guinardó- marca definitivament les diferències; és a dir, confinant a dalt la vivenda nova i deixant a la part baixa la vella. Així mateix en aquesta zona de l'Esquerra de Sant Pau és on hi trobem la concentració més forta de tallers i empreses més o menys grans.

La Dreta de Sant Pau té tota una altra fesomia i la característica dominant és la vivenda anterior al 1940. Tota la vessant de sota la plaça Salvador Riera és un teixit de casetes baixes i torretes amb jardí.

La part alta de la plaça Catalana queda molt ben dibuixada pel carrer Amílcar. Per damunt d'aquest, ens trobem en una àrea de recent reconversió on la mesura humana de la vivenda caracteritzada per la casa baixa, molt pocs pisos, els jardins..., dona un aire de ciutat residencial molt agradable.

5.8 Conclusions

1º/ El fet del naixement recent del barri ha permès aquesta ràpida evolució que hem vist. La mateixa causa donarà lloc encara a moltes més possibilitats de transformació.

2º/ La seva situació geogràfica fa que sigui un indret molt desitjable per a viure-hi. Per altra banda, tot i que la vivenda és cara, no deixa d'ésser accessible a uns certs estaments de la classe mitja que no tindran accés a altres barris més luxosos o bé que per diferents raons aniran definitivament a asentar-se al Guinardó.

3º/ Aquest hàbitat de privilegi no és nou al Guinardó. Ja de sempre i històricament ha tingut uns índexs de cotització tant a nivell de propietat com de lloguer més alts que la mitja dels districtes.

4º/ Tant per causa de les pautes històriques com per les que ens vénen donades per l'anàlisi sociològica el barri del Guinardó aconsegueix fonamentalment la funció residencial dels seus veïns. Aquest és el que dona fesomia al barri. La importància de la funció laboral del barri és quasi nul·la. L'excepció la constitueix la zona esquerra de l'Hospital de Sant Pau, principalment l'espai comprès entre Cartagena-

Ronda Guinardó- General Sanjurjo-Cerdanya i Travessera de Gràcia.

Es l'àrea on queda ubicat l'índex proporcional més elevat d'empreses tant a nivell quantitatiu com d'embalum.

5*/ L'especulació disposa de terreny abonat al Guinardó, principalment la zona en abunda encara la torreta o casa de planta i pis, que ve significada al planell de l'Apèndix pel ratllat paral·lel espès. Es lògic que els propietaris d'aquests terrenys esperin la millor oferta ja que estem dintre un sistema en el que impedeix aquesta llei. ~~Però, en aquest cas, la situació és diferent, ja que la deshumanització de l'habitatge és més gran que en altres zones del barri.~~

6*/ La construcció actual de vivendes és general en tot el barri. Una àrea sembla que es destaca sobre les demás; la part alta de la plaça Catalana, que és la part residencial més selecte del barri. També hi ha un detall a tenir present; tot el traçat per on sembla que passarà -o és possible que passi- el Cinturó de Ronda, està quiet en el que es refereix a noves construccions.

7*/ Com tot barri de Barcelona -com la ciutat mateixa- hi ha el perill d'augmentar la deshumanització de l'habitatge: l'anarquia urbanística és claríssima i per a evitar-la no n'hi ha prou amb uns plànings fets darrera la taula d'un despatx on hi compten més els interessos que el servei al poble. Que l'aspecte urbanístic del Guinardó ha de canviar, és clar; però cal evitar que tot canvi causi perjudici a la comunitat. A nivell reivindicatiu no solament cal tenir present la lluita per un túnel o un pas elevat, sinó també la lluita per la recuperació o per la reconversió d'espai al servei del poble.

8*/ No podem parlar d'una vivenda mal equipada. Els déficits en aquests aspectes queden localitzats a les vivendes antigues i són correlatius a l'època d'edificació. No volem pas dir amb això que la vivenda actual sigui perfecta, pensom que l'especulació es manifesta tant a nivell d'espai com de construcció.

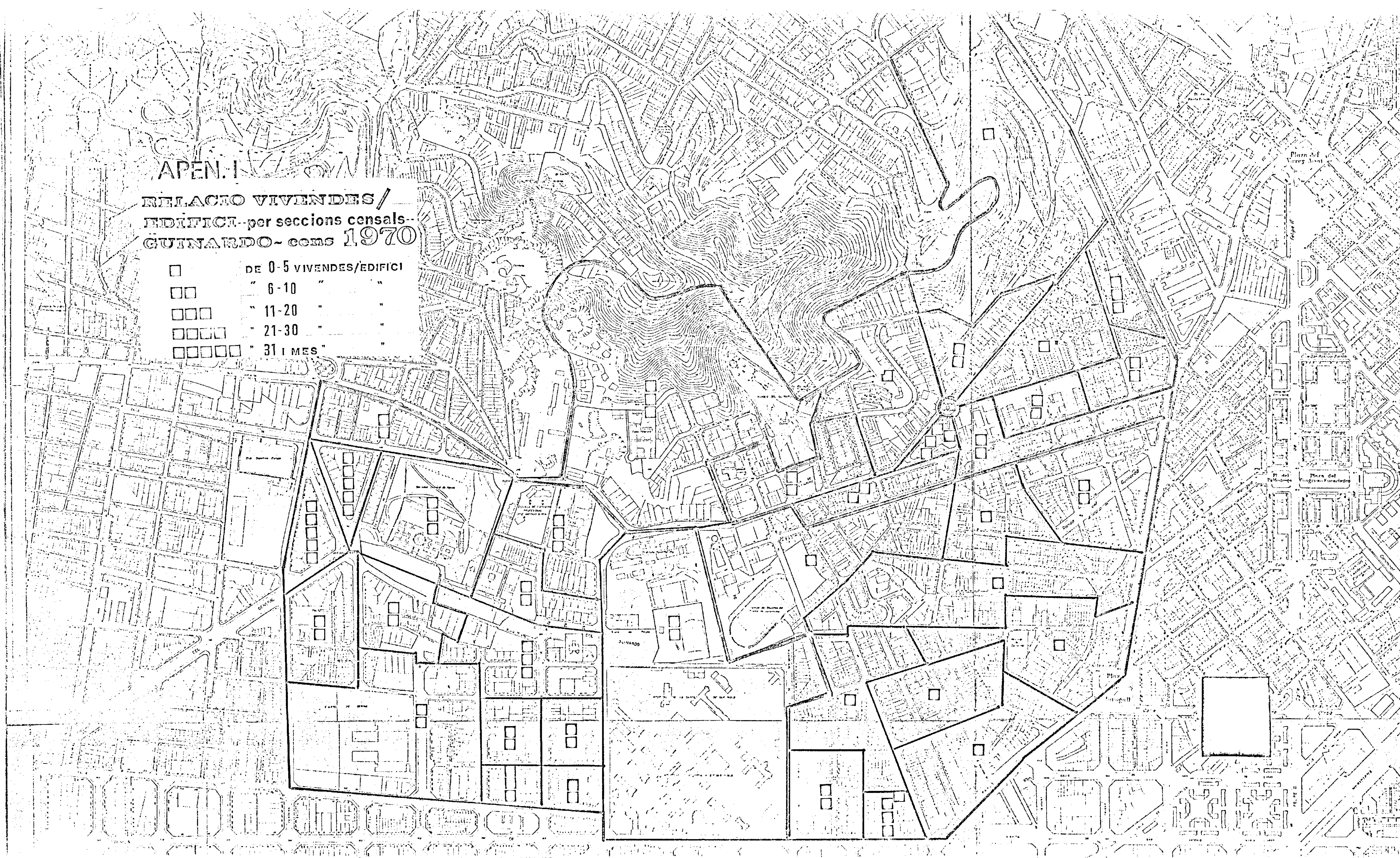
9*/ Encara que no pas dins de l'àmbit concret del barri del Guinardó; però sí molt unit a ell, existeix una situació urbanística d'injustícia permanent: les barraques de Francisco Alegre.

Són realment l'antítesi de tot l'estil de vivenda que les envolta; però són molt ben localitzades i no destorben massa. Serà aquest el motiu de la seva permanència? Com tothom ells també tenen dret a una vivenda digna. Quines són les causes d'aquest barraquisme quasi institucionalitzat?

APEN. I

RELACIO VIVENDES/
EDIFICI per seccions censals
GUINARDO - cens 1970

□	DE 0-5 VIVENDES/EDIFICI
□□	" 6-10 "
□□□	" 11-20 "
□□□□	" 21-30 "
□□□□□	" 31 i MES "

APENDIX II

Edificis, vivendes i allotjaments. Per secció censal.

Dreta de Sant Pau

<u>Seccions</u>	<u>Edificis</u>	<u>Vivendes</u>	<u>V/E</u>	<u>Allotjaments</u>
84	64	488	7'03	
85	23	499	21'70	
86	148	715	4'83	
87	138	480	3'48	
88	187	641	3'43	
89	183	601	3'28	
90	232	940	4'05	
91	96	442	4'60	1
92	155	814	5'25	
93	<u>161</u>	<u>632</u>	<u>3'93</u>	<u>-</u>
	1.387	6.252	4'5	1

Esquerra de San Pau

31	25	771	30'84	
37	18	309	17'17	
38	43	380	8'84	
39	50	460	9'20	
40	50	441	8'82	
57	97	898	9'26	
58	59	722	12'24	
59	115	833	5'37	
77	68	555	8'16	
78	49	489	9'98	
79	24	459	19'13	
80	10	328	32'80	
81	30	313	10'43	
82	80	569	7'11	
83	<u>38</u>	<u>209</u>	<u>5'50</u>	<u>141</u>
	756	7.736	10'23	141

Centre Plaça Catalana

48	79	566	7'16	
49	76	435	5'72	
50	14	357	25'50	
51	166	776	4'67	
52	48	479	9'98	
53	87	448	5'15	
54	138	298	2'16	
55	69	353	5'12	
94	68	423	6'22	
95	<u>47</u>	<u>486</u>	<u>10'34</u>	
	792	4.621	5'83	

Carme1

102	54	869	16'09	230
103	<u>169</u>	<u>728</u>	<u>4'31</u>	<u> </u>
	223	1.597	7'16	230

Font: Estadística Municipal i el.laboració pròpia.

APENDIX III

Dreta S. Pau

Secció Censal	Vivendes	Habitants	H/V
84	488	1.667	3'42
85	499	1.583	3'17
86	715	1.969	2'75
87	480	1.613	3'36
88	641	2.059	3'21
89	601	2.003	3'33
90	940	2.587	2'75
91	442	1.252	2'83
92	814	2.659	3'27
93	632	2.185	3'46
Total	6.252	19.579	3'13

Esquerra S. Pau

31	771	2.775	3'60
37	309	1.176	3'81
38	380	1.260	3'32
39	460	1.563	3'40
40	441	1.482	3'36
57	898	3.086	3'44
58	722	2.463	3'41
59	833	2.565	3'08
77	555	1.974	3'56
78	489	1.744	3'57
79	459	1.730	3'77
80	328	1.252	3'84
81	313	1.265	4'04
82	569	1.558	2'74
83	209	1.928	9'22 (barragues darrera S. Pau)
Total	7.736	28.794	3'84

Pl. Catalana

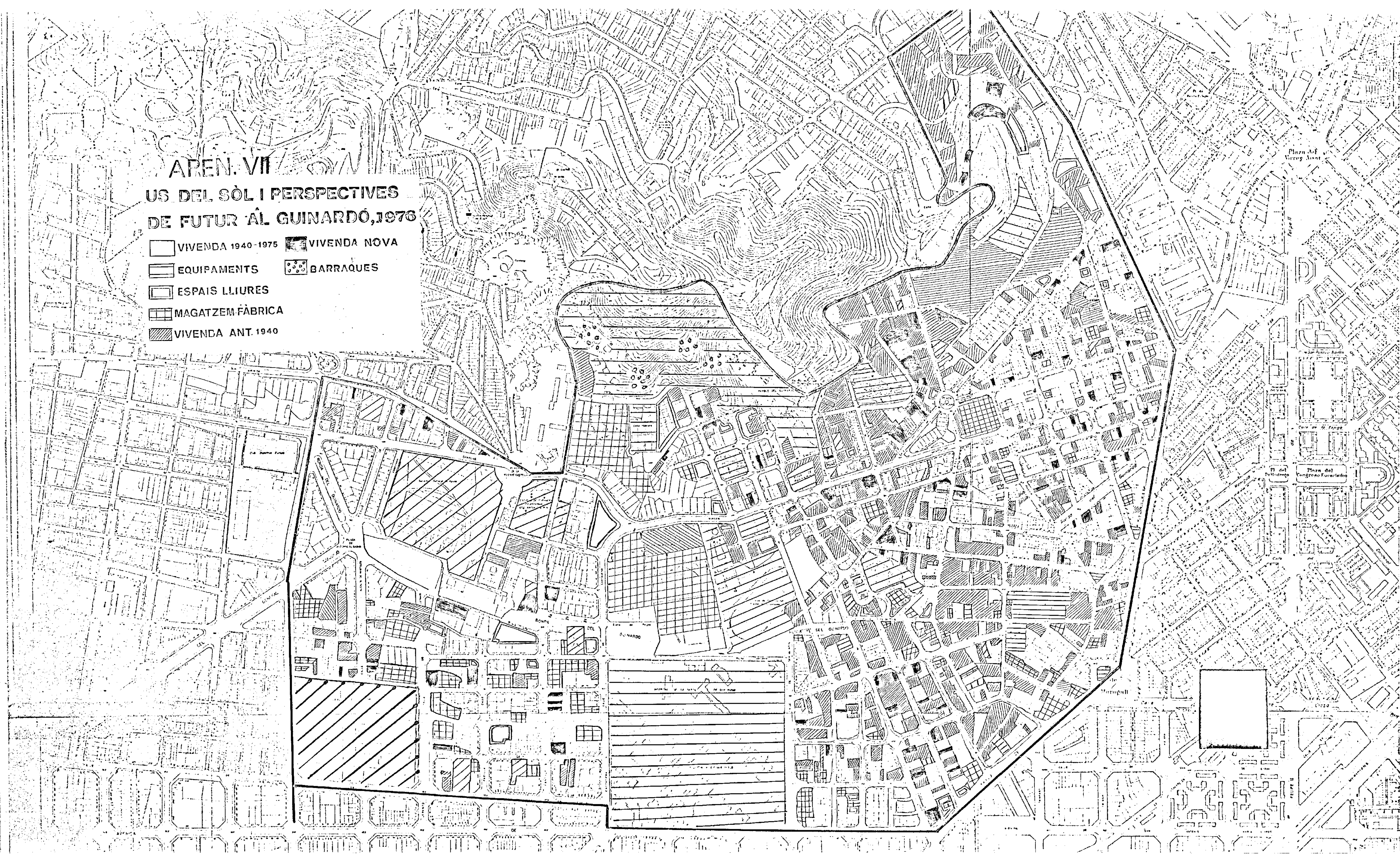
48	566	1.643	2'90
49	435	1.354	3'11
50	357	1.106	2'10
51	776	2.430	3'13
52	479	1.517	3'17
53	448	1.614	3'60
54	298	1.158	3'89
55	353	1.282	3'63
94	423	1.328	3'14
95	486	1.664	3'42
Total	4.621	15.096	3'26

Secció Censal	Vivendes	Habitants	H/V
102	869	4.035	4'64
103	728	2.287	3'14
Total General	<u>20.206</u>	<u>68.818</u>	<u>3'96</u>

AREN. VII

US DEL SÒL I PERSPECTIVES DE FUTUR AL GUINARDÓ, 1976

- VIVENDA 1940-1975
- EQUIPAMENTS
- ESPAIS LLIURES
- MAGATZEM-FÀBRICA
- VIVENDA ANT. 1940
- VIVENDA NOVA
- BARRAQUES

6 Els serveis i equipaments bàsics del Guinardó

Voldríem ara portar la nostra anàlisi a tres esferes dels serveis i dels equipaments bàsics i indispensables a un barri: el transport, la sanitat i l'ensenyament.

No es tracta de fer una relació exhaustiva de cada un d'ells, sinó que voldríem únicament aportar uns elements aptes a donar una idea o a servir d'indicadors per a la inducció bàsica, necessària i indispensable per a una apreciació global de la qualitat de cadascun d'ells.

La nostra anàlisi vol recórrer a dues metodologies. Una serà l'estructura global del servei al barri i l'altra l'aportació d'elements qualitatius que donin una idea de la valoració possible de la natura de l'equipament en si mateix.

6.1 Els transports al Guinardó

El barri del Guinardó, tradicionalment isolat a la vessant muntanyosa, no es pot pas dir que estigui incomunicat avui dia. El metropolità arriba ja als terminis del nostre barri i hi ha una bona xarxa d'autobusos que travessen el barri i el connecten amb diversos punts de la ciutat.

La informació que segueix ha estat facilitada, tant en els seus aspectes qualitatius com quantitius, per TRANSPORTES DE BARCELONA S.A.. L'esquematització del seu contingut no treu de cap manera el seu extraordinari valor ni tampoc l'apreciació funcional dels aspectes operatius del seu anàlisi.

Hi ha dos extrems igualment interessants: la capacitat del transport públic que travessa o s'aproxima al barri i que en la informació que segueix s'ajusta moltíssim a la realitat i, per altra banda, els passatgers efectivament transportats dels que només tenim les dades de les hores anomenades "punta" i encara només pel metropolità. Pel que fa als autobusos, del fet que el preu del bitllet sigui únic, és completament impossible tenir una idea del possible passatge recollit a les àrees que afecten al Guinardó. La nostra descripció, doncs, només tindrà compte d'aquests extrems.

El quadre de la plana següent dona compte d'aquesta realitat, intentant de transmetre una idea global de la capacitat efectiva del transport públic al nostre barri.

Malgrat que la nostra sistematització no ressalti els aspectes qualitatius d'aquests mitjans de transport, podem parlar, partint de la informació recollida d'informants coneixedors de la companyia de Transports de Barcelona, de les contradiccions fonamentals en que es troba el transport públic a la gran ciutat en general i a Barcelona en particular.

Capacitat del transport públic que travessa o s'aproxima al
barri del Guinardó (informació de març 1976).

<u>Autobusos línees</u>	<u>Intervals dels vehícles. Minuts. (mitja diària)</u>	<u>Capacitat de viatgers/hora en cada sentit</u>	<u>Hores de servei en dies laborals</u>
5	5'5	1.000	13'5 hores
10	11	500	19'5
15	7	750	19
18	12	400	15'5
19	7'5	750	16
20	4'5	1.100	17'5
21	9	600	15
24	8	700	18'5
31	7	750	17'5
34	7	750	17
39	8	700	18'5
45	7'5	750	18
47	6	1.200 (articulat)	17'5
50	6	1.200 (articulat)	Permanent
51	6	900	21'5
NG	20	250	6
NH	20	250	6
NT	20	250	6
		12.800	

Nota: Tenint compte que els nocturns circulen a hores diferents, cal
concretar aquesta capacitat vora 12.050 persones/hora.

.....

<u>Metropolità Línees i Estacions</u>	<u>Intervals dels vehícles. Minuts</u>	<u>Viatgers/ tren</u>	<u>Capacitat/hora en cada sentit</u>	<u>Nombre de passatgers hores punta</u>
Línea IV				
Alfonso X	4	450	6.800	1.140
Guinardó				799
Línea V				
Dos de maig	3'5	800	14.000	1.312
Camp de l'Arpa				1.084
Maragall				1.540
			20.800	5.875

Font: Transportes de Barcelona S.A.

Els elements principals que ajuden a plantejar aquesta anàlisi són els següents:

1. Seria d'enorme interès que el mateix bitllet servís per a diversos mitjans de transport. És a dir, per exemple, que el bitllet que ha servit per a transportar el passatger de la plaça Catalana a l'estació de metro de la plaça Joannic, li fos útil per a traslladar-se a qualsevol punt indiscriminat de la ciutat usant en l'eventualitat un altre mitjà de transport. Això comportaria dues aventatges: d'una banda, abaratir el preu del transport a l'usuari i ^{d'altra banda} augmentar la capacitat/hora dels mitjans de locomoció públics, simplificant els recorreguts i descongestionant el centre de la ciutat.

Però, de fet, aquesta solució tan aventatjosa per una part, per l'altra, vindria a incrementar extraordinàriament el dèficit del transport terrestre, ja de per si mateixos força deficitaris.

Es tracta d'una contradicció que es presenta com insoluble en els moments presents. La difícil coordinació fa costos i lent el transport públic.

2. Les freqüències dels serveis terrestres queden constantment supeditades a les incidències derivades de la congestió del tràfic, sovint causa de greus alteracions. Per exemple, les obres que es realitzen constantment en nombrosos punts de la ciutat -metro, vials, accessos, aparcaments, col·lectores, etc.). Aquestes obres obliguen inclús ocasionalment a establir desviacions provisionals dels serveis respecte als seus itineraris normals.

3. Les capacitats respectives de cadascun dels mitjans de transport públic són ponderables. En tot el barri del Guinardó, concebut hipotèticament com una unitat urbana desprovista d'accidents naturals en la seva ecologia, disposa diàriament d'una capacitat de transport públic rellevant. Heus aquí aquesta relació:

	<u>capacitat passatgers/hora</u>
Autobusos	12.050
Metropolità	<u>20.800</u>
	32.850

Es fa necessari, però, matissar aquestes xifres del fet que, per exemple, ens consta que el nombre de persones efectivament transportades pel metropolità a les hores punta a les estacions que, de prop o de lluny, afecten al Guinardó és de

5.875 persones (1). Es a dir, una cosa és la capacitat hipotètica dels vehicles i una altra el transport efectiu. Aquest matís redueix l'intercanvi de passatgers a una xifra aproximada del 28 % o del 30 % de la seva capacitat real. Feta aquesta puntualització, cal considerar que el transport indiscutiblement realitzat al nostre barri del Guinardó queda reduït a les dimensions següents:

	<u>transport realitzat/hora punta</u>
Atobusos	3.374
Metropolità	<u>5.875</u>
	9.249

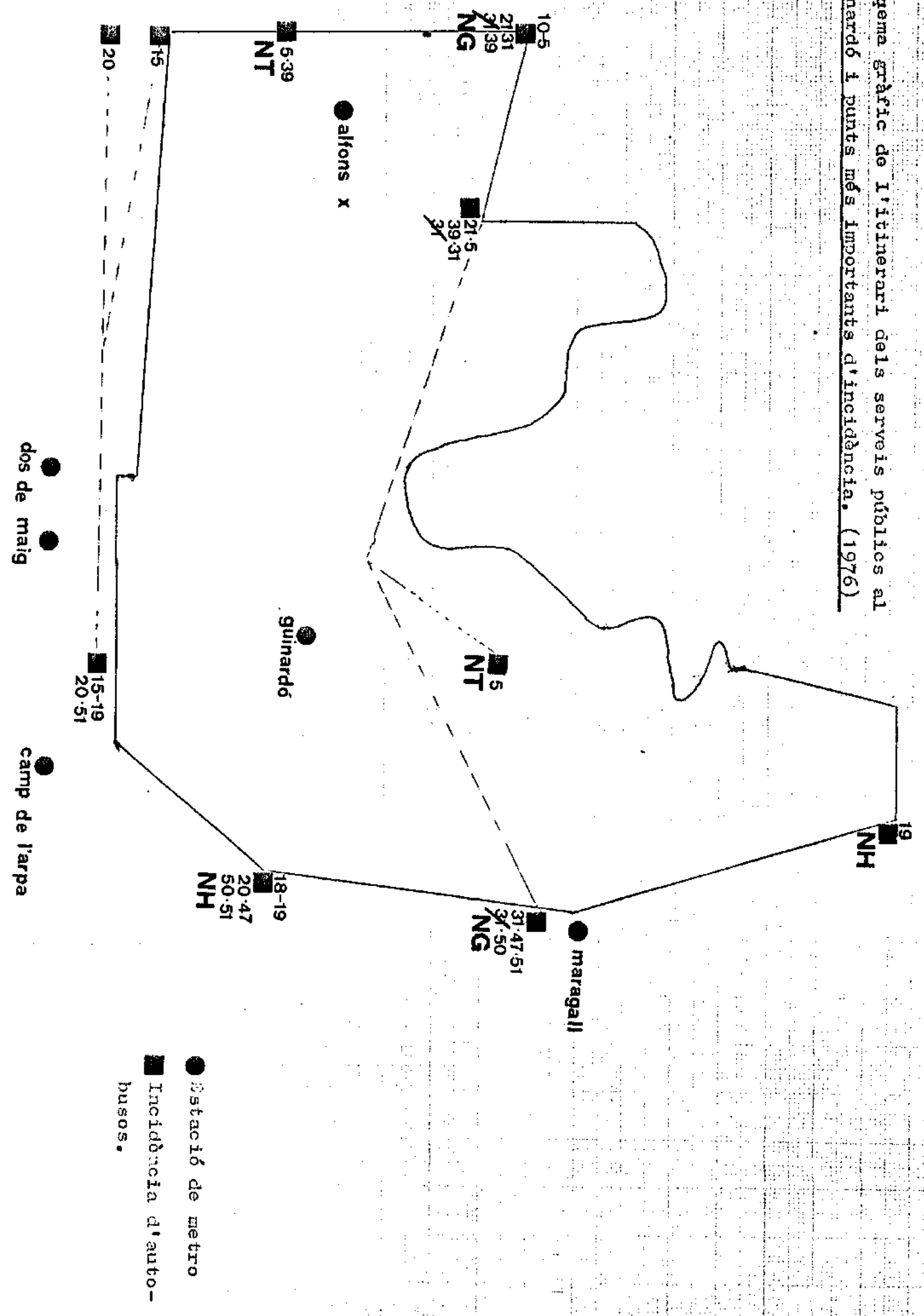
Aquest seria realment el resultat de la nostra anàlisi. Ignorem, per altra banda, l'embalum global de les persones que es mobilitzen per alguna raó o altra; malgrat tot, no és arriscat pensar presumiblement que, a les hores punta considerades, aquestes dades afectaran únicament a les persones actives que es mouen per raons de tipus laboral.

Així, doncs, podem concloure que la capacitat/hora punta del transport públic al Guinardó representa el 35'4 % de la població activa del barri. Malgrat que les línies estudiades afecten, sovint, molt poc al barri i, per tant, que estan potser més directament al servei d'altres zones urbanes -això disminueix notablement la seva capacitat/hora punta-, no es pot pas dir absolutament que el Guinardó sigui un sector malament o deficientment comunicat en el que fa referència al transport públic.

El gràfic-planell de la plana següent vol expressar aquesta xarxa de comunicacions en tant en quant afecta al barri del Guinardó.

(1) Són considerades les hores/punta totes les que presenten més saturació. La mesura d'aquestes, es pren a l'interval entre les 7 i les 8 del matí.

Esquema gràfic de l'itinerari dels serveis públics al
Guinardó i punts més importants d'incidència. (1976)

6.2 La sanitat al Guinardó

No és científic avui ni tampoc neutral analitzar la morbiditat sense lligar-la a una anàlisi de la societat on aquesta es produeix. Tampoc resulta científic ni neutral constatar simplement la desigual situació epidemiològica de les classes i capes socials davant d'una determinada enfermetat -tuberculosi, psicosi...- sense extreure'n totes les conseqüències terapèutiques pertinents.

No tenint compte de la valoració ètica que cal fer de la connotació "desigualtat", que òbviament va lligada a la desigualtat social, resulta que mentre no es posin las bases per a erradicar de la col·lectivitat una determinada enfermetat, tots els membres de la societat, independentment de la seva posició social dintre la mateixa, poden contraure-la (1).

En el desecadenament i propagació de les enfermetats, la presència simultània d'ambdós factors, el biològic i el social, es condicionen mútuament i s'interpenetren. En aquest mutu condicionament hi ha una marcada preponderància de l'aspecte social sobre el biològic (2).

L'estudi de la sanitat a un barri de gran ciutat pràcticament està desprovist de sentit perquè una real i autèntica planificació sanitària hauria de tenir compte de la regionalització dels serveis segons la intensitat de les necessitats. Quan diem intensitat, ens referim exactament a la demanda diferencial d'un tipus de serveis sobre d'altres. Així, per exemple, no es demana amb la mateixa freqüència un servei de capçalera o un de cardiologia, per a posar un cas absolutament indiscutible i evident. Per altra banda, ens interroguem sobre el sentit possible dels índexs tan freqüentment emprats com el de metges per mil habitants o el de llits per mil habitants en un context urbà. Diem això perquè, per exemple, aquest índex de llits per mil habitants al barri del Guinardó prenia unes dimensions de superdotació extraordinària.

Per una banda, doncs, un estudi de la sanitat a un barri no té sentit sense pensar amb la influència de tantes variables que matisen

(1) Ramon ESPASA, Relaciones sociales y medicina a La sanidad hoy. Apuntes críticos y una alternativa, Barcelona, Avance, 1975, p. 16

(2) "Fins que no es compregui d'una manera vertical que la medicina és, també, i sobretot, hàbitat i alimentació, la monstruosa despesa que es comet en salut pública continuarà essent, quasi, un pur malversament". Oscar CABALLERO, Autopsia. Chequeo a la medicina española, Barcelona, Nauta, 1975, p. 30.

l'assistència sanitària o la morbiditat d'un sector i l'amplitud de l'àrea d'influència d'un servei determinat i, per altra banda, l'existència avui dia de tres enfocaments diferents i, en certa manera, en competència en el que fa referència a l'assistència sanitària -Seguretat Social, Mútues lliures i medicina privada- impedeixen determinar les influències respectives de les institucions sanitàries o definir uns àmbits territorials a cadascuna d'elles.

Donades les dificultats d'aquests plantejaments previs, el nostre informe es limita a observar l'equipament real de l'assistència sanitària pública i privada del barri del Guinardó, amb alguns aspectes qualitatius i quantitatius que afecten a l'àrea del nostre estudi. La visió objectiva d'una situació de fet, permetrà donar una apreciació molt global i general del problema.

Podríem dir que la nostra conclusió es concretarà més amb un impressionisme objectivat que no pas amb unes gran línies de política sanitària possibles al barri.

6.2.1 L'Assistència Sanitària privada

Els presupostos ideològics d'aquesta depenen directament del lliberalisme del "laissez-faire". Ni cal insistir com al nostre país aquesta pràctica mèdica lliberal ha estat caracteritzada sovint amb el senyal de la caritat cristiana.

La seva característica és l'especulació d'un muntatge que, sota les aparences d'una necessitat de subsistència, permet fer els negocis més inconsiderats i atrevits. A més, com que les despeses de sanitat segueixen una tendència notablement i progressivament creixent, les causes de la qual caldria cercar-les -entre d'altres- en el progrés de la tècnica mèdica, aquesta variable juga un paper justificatiu d'un augment progressiu dels honoraris mèdics que encobreixen uns rendiments sovint exagerats o, almenys, sospitosos d'exageració.

Avui dia, per principi, el metge que té el seu consultori, és un personatge amb una proporció d'ingressos mensuals tan elevats que el situen molt per damunt de les classes mitges: gaudeix d'un status social de "notable" dintre qualsevol medi urbà i rural i sense cap mena de control de qualitat del seu "producte" professional.

Ens limitarem simplement a descriure la realitat mèdico-assistencial del Guinardó per a poder elaborar posteriorment generalitzacions que donin peu a instruments d'anàlisi ulteriors.

....

....

Numèricament i per llits el Guinardó té un rellevant equipament sanitari. Això és molt enganyós perquè la majoria de les institucions existents tenen una àrea d'influència molt ample (Hospital de Sant Pau

o el de la Creu Roja) o unes característiques molt peculiars i privatives (Aliança o Clínica Victòria).

Tothom fa la seva i manca evidentment coordinació hospitalària. Al de Sant Pau, per exemple, a l'hora d'emetre un diagnòstic fan esperar massa i no poden resoldre els problemes amb un mínim de rapidesa. Cal entrar dintre la dinàmica d'un diagnòstic llarg i laboriós.

Aquesta manca d'arranjament entre els diferents centres sanitaris existents efectivament al barri fa que, per exemple, serveis cars i molt especialitzats siguin repetitius. Seria desitjable una integració de tots els centres en una mateixa i única organització sanitària. Altrament i seguint les coses així, la realitat és que la diversitat de dependència no solament encareix extraordinàriament les coses, sinó que dificulta en gran manera la racionalització dels serveis.

....

....

La gent del barri acudeix moltíssim a la medicina privada. Es pot dir que és la modalitat assistencial que més impera al Guinardó. Els nostres informants diuen que hi ha una raó que s'expressa en els termes següents:

"Quan no saps res de medicina, els tractaments i els diagnòstics del Seguro a l'ambulatori no són pas plenament fiables. El metge ha esdevingut un dispensador de medicaments; però no un determinador o previsor de malalties.

Els qui acudeixen al Seguro i que demanen les seves prestacions ambulatories, són els que es troben en una situació d'indigència particular..."

De totes maneres, cal dir que en l'eventualitat d'un internament, el Guinardó acudeix molt al Seguro; s'intenta cercar una solució econòmica a intervencions o tractament mèdics que es presenten com a notòriament cares.

"Hi ha la impressió -segueixen dient els interlocutors- que, al Seguro, en el tractament ambulatori es juga molt amb la vida i els veïns del barri prefereixen pagar. A l'ambulatori només s'hi va ordinàriament per a papers, medicaments, baixes i volant de l'especialiste".

6.2.1.1 Les institucions

6.2.1.1.1 L'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau

L'hospital anomenat de "Sant Pau", és una institució benèfico-privada administrat per un organisme, la Molt Il·lustre Administració (M.I.A.). "La inoperància de la MIA és tan manifesta que la impossibilita inclús per a prendre la decisió de modificar la seva pròpia estructura. Es fa necessari que els components de la MIA siguin autòn-

tics representants de la societat beneficiària dels seus serveis" (1).

La financiació de l'hospital es realitza amb el propi patrimoni, a més de tres milions anuals de l'Ajuntament de Barcelona i 25 ^{mil} pessetes a l'any del Patronat d'Apostes Mútues Deportives Benèfiques. Ja es veu que aquests mitjans de financiació són totalment insuficients per a mantenir la despesa global d'un hospital de dimensions semblants on existeixen totes les especialitats mèdiques i superespecialitats.

Compta amb 830 llits dels que 450 estan concertats amb la Seguretat Social a raó de 3.000 ptes per llit i dia.

Està organitzat en Serveis Mèdics Jerarquitzats i aquests distribuïts segons especialitats. Aquestes ocupen a metges, enfermeres, personal no titulat, administratius i subalterns.

A nivell de docència existeix una delegació de la Facultat de Medicina de la Universitat Autònoma de Barcelona (2) impartint classes teòriques i pràctiques en els diversos serveis de l'hospital. Hi ha un programa de formació de metges interns i residents i també hi ha una escola d'infermeres.

L'edificació és molt dolenta per a un bon funcionament hospitalari; al costat de sales comuns, hi ha uns serveis modernitzats i tècnicament ben equipats com són les urgències, la cardiologia i els càndids intensius.

Es tracta d'un hospital superaprofitat (3): sobre els 20.000 malalts

(1) Declaracions del Comitè de Direcció del Cos Facultatiu (30-IV-1975).

(2) En aquests moments aquesta delegació es troba en un difícil moment respecte a les instàncies directives de la U.A. Barcelona.

(3) "Hacia las 11 horas de ayer, el Servicio de Urgencias del Hospital de la Santa Cruz y San Pablo se ha visto precisado a efectuar el cierre provisional del servicio, debido al número de pacientes, que sobrepasaba su capacidad asistencial (30 plazas). El problema no es nuevo, ya que durante el año pasado el Hospital de San Pablo hubo de adoptar esta misma medida en varias ocasiones, al tiempo que, siguiendo su línea de información a la ciudad, denunciaba -y ahora se ratifica en ello- el déficit hospitalario existente en Barcelona, causa principal de que su servicio de urgencias se vea saturado con tanta frecuencia. A este problema ya crónico hay que añadir el incremento de afecciones respiratorias propias de esta época del año. El cierre no afecta a los casos de urgencia vital que siempre son atendidos.

Tal como se ha procedido en anteriores ocasiones y a fin de evitar se repita en días sucesivos la necesidad de efectuar cierres temporales del servicio, se comunica al posible público usuario que para las pequeñas urgencias dentales, contusiones leves, pequeñas heridas, etc. se dirijan a otros centros asistenciales" (DIARIO DE BARCELONA, 24-III-1976)

ingressats anualment amb un promig d'estances entre 16 i 18 dies; 25.000 pacients a urgències i unes 170.000 visites ambulatories. No són rars els moments de colapso assistencial com les notes a la premsa demanant de no recórrer als serveis d'urgència per causa de la seva saturació (1).

Els dos problemes capitals de l'Hospital de Sant Pau són ja una constant en tots els hospitals privats i inclús mutuels: la financiació i la gestió. Les contradiccions a les que afronten aquests dos problemes radiquen en el fet de la tímida socialització de la medicina i la manca de control del personal sanitari i dels consumidors d'assistència sanitària en el context de l'organització i l'administració de l'hospital.

6.2.1.1.2 Quinta de Salut "L'Aliança"

Institució perteneixent a la Mútua Lliure més important de Catalunya i inclús del món pel nombre dels seus associats. Actualment, es diu que arriba als 450.000 persones; però sembla que la xifra volta entorn del mig milió.

L'Hospital del carrer Sant Antoni Mª Claret, amb una capacitat de 625 llits, fou iniciat el 1915 i posat en marxa el 1917. L'any 1923 es va fer nova una bona part de l'edifici i, posteriorment, els 1955 i 1962 s'hi han fet noves ampliacions.

El juny del 1975 es va començar l'ocupació i posta en marxa dels nous ambulatoris situats al mateix carrer, però a l'altra aïra de l'hospital. Es tracta d'un edifici de nou plantes i àtic amb una instal·lació supermoderna i molt adequada a la funcionalitat que pretén.

Dels 625 llits de que disposa, entre 40 i 50 estan concertats amb la Seguretat Social. L'ocupació màxima de llits per aquest organisme ha atès la xifra de 80 llits. El promig d'estances per llit a l'Aliança es situa a 7'8 i l'ocupació és d'un 78-80 % en períodes normals i un 86-87 % a moments de particular moviment.

El personal mèdic cobreix totes les especialitats.

El preu que s'ha estipulat per dia i llit en el concert amb l'Institut Nacional de Previsió està en vies de revisió. En aquests moments, es troba a la cota de 1.450 ptes. (2)

(1) Cal veure que dels ingressos en hospitals de Barcelona, només 54 % es tracta de persones que viuen a la ciutat. La resta és domiciliada fora de Barcelona.

(2) Sota l'amenaça de tancar la institució hospitalària si no s'incrementava l'ajut de la Seguretat Social, aquesta paga actualment l'estança dels malalts que, a més de pertànyer a l'Aliança, són afiliats a la Seguretat Social.

Com a mutualitat, té estipulats diversos subsidis: enfermetat, invalidesa, defunció, enterrament i mutual.

No es practica oficialment cap mena de donència; però a les especialitats quirúrgiques, els laboratoris i la farmàcia sempre hi ha estudiants que fan els seus aprenentatges. A part això, ha estat aprovada una escola d'infermeres que, segons les previsions, entrarà en funcionament el proper curs 1976-1977. El que hi ha ja en marxa és una escola o aprenentatge de personal auxiliar.

6.2.1.1.3 Casa de Repós Sant Camil

Es tracta d'un immoble molt important ubicat a la part de muntanya del carrer Sales i Ferrer. És propietat privada de la Pia Unió de Germans Missioners dels Malalts Pobres sota l'advocació de Sant Camil i de la Santa Creu (Germans Missioners dels Malalts Pobres. Les sigles en castellà són les següents: H.M.E.P.) que ja fa uns 30 anys que van iniciar l'obra al barri.

Aquesta comunitat pretén estar al servei del Guinardó; però la seva obra no es limita de cap manera al barri. Els serveis oferts per la congregació i que toquen directament als problemes de sanitat, són els següents:

1. Residència i taller per a malalts i ex-malalts
2. Dispensari
3. Farmàcia
4. Taller per a deficients mentals
5. Cura de malalts i ancians anant per les cases.

La institució es manté amb donatius particulars i d'empreses i no té cap mena de subvenció. La capacitat de la Residència és de 50 places per a malalts que han estat donats d'alta a la clínica i que necessiten fer una llarga convalescència. De preferència s'acullen a persones de la classe pobra essent el període de permanència indefinit. A més, l'estança és completament gratuïta.

Quant a l'assistència mèdica, la casa disposa amb una periodicitat molt sovintejada d'un especialista de pulmó, d'un cardiòleg i d'un metge de capçalera.

Com que la majoria dels malalts queden incapacitats pel seu ofici, efectuen la seva preparació en treballs que podran realitzar quan s'els doni definitivament d'alta. En aquestes labors, hi ha homes que es treuen les 4.000 pessetes a la setmana.

Els interns fan jornades de sis hores; però els ex-malalts hi van a buscar la feina i se l'emporten a casa seva. Es treballa sota encàrrec d'empreses i predominen les labors de muntatge de petites peces de material elèctric. La modalitat de pagament és a "tant la peça", o sigui, a preu fet.

El dispensari funciona tres dies a la setmana. No solament es fa la visita ambulatoria de medicina general, sinó que s'inclouen les especialitats d'aparell respiratori i cardiologia. S'hi fan cures i s'hi donen injeccions. El diumenge sol ésser el dia de més afluència perquè la gent que ho necessita no troba cap practicant disponible.

La farmàcia és un servei creat per a les persones que no tenen seguro obligatori. S'els hi proporciona fàrmacs gratuïtament que procedeixen de donacions de laboratoris.

El taller per a deficients mentals té una capacitat per a 60 places. Sempre està ple. Només és masculí i acull a nois que provenen del barri i també de Badalona i Sants. Les edats oscil·len entre els 15 i els 18 anys; però també n'hi ha algun de 30 anys. La missió del taller és procurar que aquests adolescents que es troben bloquejats a nivell intel·lectual (1), adquireixin una habilitat manual que els permeti defensar-se una mica. Tot el que guanyen és per a ells. N'hi ha que realitzen coses extraordinàries dintre les activitats que els ocupen: cinturons i material elèctric.

A l'hora d'un ingrés, quan hi ha places, són reconeguts per un psiquiatre. Periòdicament -dues vegades al mes- tenen una visita mèdica ~~pariètica~~. Quan en casos extraordinaris hi ha complicacions s'els incrementa l'assistència sanitària que sigui necessària.

Tenen algunes activitats d'esplai -cinema, gimkames i futbol- i unes colònies d'estiu a Alps que tenen una duració d'un mes. Al servei del taller, hi ha dos monitors i un germà Camil que hi dedica algunes hores. Malgrat tot, es procura que els mateixos nois es facin responsables i es cuidin ells mateixos de la marxa de la feina. Les empreses proporcionen les labors que efectivament resulten molt mal pagades. Amb tot, representa un estímul pels nois del fet que no han de cotitzar cap mena d'assegurança.

Finalment, els Camils van per les cases a curar, rentar o afeitar els malalts i els ancians. Les persones del barri aprecien molt aquest servei perquè saben que fa falta i que, a part de tot, ningú vol fer. La prova de la valoració reconeguda que el veïns donen a aquest servei es troba precisament en la seva col·laboració econòmica amb quotes mensuals, trimestrals o anuals.

De fet, quan els Camils es van instal·lar al Guinardó hi hagué un corrent d'opinió contrària perquè es feia corre el rumor que infectarien el barri. Posteriorment, es van demanar moltíssim els seus serveis i, en aquests moments, sembla que per causa del millorament de l'assistència sanitària de la Seguretat Social, s'ha notat que ha

(1) els deficients mig són només de 40.

aglutinat l'assiduitat quedant reduïts els serveis de la casa a la gent més pobre del barri.

6.2.1.1.4 Centre de Medicina Preventiva i Auxologia

Situat a un extrem del barri prop de la plaça Sanlleu, es tracta d'una Obra Social de la Caixa del ~~Ramón~~ Mont de Pietat de Barcelona.

Amb un luxe d'instal·lacions molt adequat a la funcionalitat a la que van encaminades és en essència un servei de Revisió Mèdica escolar. En principi, fou pensat com a un servei exclusiu de les quatre escoles de la Caixa; però lentament ha anat ampliant les seves possibilitats a d'altres escoles que ho demanaven. En aquests moments, es fan aquestes revisions a més 50 escoles de Barcelona, l'Hospitalet, Sant Adrià, Badalona i Cornellà. Anualment, afecta vora els 10.000 escolars d'Educació General Bàsica i batxiller.

Aquesta progressiva extensió s'ha vist també en el que respecte a les edats, així quan anteriorment es feien les revisions des dels sis anys, ara es practiquen des dels quatre anys.

No s'ha fet cap mena de publicitat i de nens que pràpiament visquin o estiguin escolaritzats dins l'àrea del nostre estudi són 1.781, és a dir, un 17 % de les exploracions efectuades al Centre.

El procés de la investigació que es realitza és el següent:

1. Es fa omplenar una petita història clínica-higiènica per la família.
2. Es fa la visita corresponent del pediatre que comprèn els passos següents: fotoradiògrafia, pes, talla, exploració mèdica, agudesa visual, agudesa auditiva i anàlisi d'orina. També es disposa d'un psicòleg que orienta professionalment als més grans.
3. Quan en aquesta primera exploració s'ha pogut detectar algun problema, es cita a una visita d'especialiste comptant amb l'autorització dels pares. Les especialitats que disposa el Centre són: cardiologia, odontologia, oftalmologia, laboratori, psicologia i radiologia.

Hi ha també un servei de treball social que té cura del contacte amb la família i amb el mestre; a part de les reunions als barris on estan ubicades les escoles sobre problemes dietètics i educatius adreçades a les mares en general.

Abans les revisions es feien anualment; però en aquests moments la freqüència és de cada dos anys i es pot parlar d'una saturació completa del servei.

Finalment, cal dir que només funcionen els matins. Alguns informants han apuntat la idea que, si es treballés a jornada plena, el Centre de Medicina Preventiva podria estendre encara més la seva acció.

6.2.1.2. Els metges

Hem comptabilitzat els metges que, a nivell privat, estan domiciliats al Guinardó. La relació és la següent:

Total: 134 metges

Tenen consulta coberta: 55 professionals

D'aquests, per especialitats, la distribució és la següent:

Medicina general:	10
Medicina interna:	5
Pediatría:	9
Cirurgians:	5
Ginecòlegs:	4
Oftalmòlegs:	1
Analistes:	2
Anestesiastes:	2
Aparell respiratori:	4
Neuròlegs:	4
Psiquiatres:	2
Rehabilitadors:	1

Tenint com a punt de referència el quadre tan discutible de Bridgman sobre la identificació dels diversos serveis mèdics segons el nombre d'habitants que parla d'un metge de medicina general per 1.500 habitants (1) i englobant dintre la medicina general, l'especialitat de medicina interna i la pediatria (2), trobem l'índex efectiu de 2.867 persones per metge al barri del Guinardó. La diferència amb la ciutat de Barcelona és manifestament diferenciat perquè aquí l'índex és de 933 habitants/metge.

Ni cal dir com l'apreciació d'índexs semblants és molt discutible, com ja insinuàvem a la introducció a aquest informe de sanitat. Sense tenir compte de la validesa d'aquesta discussió i prenent-lo malgrat tot com a punt de referència, hem de concloure que, ^{quant a la} ~~a nivell de~~ medicina privada, el nostre Guinardó es manté a un nivell molt deficitari.

De totes maneres, l'assistència sanitària, segons opinió d'informants que la coneixen, sembla que no constitueix pas un problema al barri. La medicina privada no és considerada cara al Guinardó i, per altra banda, el SOE ha millorat molt els seus serveis. Amb tot, les queixes de la gent s'encaminen al SOE i no a la medicina privada.

Com deïem més amunt, els veïns del Guinardó fan ús de la consulta privada i el 95 % d'aquests, encara segons els nostres informants, estan

(1) Citat per Helios Pardell, Funciones del Hospital en el marco de una regionalización hospitalaria, a La sanidad, hoy. Apuntes críticos y una alternativa, Barcelona, Avance, 1975, p.77 i Plan CCB de Càritas, Madrid, Euramérica, 1965, vol. II, p.33.

(2) No veiem motiu de separar-les del fet que es tracta d'especialitats que només es diferencien al nostre país.

afiliats a la Seguretat Social. El nivell sanitari mig és relativament baix: encara hi ha molts prejudicis i molts temors, perquè es viu amb els avis que influencien moltíssim en unes concepcions ruralistes dels tractaments i dels diagnòstics mèdics.

Les persones es mediquen massa i forceen sovint al metge a que els doni una medicació. Això prové en gran part de les maneres de fer del SOE. Als ambulatoris de l' INP es donen moltes medicacions polivalents, és a dir, terapèutiques clíniques que no poden errar sense que moltes vegades s'hagi fet un diagnòstic. Per exemple, es recreen antibiòtics indiscriminadament per a cobrir merament l'expedient.

Es aleshores que el metge en visita privada es troba que, quan el criden a un domicili per a veure un malalt, ~~es troba que~~ ja ha estat medicat. Els hi han donat una potinga que, segons el prospecte, podria respondre més o menys a la simptomatologia que el malalt presenta.

Aquesta conducta és sobretot evident en el cas d'immigrants. Els catalans, patint certament de les mateixes deformacions, no són generalment tan exagerats en els seus errors.

Quant a la possibilitat d'un metge nou per a fer-se una clientela al Guinardó en consulta privada, es troba que els hàbits juguen un paper de primer ordre perquè tindrà dificultats serioses d'assentament. La persona habituada a un metge, per causa precisament del costum, no canvia fàcilment. Hi ha en apoi d'això l'experiència de consultoris que han estat fins a tres anys sense veure pràcticament a ningú. És difícil trencar aquestes rutines de les persones al Guinardó.

Això evoca precisament el problema de la necessària relació interpersonal entre els metges i els malalts. És un terreny el de l'assistència sanitària que no admet les proves o experiències sense motiu. Hi ha d'haver-hi una raó de pes que provoqui un canvi i aquesta no necessàriament estarà fonamentada en el fet de la idoneïtat ~~permanx~~ professional.

6.2.1.3 Els practicants

Hi ha alguns consultoris de practicants que ho tenen força ben muntat; però ~~el problema és que~~ posen injeccions a hores fixes i sovint el problema no és tant de donar-se una injecció com el de donar-se-la al domicili i amb un tractament continuat (cada sis hores, per exemple). També hi ha particulars que, no tenint títol de cap mena, posen injeccions a casa seva o van pels domicilis.

Segons informants coneixedors de la problemàtica, al Guinardó costa més trobar un practicante que un metge. Sovint, quan el metge recepta una terapèutica d'injeccions, la gent demana per favor un altre tipus de medicació per a escórrer el problema. S'han de fiar molt d'infermeres de bona voluntat.

La situació real és tan greu que el veïns han agraït moltíssim la instal·lació d'algun nou consultori de practicants (el de la Torre dels Pardals, per exemple, que ha entrat en funcionament recentment) perquè han repetidament manifestat que és de les coses que manquen. Per altra banda, ja hem insinuat l'afluència continuada, particularment els diumenges, als serveis del dispensari dels Camils.

Els dèficits detectats en aquest terreny són veritablement importants i cal denunciar evidentment una situació que es revela a si mateixa amb unes dimensions de carència molt ponderables.

6.2.1.4 L'assistència a la deficiència mental

Independentment de la situació de fet al barri, la deficiència mental en una família és sempre un problema angosant arreu (1). Resulta llunyana la possibilitat de la seva atenció adequada i, a més, la seva pedagogia terapèutica, laboral o, en l'eventualitat, l'assistència clínica resulta particularment cara quan és factible i es pot portar a terme. No sempre està a l'abast de les famílies.

S'ha observat al Guinardó, generalitzant, un intent real d'integració per part de les famílies; és a dir, es fa un esforç de sensibilització i de recerca de solucions efectives.

Al barri hi ha algunes institucions que es dediquen a la pedagogia terapèutica: L'escola Verge de Montserrat de la parròquia, el Centre Barcanova, al passeig de la Font d'en Fargas 10, l'escola de la Virgen Blanca, al carrer Gallechs, 6 i el Centre de Ped.Terap. del doctor Bofreda. Com a tals, seran estudiades en el capítol que toca a l'ensenyament. A més, hi ha el taller de deficients mentals dels Germans Camils del que ja n'hem fet esment.

Amb tot, donats els problemes que presenta la deficiència mental, aquestes quatre institucions no són pas exclusivament dedicades al barri. Tenen una àrea d'influència molt més ample donat el problema pedagògic al que es dediquen.

Estimativament i aplicant els índexs de l'Organització Mundial de la Salut, podem pensar que al Guinardó en els graus de profunds, severs i mitjos, el nombre dels deficients mentals són més o menys 2.752; és a dir, el 4 per mil de la població total. Quina assistència es dona a aquesta població? No estaran molts d'ells arreconats a un cantó del domicili o, eventualment, a un hospital psiquiàtric?

(1) Vegi's el nostre estudi El problema de los deficientes mentales y las inadaptaciones escolares en la zona Besós de Barcelona, Barcelona, diciembre, 1973.

El problema és greu arreu i és lícit pensar que moltes d'aquestes persones estan condemnades a una marginació social perpètua.

Els nostres informants ens parlen de la diària presència dels autocars al Guinardó que vénen a buscar els deficients del barri i els condueixen a escoles o centres de fora dels seus límits.

"El problema de l'escola especial és particularment greu -segueixen dient-nos- perquè de deficients mentals s'en veuen molts.

Es coneixen casos de nens ingressats a escoles que es dediquen a graus de deficiència mental baixa; aleshores, aquests nens fan veritables regressions. Per altra banda també, n'hi ha d'integrats en escoles normals i que fan baixar el nivell mig de l'ensenyament per causa de la dedicació personal que requereixen.

A més, cal pensar que les deficiències degudes a una etiologia ambiental suposen ja el cinquanta per cent, o sigui, la meitat. No tot és un problema genètic. És aleshores quan aquestes escolaritzacions inadequades, contribueixen sèriament a determinacions regressives importants.

En aquest sentit es nota un notable desconcert familiar. La família de la classe mitja ho resol més o menys bé a la seva manera; però la família pobre va molt malament!

6.2.1.5 L'atenció a la vellesa

Sembla que, com una constant, es repeteix al Guinardó el drama que presenta el quadre d'atenció a la vellesa. Informants que treballen en aquesta àrea de la tercera edat diuen que n'han arribat a internar a molts.

Malgrat que alguns d'ells tenen varis fills, a l'avi jubilat, que ja no és productiu, s'el treuen de sobre perquè fa nosa i està, a més, ocupant un espai que es fa necessari pels que encara són productors. La demanda per a col·locar persones jubilades és constant.

Es dona encara un altre aspecte i és l'abandó de les persones grans i que no es poden valdre per elles mateixes. Es veuen casos realment llàstimosos: persones grans a les que es deixa completament desamparades i que ningú gosa rentar-los i s'ho fan tot a sobre per espai de 15 dies o més. També, no és pas excepcional el cas de l'abandó de l'avi el fi de setmana amb una mica de menjar sobre la taula i deixat completament a la seva pròpia fortuna. El problema de la gent gran és molt greu aquí al Guinardó.

Un tercer aspecte que han subratllat amb un èmfasi particular els nostres informants és el que afecta a la presència de les persones grans en els jardins i places del Guinardó prenent el sol quan en fa i parlant de les seves coses. Manquen llocs d'acolliment on els jubilats poguessin passar el dia i, en l'eventualitat, inclús dinar-hi.

Els llocs d'acolliment més pròxims són al carrer Xipré al barri de la Sagrada Família i el del Carmel. Actualment, s'estan fent gestions per a buscar i habilitar un local al mateix Guinardó.

S'ha començat l'experiència d'habilitar pisos pels ancians. En nombre de 8 o 10 a cada pis, hi ha una noia que els cuida. Sovint, la noia és la mestressa del pis i l'organització econòmica està apoiada sempre damunt el que cobren els vells en concepte de pensió. Al Guinardó hi ha persones grans que tenen jubilacions molt honorables.

Els qui acudeixen a demanar ajut a l'assistència social, són persones grans que no tenen dret a subsidi ni jubilació de cap mena. Hi acudeixen per a aconseguir les 1.500 pessetes que el Fons Nacional d'Assistència Social (F.N.A.S.) dona a tots els ancians de més de 70 anys. Aquest ajut ve condicionat a diverses raons i, per tant, es nega per molts motius com tenir un fill solter o cobrar viudetat del marit. La majoria dels qui es troben en aquesta situació són immigrants.

Tenim la relació dels qui han obtingut aquest subsidi. Són els següents:

Per regions de procedència

Andalusia	68	
Catalunya	44	
Aragó	30	
Múrcia	18	Com es pot observar, 79' 9 % són immigrants a Catalunya.
València	17	
Castella la Vella	13	
Castella La Nova	13	
Els Basc i Navarra	5	
Extremadura	5	
Galícia	2	
Balears	2	
León	2	
Total	219	

Les províncies més representades

Barcelona	25
Teruel	18
Múrcia	16
Granada	15
Almeria	14
Córdoba	13

Per situació actual del seu domicili

Esplanada de Sant Pau	8	Dreta de Sant Pau	111
Centre plaça Catalana	96	Carmel	4

Com es pot veure, tant a la zona del Carmel com a la de l'esquerra de l'hospital de Sant Pau, són molt poques les persones que van a demanar un cop de mà a l'Assistència Social del Guinardó. Tant pot ésser que la solució es trobi en una altra banda com que el problema hipotèticament no es presenti amb la mateixa agudesa.

Hi ha molts avis que no saben ni firmar. I una de les coses més freqüents en aquestes persones és que estiren tant la corda que arriben a contraure deutes a les botigues en general i en el supermercats en particular. No és pas que aquesta gent siguin els marginats del barri, sinó que són els qui no es troben acollits per cap entitat del barri per a resoldre els seus problemes reals.

En general, tot el que es refereix a la geriatria pateix de problemes greus al Guinardó i la mateixa pendent del barri amb els seus desnivells dificulta sèriament els seus desplaçaments. Dels qui procedeixen de la immigració, molts han vingut al barri quan els fills ja estaven instal·lats; però no tarden massa a anar-s'en perquè s'els fa impossible suportar l'atmosfera de la gran ciutat. Prefereixen estar sols al poble que viure en un context urbà.

Hi ha famílies que es preocupen en realitat dels avis; el panorama general no és tan escabros com ho podria pintar el quadre precedent. De totes maneres, val a dir que és una minotia i l'única Residència que hi ha per a ells al Guinardó, acull només els casos extrems d'abandó familiar i de soletat existencial.

Fonda Hogar Ripoll

Es una institució privada propietat de la família Ripoll composta pel matrimoni i dos fills. Tots hi viuen i hi treballen.

No té cap mena de subvenció. Posseeix 106 places amb habitacions de dos, tres i fins vuit llits. Actualment hi ha 90 dones i sis homes. També hi ha alguna habitació d'un llit.

L'edat mitja de les persones oscil·la entre els 70 i els 72 anys. No es permet l'ingrés a la Residència abans dels 65 anys i s'intenta que quan una persona ingressa es porti tot el seu mobiliari perquè així es trobarà més com a casa.

El preu de l'estança va de 4.500 a 6.000 pessetes al mes. El primer de gener del 1976 la mensualitat mínima és de 5.000 pessetes al mes, malgrat que els antics paguen una mica menys. Segons les temporades hi ha un nombre de sol·licituds entre 5 i 10 diàries i es produeix una baixa aproximadament cada 15 dies.

Hi ha 10 persones que s'ocupen de la marxa de la casa, les edats dels quals oscil·len a l'entorn dels 52 anys. Estan pagats al sou mínim. A més, hi ha una persona que posseeix el carnet de socorrisme que posa les injeccions i fa petites cures o vendatges.

Quasi totes les persones acollides tenen el carnet d'afiliació a

la Seguretat Social perquè es tracta, en la seva majoria de jubilats. Les que no el tenen són visitades pel metge particular de la casa una vegada a la setmana.

Aquesta institució té una reputació molt negativa entre la gent del barri. Més s'hi han fet denúncies sobre d'ella. Per dues raons: d'una banda, no és gens clara l'administració i gerència de la casa, és a dir, es fa difícil endevinar on arriba la beneficència privada i on comença el negoci en persones que es troben completament desempe-rades de família i de situació personal i, per altra banda, es té co-neixement de les precàries ~~xxxxxxxxxx~~ condicions del seu hostatge, ja no solament des del punt de vista assistencial, sinó també en coses tan elementals com l'alimentació o les atencions més indispensables.

Els amos diuen que ofereixen el mínim perquè també cobren el mínim. La dutxa i el metge, per exemple, corren a càrrec de l'intern.

Hi ha el projecte de tenir-hi només dones grans i no hi ha possi-bilitats efectives de cara a l'acolliment de matrimonis.

6.2.1.6 Les urgències

Aquesta és una esfera sanitària que sembla no presentar pro-blemes seriosos al Guinardó; es va a les privades que normalment són molt cares o a les del Seguro Obligatori d'Enfermetat. Aquestes cada dia tenen més rēquesta i és només i únicament quan hi ha dificultats de connectar, quan es cerca la solució de la urgència privada.

De totes maneres, al Guinardó, quan es troba un ferit pel carrer o s'ha de recórrer a un servei d'urgència pel motiu que sigui, la solu-ció més coneguda i quasi ~~instintiva~~ és la d'acudir tot seguit a l'Hos-pital de Sant Pau. Aquesta institució, ja de molt antic, gaudeix d'un rellevant prestigi al barri. També en té l'Aliança, però aquesta ha perdut moltíssim i pràcticament no té massa audiència en aquests mo-ments.

Els nostres informants diuen que les urgències del SOE funcionen bé. El recurs al metge privat de capçalera ha minvat molt i en aquests moments és pràcticament l'excepció.

6.2.2 L'Assistència Sanitària Pública

Les exigències de l'ordre social requereixen una organització sanitària a càrrec de l'Estat. Es a dir, la salut pública exigeix per la seva mateixa naturalesa un mecanisme i unes solucions públiques; o sigui, un esforç de l'Administració Pública per a subvenir col·lec-tivament als problemes globals de la salut.

Una altra cosa és decidir els mecanismes de control d'aquesta ges-tió sanitària. Nosaltres pensem que els interessats són els qui hau-rien d'arbitrar els interessos de la sanitat.

Al nostre país aquesta política de l'administració té un nom: l'Institut Nacional de Previsió. La cronologia i l'evolució històrica de l'INP, des dels primers intents fins l'actualitat és la següent:

- 1820 - Les Corts de Càdis anomenen una Comissió de Salut Pública que no es va arribar a constituir.
- 1822 - Les mateixes Corts redacten un còdex sanitari d'assistència pública que fou abolit per la reacció en 1823.
- 1847 - Decret de reforma que donarà peu a la Llei Orgànica de Sanitat.
- 1903 - Es fa una Instrucció General de Sanitat.
- 1908 - Es crea l' Institut Nacional de Previsió que vol coordinar totes les assegurances socials.
- 1921 - S'implanta el Seguro Social Obrer.
- 1929 - S'instaura el de Maternitat.
- 1933 - Neix el Seguro d' Accidents del Treball.
- 1934 - Es crea el Ministeri de Treball, Justícia i Sanitat.
- 1936 - Creació a la zona republicana del primer Ministeri de Sanitat.
- 1936-1939 - La guerra civil interromp tota l'evolució dels segurs socials.
- 1939 - S'implanta el Subsidi Familiar, el de Vellesa i d'Invalidesa.
- 1944 - Comença el Seguro Obligatori d'Enfermetat.
- 1942-1948 - Neix el Mutualisme Laboral.
- 1953 - Es crea el Seguro Escolar.
- 1959 - S'implanta el Montepio del Servei Domèstic.
- 1967 - Entra en vigor la Llei de Bases de la Seguretat Social.
- 1972 - Es promulga la Llei de Financiació i Perfeccionament que estableix la ruptura amb la bases tarifades i que utilitza a tots els efectes el salari real.

Així, doncs, la Seguretat Social és identificable en els seus orígens i en la seva evolució. Cal dir, abans de tot, que és precís fer una distinció entre Seguretat Social i Assistència Sanitària de la Seguretat Social. Aquesta és una de les prestacions d'aquella i, per tant, representa només una part de l'embalum econòmic que canalitza la Seguretat Social.

Després, cal afirmar que la gestió presenta una disgregació dels organismes encarregats, fruit no tant de peculiaritats laborals com de pressions econòmiques o polítiques. La complexitat dels serveis de la Seguretat Social es veuen agreujats per la seva inconexió i la manca d'estadístiques autèntiques que puguin servir d'estudi de la Seguretat Social espanyola quan sembla que el més senzill seria un règim unitari.

De totes maneres, malgrat els greus condicionaments que dificulten seriosament el seu abordatge, ens proposem fer una relació de dues informacions que estan perfectament al nostre abast: les institucions

d'Assistència Sanitària Pública i una estimació del que el barri cotitza en concepte de sanitat. D'ambdues podem traslluir o induir una proporció equilibrada o no entre cotització i prestacions. Ni cal dir com el resultat d'aquesta inducció té un caràcter merament impressionista perquè ignorem completament l'ajustament real a la situació de fet que es dona; és a dir, la substància de les nostres conclusions està completament desprovista de matisacions.

6.2.2.1 Les institucions

6.2.2.1.1 Dispensari d'Assistència Social i Sanitària nº 1 Torre Lloveta

Depenent de l'Ajuntament de Barcelona, fa ja cinc anys que funciona. La seva dedicació és total i exclusiva a la medicina preventiva.

Es fan un promig d'unes quaranta visites diàries i unes mil vacunacions mensuals. Els serveis són gratuïts. La infermera, que és la que visita i posa les vacunes, intenta fer un esforç amb les persones procurant una educació i sensibilització de cara a la prevenció.

Els usuaris del dispensari són persones de l'estament mig i inferior i procedeixen de molts i diversos llocs: fins i tot n'hi ha de Santa Coloma.

Hi ha un metge que supervisa i controla la feina de l'ATS i un ajudant que porta el treball de secretaria intentant fer campanyes de sensibilització i preparació de les escoles.

L'Institut Municipal d'Higiene té amples projectes de reestructuració i revisió d'aquestes institucions municipals.

6.2.2.1.2 Clínica Victòria

Pertany a l'antiga Obra Sindical del "18 de Julio". Està finançada i administrada per l'INP a través de Mutualitats Laborals. Les cartilles del "18 de Julio" són a extinguir perquè la institució ha estat assimilada a la Seguretat Social. El personal mateix que depenia de Sindicats, ha passat a la Seguretat Social.

Té 148 llits dedicats a medicina i cirurgia. Disposa de quatre metges amb una dedicació limitada, a més d'un metge i un estudiant de guàrdia amb dedicació plena i varis superespecialistes quirúrgics. Religioses, enfermeres i auxiliars d'enfermera.

L'edifici ha estat declarat ruïnós i, en general, les seves instal·lacions són fins i tot perilloses per la seva antiguetat. La qualitat de l'assistència és molt baixa i l'equipament d'instrumental molt deficitari.

No té assistència domiciliària, cosa que sembla particularment greu donat el tipus de pacient que es tracta.

Està destinat a desaparèixer per dos raons: perquè hi ha de passar

el carrer Sant Antoni Maria Claret i perquè no té raó d'ésser una entitat tan anacrònica per la qualitat dels seus serveis.

6.2.2.1.3 L'ambulatori de la Seguretat Social

Situat a la travessera de Gràcia, l'àrea de l'ambulatori és extraordinàriament àmplia. Té aquests límits:

N: Verge de Montserrat, des de Sanlleí a Maragall i Garcilaso fins a Felip II.

S: El carrer Mallorca, des de Cerdanya fins a l'Avinguda Meridiana.

E: Avinguda Meridiana, des de Mallorca, continuant per Felip II fins a Garcilaso.

O: el carrer Cerdanya, des de la plaça Sanlleí fins el carrer Mallorca.

El gràfic de la plana següent expressa aquests límits comparats amb l'àrea del nostre estudi.

El nombre aproximat dels habitants és de 75.000 persones. Cal tenir present que aquestes divisions són purament administratives i fetes per personal funcionari de Madrid. Per tant, la primera cosa que cal dir és que ni és funcional ni té compte dels desplaçaments de la gent amb la corresponent disponibilitat de mitjans de comunicació adients.

L'ambulatori té els serveis de metges de capçalera -en nombre de 85- i pediatres -en nombre de 21-. Per a les especialitats, cal anar-puix que tot està prefixat administrativament- o al carrer Plateria, prop de Correos o a d'altres indrets molts diversos i, sovint, llunyans. Les úniques especialitats que són al barri es troben a l'Aliança. De totes maneres, la generalitat de les persones han d'anar a fora del barri.

El metge de medicina general té entre 600 i 700 cartilles. Els pediatres en tenen més de 3.500. El principi general és que en la relació de les cartilles medicina general/pediatría cal multiplicar la xifra dels primers per quatre.

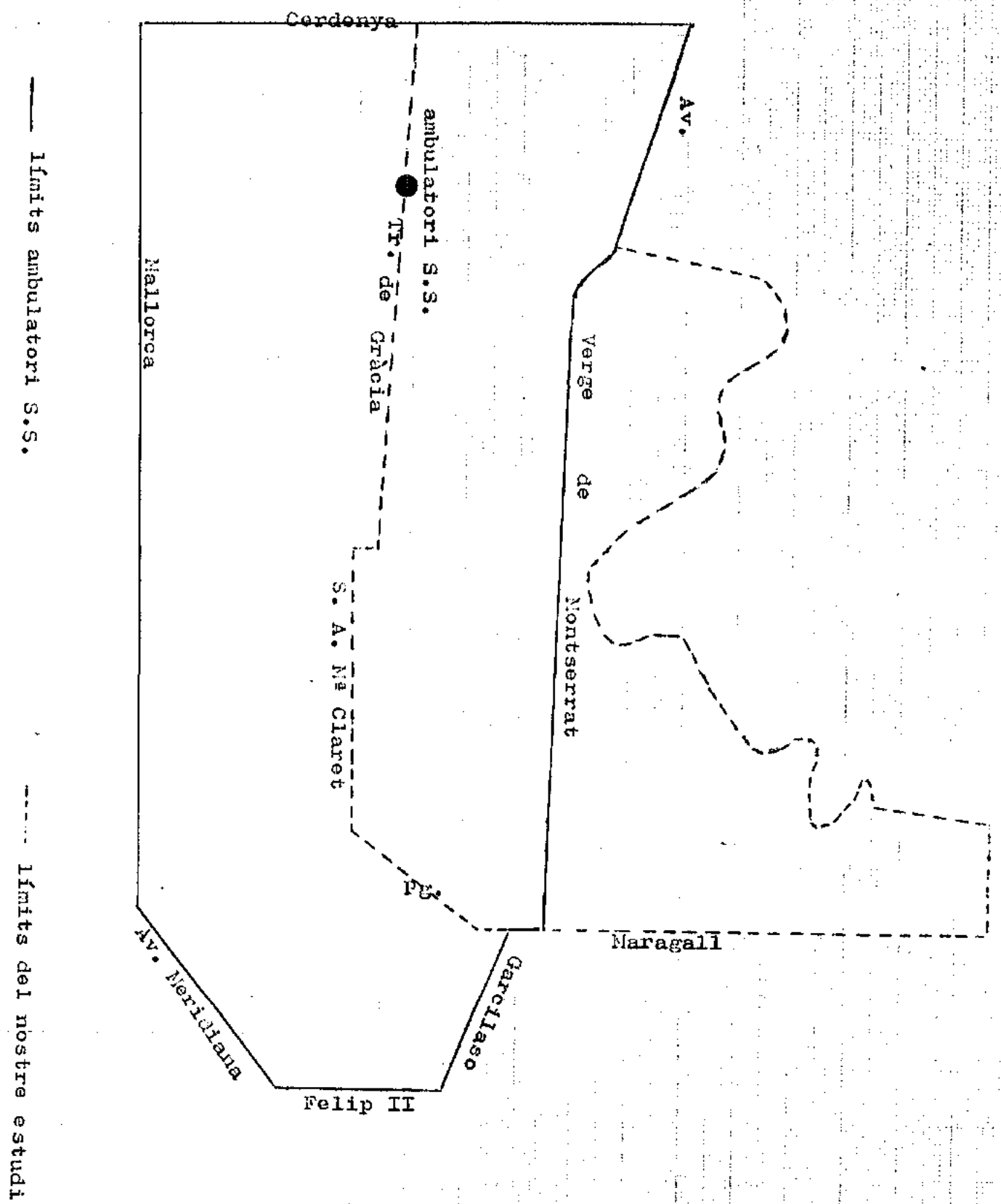
Hi ha el projecte de centralitzar totes les especialitats a l'Ambulatori del Montepio del carrer Indústria, entre el passeig de Sant Joan i Bailén.

Malgrat tot, els metges, saltant-se^{se} la legalitat de la norma, envien els malalts a l'Hospital de Sant Pau aprofitant-se dels convenis que l'INP té amb els hospitals.

La clientela que acudeix a l'ambulatori és, des del punt de vista socio-econòmic, d'una classe mitja arreglada. Ens diuen els nostres informants que sorprèn el fet que molts hi van en automòbil.

La cultura sanitària d'aquesta clientela ha millorat molt de la de no fa gaires anys. Es tracta d'una cultura acceptable que no comet

Esquema comparatiu dels límits geogràfics de l'ambulatori i els de l'àrea del nostre estudi

insensateses. Els nostres informants diuen que no es troben amb problemes de vòmits o desequilibris que es solien presentar abans per disbarats que s'havien comès o per tractaments i terapèutiques incontrolades. Inclús en el que afecta a les vacunacions, la clientela que acudeix al Seguro Obligatori d'Enfermetat no ofereix pas resistència i hom constata que s'en preocupen.

El problema més greu és que cal fer almenys 30 visites en una hora. No hi ha possibilitats humanes d'atenció personalitzada i conscient. L'única cosa que salva i que definitivament suposa un avantatge és que molts van a l'ambulatori únicament per a receptes. Aquesta saturació és un indicador d'una mala gestió o estructuració de la Seguretat Social; segurament que hi manca presupost i personal per a fer una real dedicació.

Això fa que, per una banda, el malalt està desprotegit i, per altra banda, el metge pateix d'un problema de consciència greu perquè es genera, per la mateixa força dels fets, una qüestió ètica de primer ordre. D'altra part, molts no es poden pagar almenys habitualment una visita privada i, a més, la fiabilitat de l'exploració a l'ambulatori -quan n'hi ha- és terriblement dubtosa.

Els nostres informants diuen que manquen assistents socials o enfermeres puericultores que es dediquin a orientar dietèticament i sanitàriament els afectats. Això descarregaria notablement la labor dels metges que, agobiats per la quantitat de persones i la manca de temps corresponent, estan acomplint una missió que podria ésser realitzada molt bé per personal especialitzat. No és estrany, doncs, que efectivament es faci necessari distingir entre població assegurada i població protegida de fet. A l'ambulatori no necessàriament s'hi va per a visitar-se, sinó per a gaudir dels avantatges que procura el fet que l'administració pública cobreixi unes despeses que excedeixen o sobrecarreguen les possibilitats econòmiques mitges de moltes famílies.

6.2.2.2 Els costs socials de la Seguretat Social

Un indicador important de la precarietat de la Seguretat Social com a servei públic, és el possible desequilibri entre cotització i prestacions. Evidentment, no es tracta aquí tant de dades rigorosament objectives com de xifres estimades; però ens sembla molt interessant de fer aquesta estimació per a fer-nos una idea del que cotitza el barri a la Seguretat Social en conceptes de sanitat.

La taula que segueix vol presentar recopilades el conjunt d'aquestes estimacions. El nostre càlcul es basa únicament en el coneixement de les bases de cotització actuals a la Seguretat Social més la base complementària. Això com a producte de la distribució de l'estructura professional que el Guinardó presenta.

TAULA DE LA COTITZACIO A LA SEGURETAT SOCIAL QUE LA POBLACIO ASSEGUADA AL GUINARDO APORTA

<u>Nº</u>	<u>Categoria</u>	<u>Base de cotització (1)</u>	<u>Cotització efectiva (2)</u>	<u>Base complementària (3)</u>	<u>Nombre de actius (4)</u>	<u>Total cotització</u>
1	Enginyers i Llicenciats	16.950 ptes/mes	8.113'96	4.357'84	381	4.751.755'80
2	Pèrits i aj. titulats	14.040	6.720'94	3.609'68	1.033	10.671.530'46
3	Caps administratius i de taller	12.240	5.859'28	3.146'90	961	8.654.938'98
4	Ajudants no titulats	10.710	5.126'87	2.753'54	533	4.200.258'53
5	Oficials administratius	9.960	4.767'85	2.560'71	3.166	23.202.220'96
6	Subalterns	9.120	4.365'74	2.344'75	1.612	10.817.309'88
7	Auxiliars administratius	9.120	4.365'74	2.344'75	7.108	47.698.162'92
8	Oficials de 1ª i 2ª	326 ptes/dia	4.681'75	2.514'43	4.310	31.015.535'80
9	Oficials de 3ª i especialistes	318	4.566'79	2.452'73	2.874	20.174.100'48
10	Peons	304	4.365'74	2.344'75	979	6.569.569'71
11	Aprenents de 3er i 4rt any i marmitons ("plinches") de 16-17 anys	187	2.685'50	1.442'33	309	1.275.499'47
12	Aprenents de 1er i 2on any i marmitons ("plinches") de 14-15 anys	117	1.680'23	902'42	133	7343.492'45
TOTAL					23.399	169.374.375'44

(1) Són les actuals d'abril 1975. (2) És el 47'87 % de la base. El treballador hi aporta el 7'32 %.
 (3) És el 25'71 % de la base. El treballador hi aporta el 3'86 %.

(4) Segons el cens de 1970.

Aquesta taula ens permet fer les consideracions següents.

1. Els afiliats a la Seguretat Social al Guinardó representen el 88'81 % de la població activa. En nombres absoluts la distribució de la població seria la següent:

6.881 jubilats
2.724 no afiliats a la Seguretat Social
23.399 afiliats a la Seguretat Social
33.090 beneficiaris de la Seguretat Social
2.724 dependent dels no afiliats a la Seguretat Social
68.818 total de la població

2. Aquesta famosa quantitat ~~quotitzada~~ arriba a l'any a la xifra de 2.032.492.505'28 pessetes.

Pel 1971 i pel conjunt de la Seguretat Social Espanyola, els superàvits representaven proporcionalment el 9'27 %. (1) Les prestacions, per la seva banda, arribaven a la proporció de 88'11 % de les cotitzacions pel conjunt de la Seguretat Social.

Aplicant aquestes proporcions, el superàvit donat pel Guinardó seria anualment de 188.412.055'24 pessetes i la quantitat distribuïda en prestacions 1.790.829.146'40 pessetes cada any. Les ~~332~~ 53.251.303'64 pessetes restants estarien invertides en despeses d'administració. Els superàvits, doncs, excedeixen el que cotitza el barri en l'espai reduït d'un mes durant l'any.

La quantitat lliurada en prestacions, aplicant els percentatges de l'any 1971, tindria la distribució següent:

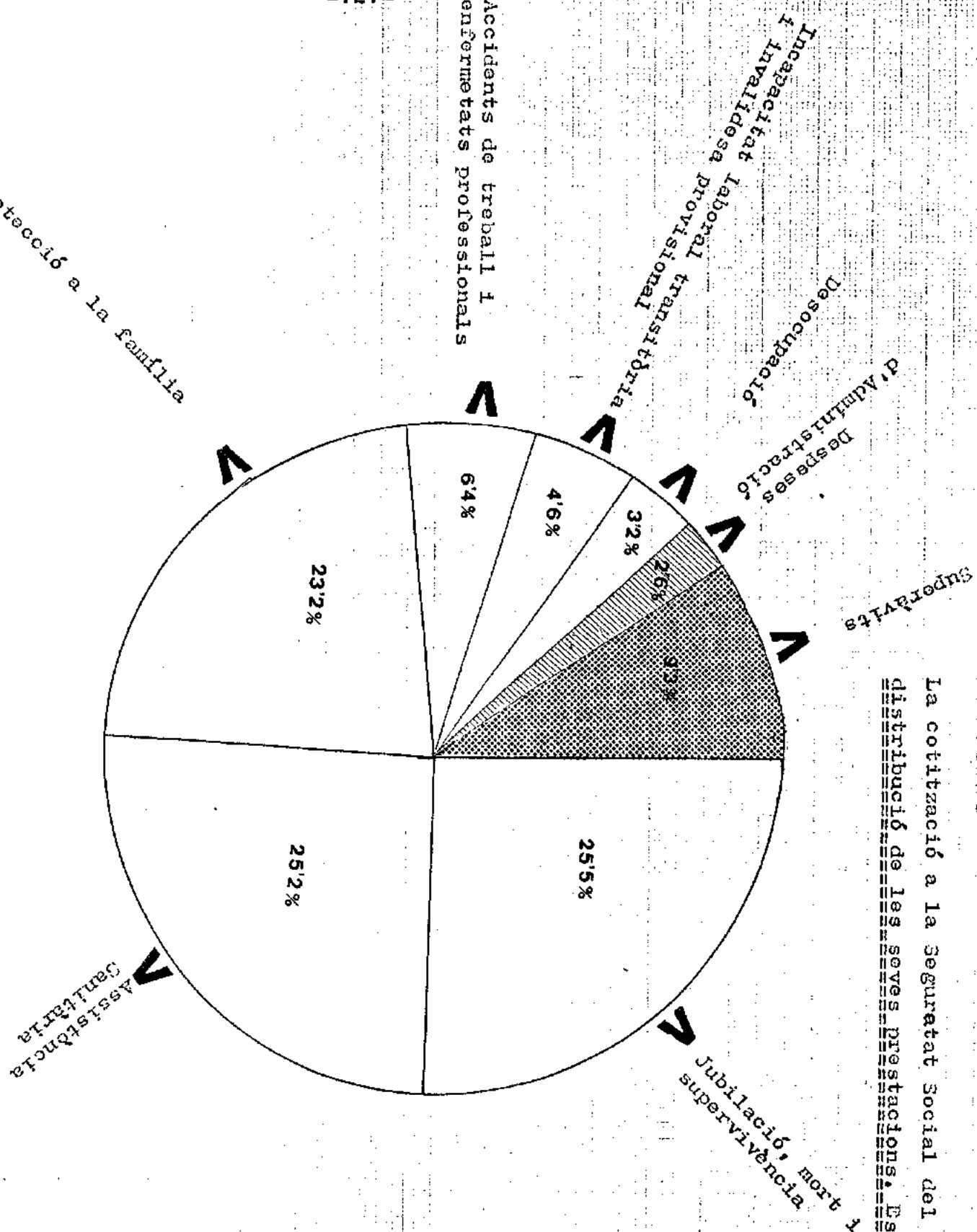
<u>Prestacions</u>	<u>%</u>	<u>Pessetes</u>
Assistència Sanitària	28'6	512.177.135'86
Incapacitat laboral transitòria i invalidesa provisional	5'2	93.123.115'61
Protecció de la família	26'4	472.778.894'65
Desocupació	3'6	64.469.849'27
Jubilació, mort i supervivència	28'9	517.549.623'33
Accidents de treball i enfermetat professional	<u>7'3</u>	<u>130.730.527'68</u>
	100	1.790.829.146'40

En aquesta distribució, la Jubilació, l'Assistència Sanitària i la protecció a la família arriben elles soles al 84 % de les quantitats distribuïdes. El gràfic de la plana següent és il·lustratiu.

(1) Joaquín VERGES, La Seguridad Social Española y sus implicaciones socio-económicas, a La Sanidad, hoy. Apuntes críticos y una alternativa, Barcelona, Avance, 1976, p.48.

Els anys precedents els superàvits eren: 1967=19'4%; 1968=15'9%; 1969=14'4% i 1970=12'3%. Hem agafat el de 1971 per a ésser més ponderats en les nostres estimacions.

La cotització a la Seguretat Social del barri del Guinardó i la distribució de les seves prestacions. Estimació anual. En %.

(L'ESTIMACIÓ HA ESTAT FETA SENSE LES PROPORCIIONS ANUALS DE L'ANY 1971.)

3. Per estrats professionals, la distribució proporcional de la cotització global del Guinardó a la Seguretat Social, és la següent:

<u>Categories professionals</u>	<u>% de cotització a la S.S.</u>
&) Auxiliars administratius	28'16
&) Oficials de 1ª i 2ª	18'31
Oficials administratius	13'70
&) Oficials de 3ª i especialistes	11'91
&) Subalterns	6'39
Pèrits i ajudants titulats	6'30
Cap administratius i de taller	5'11
&) Peons	3'88
Enginyers i llicenciats	2'81
Ajudants no titulats	2'48
&) Aprenents de 3er i 4rt grau (16-17 anys)	0'75
&) Aprenents de 1er i 2on grau (14-15 anys)	0'20
	<u>100</u>

Nota: Les que porten el senyal &) són les capes considerades més senzilles i, per tant, menys remunerades dintre l'escala social.

Les capes menys remunerades dintre l'estatus socio-econòmic, elles soles, cotitzen el 69'60 % del que aporta el barri en concepte de sanitat. Efectivament, sembla que això és un indicador prou evident per a poder dir que, inclús a un barri com el Guinardó, la major part del que es cotitza a la Seguretat Social és aportat per les capes més necessitades o de més precarietat econòmica de la població.

Si es vol pretendre que el mecanisme de recaudació de la Seguretat Social sigui i constitueixi un dispositiu important per a la redistribució de la renda, l'estructura actual és a reformar en la seva totalitat. Resulta que, en el moment actual de les coses, les cargues són suportades per les capes més necessitades i precisament els estrats més elevats són els que estan exempts de tota cotització.

Com a conclusió, voldríem insistir i repetir en l'aspecte estimatiu de les nostres dades. De totes maneres, sospitem amb fonament que, si es dona algun error, no pot ésser prou significatiu com per a fer variar substancialment les induccions que es desprenen de les nostres estimacions.

6.2.3 La sanitat ambiental

Quant a la salubritat pública, el Guinardó és un bon barri. Globalment, no hi ha pas problemes de sanitat ambiental.

Matísant aquesta afirmació general, hauren d'indicar una plaga

que es manifesta en els descampats; es tracta de l'abundància de rates. Aquests roedors pululen on hi ha solars i provenen possiblement de les clavegueres. De totes maneres, els nostres informants accentuen la seva abundància i el seu ~~maxim~~ tamany.

Per altra banda, a la part baixa, hi ha hagut problemes de fàbriques, la de Flamagas per exemple, avui completament resolt i la gran contaminació generada per la saturació del trànsit rodat de l'Avinguda Verge de Montserrat, del passeig Maragall i de l'Avinguda Sant Antoni Mª Claret.

De totes maneres, fetes aquestes excepcions, cal recordar que el Guinardó és un barri molt sa, afavorit per la seva proximitat a la muntanya i molt agradable de viure-hi.

6.2.4 Conclusions

1^a/ La realitat mèdico-assistencial del Guinardó revela una aparent superdotació sanitària. Però la quasi totalitat de les institucions existents tenen una àrea d'influència molt ample o unes característiques molt particulars i privatives.

2^a/ La gent del barri acudeix moltíssim a la medicina privada per causa del discrèdit que recau sobre la Seguretat Social que afecta a la poca fiabilitat dels seus diagnòstics i tractaments. El Seguro Obligatori d'Enfermetat resolt molts problemes econòmics i de gerència en el cas d'intervencions o tractaments costosos; però, en certa manera, aconsegueix una funció demagògica, més des del punt de vista socio-econòmic que sanitari.

3^a/ Malgrat que el Guinardó deixi entreveure una certa cultura sanitària potser superior a d'altres contextos urbans, les formes d'actuació de la Seguretat Social han fomentat un excés real de medicació. S'hi descobreixen defectes de costum greus que revelen una deformació en l'educació sanitària: prejudicis, pressions que forcen al metge a la medicació, hàbits i temors infundats, etc. Malgrat tot, hi ha una diferència notable entre les maneres de fer de la població autòctona respecte a la població immigrada.

4^a/ Sospitem que, parlant d'assistència sanitària, un problema molt real al barri és la dificultat efectiva de procurar-se practicants al domicili i amb un tractament llarg i seguit. Costa més trobar un practicant que un metge al Guinardó.

5^a/ Quant als deficients mentals, s'ha observat un esforç real de sensibilització i de recerca de solucions efectives per part de les famílies del barri.

Es fa difícil mesurar el nombre dels deficients i en el que respecta a la seva atenció. Sembla que el problema és greu quant

a la quantitat de ^{Casos} ~~problemes~~ coneguts. Per altra banda, hi ha autocars que els recullen al seu domicili i els porten al centre de fora del barri on s'els dona una atenció pedagògica i laboral adequada. Malgrat tot, hi ha deficients integrats en escoles normals. Es fa difícil, per a no dir impossible, la quantificació exacta del problema al barri.

6º/ L'atenció a la gent gran és a totes l'ums deficitària al Guinardó. L'única institució dedicada a això és veritablement mal equipada en els aspectes d'instrumental i de tracta.

Per altra banda, dona la impressió que els avis fan nosa a casa i s'els abandona molt fàcilment a la seva sort. No tenen locals o llocs d'esbarjo apropiats i els desnivells geogràfics del Guinardó dificulten en gran manera els seus desplaçaments. De fet, manquen entitats al barri que acullin els jubilats i els ajudin a resoldre els seus problemes.

7º/ Si en alguna cosa en surt beneficiat el Guinardó de l'abundància d'institucions hospitalàries, és en el que es refereix a les urgències. De totes maneres, les del SOE semblen ésser les que tenen més parròquia sobretot perquè, segons diuen els nostres informants, funcionen bé i acudeixen ràpidament a les reques-tes de la possible demanda. Les urgències del metge de capçalera privat, són en aquests moments veritablement excepcionals i han quedat relegades a un segon ordre.

8º/ L'ambulatori de la Seguretat Social amb una configuració geogràfica exagerada i molt poc funcional pel Guinardó pateix dels mateixos mals que tots els ambulatoris d'aquesta mena.

A nivell d'Assistència Sanitària Pública, el Dispensari de l'Ajuntament i la Clínica Victòria es presenten com a molt poc operatives en el seu funcionament.

9º/ Finalment, l'anàlisi dels costs socials de la Seguretat Social ens revelen la considerable ~~proporció~~ desproporció entre cotitzacions i prestacions i la tendència manifesta a que la major part de la recapta és aportada per les capes socials més necessi-tades o les que pateixen d'una precarietat econòmica més acusada.

6.3 L'ensenyament

6.3.1 Introducció

L'anàlisi portat a terme en el capítol demogràfic sobre el nivell cultural del Guinardó, ens permetia afirmar categòricament que aquest barri presentava una estructura mitja d'un alt nivell socio-cultural. A aquesta conclusió hi arribàvem a través d'un doble indicador: la rellevant població que està realitzant estudis en aquests moments comparada a d'altres sectors de la ciutat i els alts nivells assolits per la població activa que no està estudiant en aquests moments. En la nostra anàlisi no podem tenir compte del alt percentatge d'analfabets que hi ha al Guinardó. Ja hem vist anteriorment que les causes troben una plausible explicació en nuclis de vivendes determinats pel barraquisme i la immigració.

Però, malgrat tot, creiem que no n'hi ha prou de remarcar les superfícies relativament elevades de la cultura al Guinardó; caldrà també veure com es presenta l'estructura de l'ensenyament al barri. Les seves virtuts i els seus possibles defectes, les seves dotacions i els seus dèficits. Caldrà quantificar allò que és quantificable i introduir-nos en el més profund de l'estructura qualitativa de l'ensenyament.

Des del punt de vista sociològic, l'educació forma part de la cultura d'un poble que, en passar d'una generació a una altra, dona perpetuïtat a l'estabilitat social, però a la vegada és un element diferenciador entre grups socials. Això no obstant per a determinades persones constitueix un instrument de promoció social (1).

L'educació és un fenomen social, una manifestació de la manera d'ésser de la societat i és un instrument que assegura la continuïtat social. Un sistema pedagògic no es comprèn si no és en vista al conjunt social que l'origina.

Voldríem insistir aquí en una experiència personal que ens ha vingut donada per la mateixa investigació. La coneixença de tants contextos urbans de Barcelona i de fora de Barcelona i inclús d'altres províncies catalanes, ens ha après la gran diversitat d'estructures educatives que es posen en evidència i suren a la llum amb unes diferències remarcables. No solament des de la dimensió purament deficitària, sinó també només considerant la conformació de certs elements que integren l'ensenyament. Es a dir, que tampoc extracta tant dels aspectes pura-

(1) Josep GRIFOLL Guasch, Aspectes econòmics de l'educació. Rendabilitat de l'educació. Barcelona, Ariel, 1969, p.239.

ment quantitativ, com de les dimensions qualitatives del problema. Sovint, hom observa unes estructuracions tan diverses en la interrelació entre els sectors de l'ensenyament, els seus graus i els seus nivells, que fa pensar que les diferenciacions de sector a sector i les seves dissemblances no són pas degudes a l'atzar, sinó que obeeixen a alguna llei sociològicament interpretable des de la perspectiva d'algunes variables essencials: status social, història del barri, instrumental escolar bàsic, condicions ecològiques ambientals, etc.

Així, per exemple, direm que no és pas aleatori que al Poble Nou l'oferta excedeixi la demanda de places escolars a l'ensenyament privat i que al Guinardó hi hagi una demanda que excedeixi l'oferta de llocs escolars. Ens trobem, en efecte, en presència de dos barris que mostren unes diversitats prou importants i divergents que donarien peu a unes explicacions científicament plausibles del per què etiològicament es donen unes estructuracions quantitatives i qualitatives tan diverses. El Guinardó, per la seva banda, és un sector urbà que acull molts alumnes de fora i, en canvi, el Poble Nou és un barri on la tendència general de l'alumnat és de cercar places escolars lluny del sector.

La nostra anàlisi incidirà, doncs, en les institucions escolars, en el nombre d'alumnes escolaritzats per sexes, sectors, graus i nivells, en l'equipament escolar i els índexs de la qualitat de l'ensenyament.

6.3.2 Les institucions escolars per sectors d'ensenyament

El quadre que segueix ens dona ja una primera aproximació a l'estructura de l'ensenyança al Guinardó.

<u>Sectors</u>	<u>Institucions escolars</u>	<u>%</u>	<u>Nivells (%)</u>		
			<u>Preescolar</u>	<u>E.G.B.</u>	<u>Ambdós</u>
Església	2	5'3	9'1	-	5
Privat	30	78'9	90'9	28'6	90
Municipal	3	7'9	-	28'6	5
Públic	<u>3</u>	<u>7'9</u>	<u>-</u>	<u>42'8</u>	<u>-</u>
Total	38	100		100	

Font: (comú per a totes les dades que segueixen) Informació directa de les vocalia d'ensenyament de l'Associació de Veïns Joan Maragall completada pel Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya. El.laboració pròpia.

A la vista del quadre precedent, destaquem els extrems següents:

1. Només tenint compte de les institucions educatives, pràcticament tota l'ensenyança al Guinardó està en mans de la iniciativa privada. Això és particularment cert al nivell preescolar.
2. Pel que diu referència a l'Educació General Bàsica, l'escola pública es dedica únicament a aquest nivell i l'escola municipal pràcticament també.

Un altre element que matisa molt aquesta primera aproximació és l'embalum d'aquestes escoles. Ens hem confeccionat el quadre següent amb una escala indicadora de la grossària d'aquestes institucions escolars:

<u>nombre d'alumnes</u>	<u>Religiosa</u>	<u>Privada</u>	<u>Municipal</u>	<u>Pública</u>	<u>Total</u>
menys de 50	-	4	-	-	4
50 - 100	-	4	-	-	4
101 - 150	1	6	-	-	7
151 - 200	-	8	-	-	8
251 - 300	-	6	3	-	10
301 - 1.000	-	1	-	1	3
més de 1.000	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>2</u>
Total	2	30	3	3	32

L'anàlisi d'aquesta distribució, suggereix els comentaris següents:

1. La mitja global d'alumnes per institució és de 286'2 alumnes.

Per sectors d'ensenyament, tenim les mitges següents:

religiosa	312'5 alumnes/institució
privada	221'7
municipal	275
pública	591'67

2. L'escola privada, en general, és més aviat petita sense que hi hagi indicis que ens puguin fer pensar amb un minifundisme escolar exagerat.

3. Notem el gran desnivell relatiu de l'escola pública que es manté dintre uns estàndards mitjos molt superiors.

A l'Apèndix I hi hem fet constar el llistat complet de les escoles que integren el nostre anàlisi. Només ~~de~~ quatre escoles privades s'han negat a donar la més mínima informació i, per tant, queden excluides del conjunt d'aquesta valoració.

6.3.3 Nombre d'alumnes escolaritzats per sexes, sectors i graus. Preescolar i Educació General Bàsica.

A l'Apèndix II s'hi troba la taula de conjunt recopiladora de les

dades que anirem analitzant de manera desagregada.

6.3.3.1 Escolarització per sexes (1)

La primera relació que té un interès d'ésser analitzada és la població escolaritzada de fet en relació a la població total segons els nivells que actualment viu al Guinardó. Heus aquí el quadre:

<u>nivells</u>	<u>nens</u>	<u>nenes</u>	<u>Total</u>	<u>població àrea de l'estudi</u>
preescolar	1.270	1.255	2.525	7.997 (0-5 anys)
E.G.B.	3.463	4.349	7.812	8.760 (6-13 anys)

Segons aquestes dades, a preescolar estarien escolaritzats pràcticament la tercera part (exactament 31'57 %) i a Educació General Bàsica, 89'18 %. Aquesta primera trobada amb la dada objectiva ens impedeix dir que hi manquen places escolars al Guinardó. Podem dir això precisament perquè considerem que hi ha un element rellevant que s'ens escapa i del que en tenim una informació molt parcialitzada: es tracta de la mobilitat escolar. Qui sap si més tard aquesta afirmació caldrà que sigui matisada.

6.3.3.2 Escolarització per sexes, sectors i graus

Volem comparar ara la proporcionalitat diferencial possible en els sexes en cadascun dels graus i dels sectors d'ensenyament. Aquesta dada únicament donarà les diferències en els nivells d'atenció a cadascun dels sexes segons el sector d'ensenyament i els seus graus. Heus aquí aquesta relació:

	<u>nens</u>	<u>nenes</u>
-Església		
preescolar	30'45 %	69'55 %
E.G.B.	-	100
-Privat		
preescolar	53'11	46'89
E.G.B.	53'81	46'19
-Municipal		
preescolar	-	100
E.G.B.	38'22	61'78
-Públic		
preescolar	-	-
E.G.B.	43'42	56'58
-Tots els sectors		
preescolar	50'3	49'7
E.G.B.	44'3	55'6

(1) Les dades de població són del 1970. Les d'ensenyament del curs 1975-76.

Si tenim compte de la globalitat de places ofertes en relació a la dicotomia sexual, hi ha molta més disponibilitat per a nenes que per a nens; això és molt rellevantment significatiu al nivell d'Educació General Bàsica. Cal senyalar com excepcional el sector privat on, tant al grau de preescolar com al de E.G.B. s'ofereixen moltes més places per a nens que per a nenes.

... ..

I quina densitat d'alumnes/aula es dona al Guinardó? Heus aquí la taula que ho indica per sectors i nivells:

<u>Sectors</u>	<u>Densitat alumnes/aula</u>	
	<u>preescolar</u>	<u>E.G.B.</u>
Església	34'7	32'7
Privat	30'3	26'1
Municipal	30	31'9
Públic	-	42'1

Es tracta d'un indicador qualitatiu de primer ordre. Fa referència a la qualitat pedagògica que revela un coeficient òptim per a la identificació del que s'en diu un dèficit funcional quan es descobreix un excés d'alumnes en els espais habilitats per l'ensenyament. Al nostre país, el criteri parteix de la consideració d'un capdamunt màxim en els 40 alumnes/aula. De totes maneres, ja és un adquirit que aquest índex és excessivament elevat des d'un punt de vista pedagògic i funcional. Donat el valor de promig d'aquest índex, la seva utilització pràctica és forçosament limitada.

A la contemplació de la distribució precedent, només endevinem un lleuger excés a l'escola pública o estatal. Aquest promig de 42'1 alumnes/aula, sense arribar als escàndols de cursos precedents (1), denota i encobreix uns defectes qualitatius d'ordre pedagògic que poden ésser rellevants.

6.3.3.3 Escolarització per sexe i curs a Educació General Bàsica

Una recerca ens ve imposada per la hipòtesi confirmada plenament en d'altres contextes de Barcelona o fora de Barcelona on l'alumnat d'Educació General Bàsica abandona els seus estudis abans d'haver donat ple compliment al període obligat dels vuit cursos. Normalment, la nostra experiència ens diu que aquesta devallada es nota ^{en} els dos darrers cursos de la Bàsica, és a dir, el setè i el vuitè. Es per això que hem confeccionat el quadre següent, sobre la base de la població global escolaritzada a Educació General Bàsica, expressat en relacions percentuals:

(1) 47'2 alumnes/aula al sector públic el curs 1970-1971 per a tot el Districte XII. CIDC, Estadísticas de Enseñanza de la Provincia de Barcelona, agost 1971, taula 5, p.38

<u>Curses E.G.B.</u>	<u>nens</u>	<u>nenes</u>	<u>total</u> (en %)
Primer	39'15	60'85	8'73
Segon	46'04	53'96	12'93
Tercer	46'23	53'77	14'93
Quart	45'46	54'54	13'68
Quint	45'23	54'77	13'56
Sisè	45'53	54'47	13'18
Setè	43'43	56'57	11'58
Vuitè	<u>40'97</u>	<u>59'03</u>	<u>11'41</u>
Total E.G.B.	44'33	55'67	100

Descobrim en aquesta relació una forta proporcionalitat diferencial favorable a les nenes a primer i vuitè de l'ensenyament bàsic, en contrast amb la lleugera diferència observada a la resta dels cursos intermigs des de segon a setè de Bàsica.

Això ens aconsella d'excloure al Guinardó totalment la hipòtesi que els escolars abandonin els estudis abans d'acabar. Notem aquí la diferència manifesta amb altres sector urbans habitats per la classe obrera. La urgència i la necessitat del salari dels infants determina aquí la precipitació de l'entrada al treball i, per tant, la interrupció dels estudis bàsics abans d'arribar al seu terme (1). Aquesta eventualitat és a descartar absolutament al nostre barri del Guinardó.

6.3.4 L'equipament escolar: mestres, personal, menjador i transport. Per sectors.

L'equipament escolar és un bon indicador no solament de la infraestructura de l'ensenyança, sinó també constitueix un element vàlid per a judicar de la qualitat de l'ensenyament.

Mantes vegades, degut a les dificultats d'accés directe a instruments aptes per a mesurar la qualitat alta o baixa de l'ensenyança, hem no disposa sinó d'informacions secundàries com són les de la infraestructura que possibiliti un alt rendiment de l'aprenentatge escolar.

6.3.4.1 El personal ensenyant i no ensenyant, per sectors.

Heus aquí el quadre que presenta aquesta distribució:

(1) Vegi's el nostre treball Collblanc-LaTorrasa 1974: les raons d'una lluita urbana, novembre 1974.

Sector	Direcció	Mestres	Altres ensenyants	Administratius	Subalterns (1)	Total
Església	2	31	14	2	6	55
Privat	26	291	69	24	70	480
Municipal	3	32	23	4	26	88
Públic	<u>2</u>	<u>44</u>	<u>4</u>	<u>-</u>	<u>8</u>	<u>58</u>
Total	33	398	110	30	110	681

(1) A una de les escoles de l'Església, es disposa d'una empresa contractada.

Si tenim compte únicament del personal ensenyant i considerant la relació mestres/aula, notem un equipament més que suficient a l'escola privada i a l'escola municipal. Els índexs, per sectors, són respectivament els següents:

Església i públic = 1 mestre/aula
Privat = 0'83
Municipal = 0'81

Aquesta dada ve notablement incrementada del fet que els altres ensenyants ^{no} mestres treballant a ple temps a l'escola, perquè requereix la seva matèria una certa especialització (música, llengües, religió, educació física, etc.) - són notablement més nombrosos a l'escola privada i municipal: 69 a l'escola privada, 23 a la municipal, 14 a l'Església i 4 a la pública.

Això fa pensar en una instrumentació més adequada, només atenint-nos al personal ensenyant per part de l'escola municipal i, sobretot, de l'escola privada.

Si ^{tenim compte} ~~considerem~~ la composició per sexes, només considerant les tres primeres categories (director, mestres i altre personal ensenyant), tenim que 71'53 % del personal són dones. La dada no ens sorprèn del fet que el magisteri ha estat socialment considerat com una professió més aviat femenina. (1) No entrem aquí en la discussió de l'encert d'aquest estereotip socialment adquirit.

6.3.4.2 Altres equipaments. Per sectors.

Considerem com a dotacions complementàries que, sense tenir un caràcter imprescindible, revelen indicadors importants de la funció social de l'escola, els llocs oferts de menjador, les disponibilitats de places ^{escolars} transportades, l'embalum i dimensió de la gratuïtat i tants altres extrems que il·lustren una qualitat general de la instal·lació escolar.

(1) En Joan ESTRUCH i Antoni Mª GUELL, a Sociología de una profesión. Los asistentes sociales, Barcelona, Península, 1976, a la plana 56 asseguren que al Magisteri 76'4 % són dones.

La relació d'aquest equipament és la següent:

<u>Sectors</u>	<u>Llocs menjador</u>	<u>Places transport</u>	<u>Favor de gratuïtat</u>	<u>Associació de pares (1)</u> <u>(nombre d'escoles/sobre el total)</u>
Església	300	50	algunes quotes indicatives	1/2
Privat	1.752	378	123 i algunes reduccions	10/30
Municipal	730	moltes	75 menjador	0/3
Públic	370	no consta	41 menjador 32 permanències	2/3

(1) algunes d'elles estan en procés de legalització.

En el que es refereix als llocs de menjador oferts, hem confeccionat la distribució següent per a veure veritablement el que suposen aquestes 3.152 places:

<u>Sectors</u>	<u>Llocs de menjador</u>	<u>%</u>	<u>% sobre l'alumnat del sector</u>
Església	300	9'5	29'1
Privat	1.752	55'6	26'4
Municipal	730	23'2	88'2
Públic	<u>370</u>	<u>11'7</u>	<u>19'9</u>
Total	3.152	100	33'4

L'escola municipal és la que relativament està més ben equipada. Aquesta situació de fet està perfectament correlacionada amb el transport escolar. No són pas molts els alumnes de fora del barri que acudeixen a escola al Guinardó; això ho podem dir a partir de la informació que ens ha estat lliurada directament per aquestes fonts. Malgrat tot, aquesta dada ve obertament contrariada per les informacions qualitatives posteriors. Evidentment, l'escola municipal és la que aplega més alumnat de fora del barri.

Quant als favors de gratuïtat, aquesta informació no ens permet pas parlar d'un esforç rellevant tenint compte que aquest favoritisme només tindria sentit per a l'escola autosubvencionada o amb una dependència privada. L'escola municipal i pública per la seva banda, ja de per si mateixes gratuïtes, acorden algunes beques de menjador o de permanències que, en aquests moments, oscil·len al Guinardó entre les 250 i les 300 pessetes l'hora.

Finalment, en el que es refereix a les associacions de pares, observem que, en el moment de realitzar el nostre treball, només una tercera part (34'2 %) tenen aquesta institució o estan en vies de tenir-la.

6.3.5 L'ensenyament del batxillerat

Només hi ha quatre institucions que ofereixin la possibilitat d'estudiar el batxillerat (BUP). Són:

- Col·legi Acadèmia Laietana, Castillejos, 423
- Col·legi Cardenal Spínola, Verge de Montserrat, 86-98
- Institució Cultural Izhos, Verge de Montserrat, 205
- Col·legi Princesa Margarita, P.Font d'en Fargues, 15-17

Aquestes escoles, totes elles privades, estan adscrites a tants altres instituts nacionals d'ensenyança mitja: Infanta Isabel d'Aragó, Joan d'Austria, Maragall i Narcís Monturiol.

Al Guinardó mateix no hi ~~hi~~ ha cap d'Institut. En tot el districte XII només són dos: L'INEM Narcís Monturiol (carrer Armonia, s/n, a Montbau) amb 480 places efectives i en règim diurn amb 507 alumnes i nocturn 230 i l'INEM Sant Josep de Calasanc (carrer Sant Quintí, 32-50, al barri de la Sagrada Família) amb 850 places però amb una saturació de 1.107 alumnes.

Aquelles quatre escoles del Guinardó, presenten en el BUP l'estructura següent:

	<u>nens</u>	<u>nenes</u>	<u>Total</u>
Capacitat	358	179	537
Alumnes	53	170	223

Per cursos, aquest alumnat es distribueix així:

BUP 1º	32	102	134
BUP 2º	-	34	34
BUP 3º	<u>21</u>	<u>34</u>	<u>55</u>
Total	53	170	213

Atenint-nos al professorat o personal dedicat:

	<u>Homes</u>	<u>Dones</u>	<u>Total</u>
Catedràtics	4	25	29
Professors especialitzats	6	9	15
Professors auxiliars	3	3	6
Administratius	1	3	4
Subalterns	3	5	8

.....

1. Sembla que hi ha una manca real de places al nivell de batxiller. Ho diem més en funció de la gran saturació que presenten ~~els~~ instituts ~~de~~ d'ensenyança mitja que per les places efectivament ofertes al Guinardó. Aquí, només el 41'53 % de les places estan cobertes.

2. A part el fet que hi ha una institució que no és mixta, pensem

que és sorprenent l'escassetat de llocs ocupats pels nois. Aquí també ens trobem amb una gran dificultat per a abarcar el problema en totes les seves dimensions. Hi ha massa elements que s'ens escapen.

6.3.6 L'ensenyança especial

Com hem anotat a l'Apèndix I, hi ha quatre centres de pedagogia terapèutica al Guinardó. A part aquests, a l'escola privada, hi ha també algunes aules de recuperació.

En conjunt, l'atenció pedagògica a la deficiència mental és la següent:

- Places ofertes a les institucions d'educació especial: 154
- Nombre d'aules disponibles: 17 (Les previsions són de 9 alumnes/aula)
- L'alumnat efectivament acollit per l'educació especial:

	<u>nens</u>	<u>nenes</u>	<u>total</u>
En centres d'educació especial	80	49	129
En aules especials d'escola privada	<u>50</u>	<u>23</u>	<u>73</u>
Total	130	72	202

- A les institucions d'educació especial hi ha l'equipament següent:

Llocs de menjador: 139

Places de transport: 118

-Personal dedicat:	<u>homes</u>	<u>dones</u>	<u>total</u>
Mestres	1	16	17
Direcció	1	2	3
Altres docents	-	7	7
Personal especialitzat	1	6	7
Administratius	1	1	2
Subalterns	-	10	10

A la vista del muntatge de les institucions de pedagogia terapèutica, no és pas difícil comprendre tot seguit que es tracta d'uns organismes estructurats d'una manera particularment exuberant. I és normal que sigui així perquè les funcions acomplertes per la pedagogia terapèutica no poden ésser portades a terme amb l'instrumental propi de l'escola normal. Les atencions que requereixen tant el deficient mental com el retrassat o inadaptat escolar demanen una dedicació molt més personalitzada. Es així com constatem molts pocs alumnes per aula i una abundant disponibilitat de personal educador, sinó també unes àmplies possibilitats de places de menjador. L'educació del deficient mental o de l'inadaptat escolar inclou molt més que el simple aprenentatge escolar.

Es a partir d'aquests primers paràmetres que podem intuir que els centres d'educació especial ubicats al barri mereixen una certa confiança.

A part això, es veu clar que la majoria de l'alumnat que freqüenta

aquests centres és transportat col·lectivament; el que vol dir que és molt improbable que sigui del barri mateix. A més, els alts presupostos de l'educació especial i els preus que es paguen per a poder assolir una adequada ensenyança operen no solament una selectivitat, sinó també que condicionen dràsticament l'escassetat de llocs oferts per aquesta mena de pedagogia. Podem, doncs, concloure llastimosament confessant la gran dificultat que tenim d'abastar el problema a partir de les dades presents. Hi ha massa elements que s'ens escapen i massa dimensions, necessàries per altra banda, al coneixement del problema, de les que no en tenim cap referència. Només podem constatar la pobresa de mitjans oferts al Guinardó mateix.

Per altra banda, la informació de persones coneixedores del barri coincideix en afirmar categòricament que de deficients mentals n'hi ha molts. No solament s'en veuen molts, sinó que diàriament hi ha uns autocars que vénen a recollir els nens deficients mentals i els porten a escoles fora del barri. Es coneixen casos de nens o nenes internats en escoles de profunds; i aleshores, aquests, estan fent verdaderes regressions. Els que estan integrats a escoles normals, fan baixar el nivell mig de l'ensenyament per mor de la dedicació personal que requereixen.

Segons els nostres informants, no tot el problema de la deficiència mental cal situar-lo en una perspectiva genètica; cal anar entrant en la convicció que les causalitats ambientals del medi socio-cultural suposen ja el 50 % de la seva etiologia. Es nota -ons diuen, un real desconcert familiar. La família mitja ho resolt més o menys bé a la seva manera. La família pobre, no ho resolt de cap manera.

A l'encontre d'aquesta postura que ho reduiria tot a un condicionant econòmic, hem trobat una altra opinió que tendeix més aviat a atribuir-ho a les condicions de vida social i moral i, per tant, en definitiva, a un problema de civilització. (1)

Aquestes condicions de civilització, troben una doble sèria de causalitats en el seu anàlisi: Per una banda, les mares porten una vida sense repòs ni tranquil·litat i, per altra banda, els pares deixen massa els fills amb un clima de llibertat sense pautes i aquests acaben campant-la pel seu propi compte. Ambdues raons acaben matant la sensibilitat dels nens que es converteixen en criatures desesperades i abandonades^a elles mateixes.

A part que la imatge escrita o televisada ganduleix la intel·ligència i la capacitat de creativitat. No hi ha raonament ètic. Costa fer-los agafar gust per la lectura i, en definitiva, pateixen una atrofia congènita de la lecturaⁱ de la imaginació.

Aquesta segona interpretació atribueix el gran augment de la deficiència mental a causalitats d'origen social i ambiental.

(1) Aquesta postura té un real interès del fet que prové de personal dedicat a l'ensenyament.

6.3.7 L'ensenyament professional

Són únicament dues les institucions que imparteixen l'ensenyament professional:

Escola de Formació Professional José Antonio Girón, Verge de Montserrat, 78

Institució Cultural Izhos, Verge de Montserrat, 205

Ambdues estan adscrites a l'Institut Politècnic Nacional de Barcelona. L'anàlisi de conjunt ens revela l'estructura següent:

-Capacitat oferta: 756 places

Aules: 30 Laboratoris: 60 Taller: 250 Aules especials: 116

-Alumnat per edats	<u>nens</u>	<u>nenes</u>
14 anys	126	-
15	154	2
16	111	6
17	10	3
18	2	1
més de 20	<u>2</u>	<u>-</u>
	405	12

Es tracta només del 55'15% de la capacitat oferta

-Professions que s'ensenyen

	<u>1º</u>	<u>2º</u>	<u>3º</u>	<u>Total</u>
Delineant	25	35	25	85
Electricitat	42	48	26	116
Electrònica	28	19	15	62
Mecànica automòbil	19	19	14	52
Electricitat automòbil	10	12	14	36
Mecànica	17	16	13	46
Administratiu-comercial	20	-	-	<u>20</u>
				417

-Personal dedicat

professors titulars	26
mestres tallers	14
civil-política; ed.física	7
personal titulat no docent	4
administratius	4
subalterns	24

... ..

La pobresa de l'oferta és evident. Sembla que el millor comentari a aquestes dades és la citació d'aquesta reflexió:

"En conjunt està clar que la formació professional, malgrat que integrada al sistema general educatiu, pel fet d'ésser

un canal de sortida del sistema i pel fet d'estar lligada en la seva contextura actual al sistema productiu, arriba a crear en ella una concurrència de circumstàncies, motivacions, expectatives,... que l'envolten d'una problemàtica particular i específica a la que no és pas estranya les característiques de l'alumnat pel que s'ha pensat aquest nivell educatiu" (1).

6.3.8 Aspectes associatius que toquen directament o indirecta a l'ensenyament.

6.3.8.1 La desapareguda Escola Activa de Pares

Els anys 60, és a dir, fa més o menys uns quinze anys, funcionava a Barcelona l'anomenada Escola Activa de Pares. Al Guinardó, cap els anys 70, s'havia constituït la I Assembla de la Parròquia de la Verge de Montserrat que suposà una radicalització. Les persones més moderades van passar a integrar la Parròquia de Santa Isabel. Dintre d'aquesta, un grup de 12 famílies va començar a crear una Escola Activa de Pares com a grup de barri. Dos personatges de Sant Andreu anaven a les reunions del Guinardó per a pilotar i engegar el grup.

Un primer problema fou trebar la pròpia identitat de l'entitat, és a dir, definir exactament la seva pròpia finalitat. Després de madures reflexions, aquella es concretava en "educar els pares en les tasques que toquen a l'ensenyament". De fet, la idea mare de l'escola Activa de Pares havia nascut i provenia de França.

Es reunien mensualment per a tractar de problemes educatius. Adés eren qüestions particulars, adés ho eren col·lectives o generals. S'organitzaven també xerrades educatives. El lloc de trobada, primerament fou les cases particulars; però, més tard, van passar a reunir-se al Mas Guinardó.

El temps de l'estada al Mas fou molt brillant. Es compten conferenciantes de la categoria d'en Miquel Porter, López, Marta Mata i Cervera. En aquells moments, va tenir lloc també una trobada a San Cugat del Vallès que va aplogar vora les 200 persones de tots els barris de Barcelona on s'hi havia creat una Escola Activa de Pares. A més, el dia del llibre fou organitzada al barri una matinal infantil i, a l'ensens, la setmana del llibre infantil i juvenil on hi estaven representades totes les editorials especialitzades.

(1) Juan Eugenio SANCHEZ, Aproximación sociológica al alumnado de Formación Profesional de Cataluña y Baleares. Curso 1972-1973. ICE, Universitat Politècnica de Barcelona, Barcelona, 1973, p.119.

Posteriorment, però, ja només es van limitar a reflexionar la trobada, oblidant-se manifestament de motivar les persones. A més, no cal oblidar que, mentre eren al Mas Guinardó, es van integrar a l'Escola Activa de Pares del barri uns quants que, més que col·laborar a l'empresa de l'entitat, hi anaven amb la darrera intensió de revitalitzar l'entitat del Mas. La Junta del Mas Guinardó els hi deixava el local a canvi de que els que en formaven part es fessin socis.

Les discussions entre les persones per causa de la diversitat d'objectius juntament amb la caiguda de vitalitat interna, va provocar lentament un esllanguiment progressiu de l'Escola Activa de Pares que finia amb tots els entusiasmes inicials l'any 1973.

Fou molt interessant l'experiència; però deixava d'existir a mesura que uns s'anaven integrant en Associacions de Veïns i d'altres entraven a formar part de les naixents Associacions de Pares que veien la llum progressivament a moltes escoles. Aquestes, en certa manera, venien a desbancar i prendre el relleu de l'Escola Activa de Pares: les seves funcions i finalitats passaven lentament a les noves entitats.

Es va arribar a fer un butlletí "Escola Activa de Pares - Full informatiu", la tirada del qual era d'uns 200 exemplars. Qui confeccionava la petita revista era precisament el grup del Guinardó.

Un element, a més dels apuntats, que va contribuir decisivament a la desaparició definitiva de l'Escola Activa de Pares, fou que la central de Barcelona va fer aigües. Tot plegat explica que aquesta institució quedi únicament en el bon record com una experiència interessant que potser serví de pont a una dinàmica de la preocupació pedagògica dels pares que lentament va prenent cada dia més entitat.

6.3.8.2 La Cooperativa Estel

L'antiga escola, ubicada al carrer Alt del Turó, cap el 1970 funcionava molt malament. El director va cridar a uns pares per a exposar la situació en la que es trobaven. Després de moltes deliberacions, els pares van decidir continuar assumint tota la problemàtica del moment. I la decisió fou de crear una cooperativa de pares.

L'escola, malgrat tot, no deixà mai de fer els seus serveis mentre duraven els tràmits legals per a constituir la cooperativa: funcionava com una cooperativa en tràmits de legalització. L'aprovació definitiva fou feta l'any 1973.

Es cooperativa de pares de la que no en formen part els mestres. Aquests treballen en equip pel seu compte.

Hi ha uns principis bàsics que configuren ideològicament l'escola: activa, mixta, aconfessional, apartidista i catalana. L'orientació de l'escola és clara (1); però el que no ho és tant és la qüestió de les finances.

(1) Hi ha una relació directa amb la institució Rosa Sensat.

La part econòmica queda totalment en mans dels pares. Els mestres confeccionen els seus pressuposts i els donen a la Junta. A partir d'aquí, la Junta de Pares el.labora les seves previsions anuals. Tots els mestres cobren el mateix sou tan els parvulistes com el director; és una decisió que van prendre unànimament. Una vegada el.laborat el pressupost definitiu, es fa la quota mitja per família; però si algú no hi arriba -o perquè té més d'un fill o perquè econòmicament no pot- s'el deixa a la seva lliure opció.

La Junta de la cooperativa és elegida per tots els membres cooperativistes i la meitat de la Junta es renova cada dos anys. Amb tot, les reunions de la Junta i les dels cooperadors són obertes a tothom. I ho són perquè hi ha pares de nens que no formen part de la cooperativa; efectivament, només en formen part el 60 %. En certa manera, és un sistema pel qual cada dia va augmentant el nombre de socis de la cooperativa.

Hi ha una voluntat d'incidència al barri i pràcticament de les 100 famílies que cohesiona l'escola molt poques no són pas del Guinardó. Un indicador d'aquesta presència al barri és que es mantenen molt bones relacions amb l'Associació de Veïns: la cooperativa Estel els deixa els seus locals pel seu grup d'esplai. Lentament però progressivament aquesta penetració al barri va trobant una verdadera i autèntica identitat.

Fins l'any 1975 van estar associats a una altra escola. El motiu era que l'increment del nombre d'alumnes reduiria en bona part les dificultats econòmiques. L'experiència, però, fou decepcionant perquè es van crear unes situacions molt conflictives tant a nivell de pares com de mestres. S'havien creat dos grups perfectament definits a cada nivell fins que, abans de començar el curs, es va decidir la separació. Actualment, la cosa està molt més tranquil·la i funciona molt bé.

L'estatus social de les famílies de la cooperativa correspon a la classe mitja baixa cap avall. Només hi ha un titulat superior, molt pocs titulats migs i bastants administratius i obrers. S'admeten els nens des de l'edat dels dos anys i el curs present s'arriba fins al cinquè de bàsica.

La cooperativa ha incrementat una comunicació molt intensa entre els associats i, en cert cas, s'ha posat en evidència una ajuda mútua real. Per exemple, hi ha famílies que fan les vacances juntament i, si algun matrimoni ha d'absentar-se de la llar pel motiu que sigui, les famílies es distribueixen els fills a fi de que els alumnes no quedin sense escola. El fet és que s'ha arribat a crear una sol·lidaritat on l'interès comú és l'ensenyament.

Es fa algun acte cultural; però és una dimensió que cal incrementar si la cosa va endavant.

Hi ha molt pocs castellans entre els alumnes. Aquest fet no respon pas a un rebuig d'entrada, sinó que l'opció catalana de l'escola discrimina efectivament l'origen de les famílies que s'acullen a l'esperit cooperativista.

Hi ha en aquests moments el projecte de la compra d'uns terrenys per a edificar-hi una nova escola perquè el local actual és massa petit i constitueix potser el problema més greu que té la cooperativa.

Nota: Ens ha semblat interessant aportar aquí el relat d'aquesta organització cooperativista de l'escola Estel, com a mostra d'un intent, en certa manera nou, de la vida escolar en un context determinat. Això a despit d'afirmacions que s'hagin pogut dir anteriorment i potser com una excepció modèlica que intenta donar de l'escola una altra imatge que la que predomina.

6.3.9 D'alguns aspectes qualitatius de l'ensenyament

"Sento a dir que els veïns del Guinardó gemeguen molt quan parlen de l'ensenyament. Com que el barri ha crescut com els bolets, potser sí hi ha un problema de manca de places escolars i no seria estrany que les coses s'aguditzeessin; però jo no sé si la queixa té el més mínim fonament" - així s'expressava una persona que des de fa 42 anys que està treballant a una escola del Guinardó.

En aquest darrer apartat, voldríem sintetitzar les opinions dels nostres informants en el que diu referència a l'ensenyament. Constitueix un mosaic sovint contradictori de tants aspectes qualitatius de l'escola en tant que està correlacionada amb el barri. La nostra tasca ha estat obertament i simple l'ordenar el relat amb una certa lògica de contingut. Ni ens voldríem fer sol·lidaris del seu tema ni tampoc pretenem portar la més mínima crítica als fons del que ha estat revelat pels nostres interlocutors. A ells deixem completament la paraula.

...

...

...

La qualitat de l'ensenyament no és cap element aleatori; sinó que està directament lligada i amb una dependència total del mestre que aplica immediatament uns mòduls pedagògics a uns ensenyants determinats. És així com no es pot parlar tant d'escoles bones o dolentes, sinó que cal fer referència immediata a mestres bons i a mestres no tant competents. A més, l'eficiència d'un ensenyant també pot variar en funció del context en el que aplica els seus coneixements. No és el mateix treballar amb nens dels barris alts de Barcelona, que en alumnes que pertanyen a la classe mitja o en aquells que l'extracció socio-econòmica sigui del proletariat o dels barris extrems marcats per la immigració.

L'escola cal que sigui eminentment educativa; ha de tendir a la formació de la voluntat, o sigui, de l'interior de la persona. Es a dir, és més important que l'alumne/s sàpiga tancar bé una porta o vestir-se decorosament que no pas que conegui a la perfecció tots els Reis d'Espanya. Es veuen escoles al Guinardó que no estan pas massa ben equipades a nivell d'edifici; però això no és pas tocar el fons del problema. No és condició indispensable per a un bon ensenyament tenir un gran gimnàs o uns mètodes tècnicament avançats d'escriptura a la pissarra o un gran equipament psicològic; sinó que es tracta de quelcom que es pot portar a terme sense instrumental i sobre el que no hi ha paràmetres de mesura aptes exceptuant-ne els efectes de l'educació ben feta.

Es en funció d'aquesta perspectiva que cal portar l'anàlisi de la qualitat educativa de les escoles del Guinardó i és també amb aquest criteri que els nostres informants s'han expressat.

Moltes escoles del barri no reuneixen pas les condicions de metres quadrats d'espai a les aules o als patis. Val a dir que les maneres requerides per la Llei General d'Educació són rarament acomplertes; però la informació dels nostres interlocutors ha seguit altres dreceres; han portat el seu anàlisi a la qualitat general del professorat (1).

Una opinió avui prevalent en el camp de l'ensenyament és la de deixar la màxima llibertat a l'educand no donant pautes educatives ni normes sobre la manera de fer les coses. Aquesta postura -en opinió dels nostres informants- suposa el deixar de fer un treball real d'educació. Ens diuen obertament que si l'educació no és una repressió sobre nosaltres mateixos, no s'ha après a les persones a conviure i es cau en el gran mal del segle que consisteix en trepitjar els drets dels altres. Es tracta de saber fer aprendre als alumnes la convivència.

Es a partir d'aquí que s'ens assegura que l'ensenyament està molt malament, no tant per manca de places escolars com per dèficits de tipus qualitatiu. Les escoles municipals, que ja hem vist que al Guinardó hi ha una trilogia, gaudeixen d'un gran prestigi i consideració al barri. Però no hi ha manera de trobar lloc si no es posseeix una influència molt forta. Aleshores, es troben en que són unes escoles que apleguen molts nens i nenes de tot Barcelona i es pot dir que no són pas del Guinardó. Aquestes famoses escoles -diuen els nostres informants- han baixat molt de qualitat gràcies a l'operació

(1) Pensem que es podia haver arribat al coneixement directe d'aquestes dimensions amb una enquesta als mestres i valent-se d'indicadors significatius per a la mesura de la valoració personal en qüestió. Aquesta tasca, d'un real i rellevant interès per altra banda, ens era inaccessible en els moments presents.

Porcioles que les va deixar en màns de l'Estat i ara tot el cos docent o ^{quasi tot} ~~pràcticament~~ és estatal. (1) Però encara guarden professorat d'abans de la guerra i molts dels docents actuals havien estat alumnes de la mateixa escola. Es tracta de gent vocacionada i amb un alt esperit crític de la pròpia tasca que estan realitzant.

En general, el nombre d'institucions o centres d'ensenyament, no és pas problema. N'hi ha moltes d'escoles; però el que passa és que són en gran manera freqüentades per gent de fora del barri. La mobilitat escolar és molt important i això es comprova per la gran quantitat d'autocars que fan diàriament el transport escolar.

La mobilitat escolar és deguda més a les famílies que porten els fills a una escola del Guinardó que no pas a les famílies del barri que porten els nens fora. Dels nens del barri que són traslladats a centres de fora, és perquè acudeixen a institucions de capellans o monges, perquè ~~hi~~ mai hi ha hagut al Guinardó escoles d'aquesta mena "amb cara i ulls". Per a noies, només hi ha el col·legi del Cardenal Spínola.

Hi ha una manca evident de promoció pública. L'escola nacional és d'escassa importància.

Moltes de les gran torres antigues del Guinardó, s'han convertit en escoles privades. D'aquestes, n'hi ha de molt bones. Però, al seu costat i geogràficament de la Verge de Montserrat cap a Maragall i Sant Antoni Maria Claret, abunden notablement les acadèmies i acadèmies.

En general, la qualitat de l'ensenyament és bona; inclús en el que afecta a l'escola estatal. Els nostres interlocutors asseguren que es tracta del bo i el millor de Barcelona. Enmig d'un esforç pedagògic rellevant, aquestes s'han hagut d'espabilar.

De totes maneres -ons diuen amb una particular insistència no desprovista d'una certa queixa- els alumnes semblen conilletts de proves dels nous mètodes pedagògics "actius" que van imposant-se o que són fruit

(1) "Fou creat un Patronat Escolar Municipal el president nat del qual era el senyor Porcioles... La tasca essencial del Patronat era lograr que les escoles municipals pasessin a l'Estat. Com a característiques principals, s'implantà el concurs lliure entre mestres per a la promoció del professorat, el sotmetiment a directrius pedagògiques úniques i la implantació de taxes". C.A.U. La Barcelona de Porcioles, nº 21, setembre-octubre 1973, p. 56.

del moment. A algunes escoles del barri, inclús, es demana a les mares que facin suplències dels mestres a fi que aquests puguin anar estudiant els nous mètodes pedagògics. En aquestes suplències, alguns mares han constatat la mala educació habitual rebuda per part dels infants.

A les escoles privades del barri es demanen unes entrades sovint força importants. De fet aquestes irrupcions de capital juguen un paper important de selectivitat econòmica de l'alumnat. Adés aquests diners es dipositen a fons perdut, adés en concepte d'imposició inicial a retornar a la sortida o a l'acabament del període escolar.

Bon nombre d'escoles privades són grans i amb patis interiors; però hi ha una tendència a no deixar cap espai verd perquè interessa que hi hagi moltes aules per a treure'n un rendiment més substancials.

Com hem dit més amunt, al costat de l'escola privada que podríem anomenar activa i "progre" -amb llenguatge d'actualitat- abunden les típiques acadèmies en pisos. Sobretot, es tracta de parvularis. Generalitzant, aquestes escoles cobren molt i la qualitat de l'ensenyament deixa bastant que desitjar.

Finalment, cal dir que tothom manifesta la manca d'activitats que possibilitin l'esplai extraescolar, a part del grup d'esplai de l'Associació de Veïns i de petits grupets escoltes o d'esplai que^{es} deixen notar per aquí i per allà. Les escoles estatals, per la seva banda, organitzen colònies amb el Front de Juventuts; per una banda, això potser està en camí de desaparèixer i, per l'altra, s'ignora completament amb quina finalitat es monta. Es troben, en definitiva, a faltar activitats d'aquesta mena i sembla que és un dèficit a plantejar.

Si per una part manquen activitats d'adolescents, per l'altra no es troben monitors o gent preparada per a portar-los. Fins fa poc s'encuidaven les parròquies i ja era difícil trobar monitors. Aquesta és una tasca que requeriria una dedicació total i no ésser l'afer d'unes estones. Sembla ésser una situació sense sortida en aquests moments.

APENDIX I

Llistat d'escoles del Guinardó. Per dependència i dedicació.

Església

Col.legi Cardenal Spínola - Verge de Montserrat, 86

Parvulari Ntra.Sra. de Montserrat - Verge de Montserrat, 144

Privat

Escola Virgen de Gracia - Verge de Montserrat, 18 (subvencionada)

Acadèmia Pujol - P.Maragall, 48

Guarderia Pera-Poma - Rambla Muntanya, 80

Escoles Grimm - Escorhalbou, 9

Col.legi Petit Príncep - Federico Rahola, 46

Escola Taulat-Laietània - Francisco Manzano, 4

Escola Arrel - P.Font d'en Fargues, 24

Liceo Cisneros - Agregación, 3

Escola-jardí Effeta - Camelias, 51

Col.legi Nostre Temps - Verge de Montserrat, 253

Col.legi Puig - Rambla Volart, 29

Escola Estel - P. Alt del Turó, 13

Col.legi Acadèmia Torre dels Pardals - Torre dels Pardals, 60

Estel - Valseca, 14

Escola de la Mercé - Ronda Guinardó, 239

Col.legi Ntra.Sra. de Meritxxll - P.Maragall, 130

Liceu Palcam - Rosalia de Castro, 32

Centre Ensenyança T.O.S. - Ronda Guinardó, 81

Parvulari Sant Jordi - Verge de Montserrat, 137

Institució Cultural Varsòvia - Varsòvia, 113

Parvulari Estel - Villar, 16

Liceo Castro de la Peña - Rambla Volart, 79

Institució Cultural Izhos - Verge de Montserrat, 205

Acadèmia San Pablo - Rosalia de Castro, 61

Col.legi Nils - Amfícar, 194

Col.legi Alfons X - P.Alfons X, 7

Col.legi Acadèmia Llovet - P.Alfons, X, 2

Parvulari Sant Maurici - Alcalde de Mòstoles, 5

Col.legi Parvulari Jack - P.Font d'en Fargues, 22

Col.legi Princesa Margarita - p.Font d'en Fargues, 15

(les que segueixen, no entren en els càlculs per manca d'informació)

Escola Angels Garriga - Gallechs, 22

Ntra. Sra. de Montserrat - Doctor Valls, 11

Col.legi Virce - P.Maragall, 2

Institució Paidós - Verge de Montserrat, 251

Municipal

Escola del Parc del Guinardó - Guinardó, s/n
Escola Municipal 26 de Gener - Arco Iris, 73
Antigua Escola del Mar - Gènova, 12

Públic

Escola Nacional Sardà i Salvany - Rambla Volart, 88
Col·legi Nacional Francisco De Goya - Garriga y Roca, s/n
Col·legi Nacional Bisbe Irurita - Manso Casanovas, 55

Batxiller

Col·legi Acadèmia Laietània - Castillejos, 423
Col·legi Cardenal Spínola - Verge de Montserrat, 86
Institució Cultural Izhos - Verge de Montserrat, 205
Princesa Margarita - P.Font d'en Farques, 15-17

Especial

Barcanova - P.Font d'en Fargues, 20
Col·legi Educació Especial Virgen Blanca - Gallechs, 6
Escola Parroquial Especial Ntra.Sra. de Montserrat - Telègraf, 67
Institut Mèdic Pedagògic - Dostor Carbonell, 26

Professional

Escola Formació Professional José Antonio Girón - V.Montserrat, 78
Institució Cultural Izhos - Verge de Montserrat, 205

Apèndix II. Quadre recopilador de les dades d'ensenyament.

<u>ESGLÉSIA</u>	<u>nens</u>	<u>nenes</u>	<u>total</u>	<u>aules</u>	<u>alumnes/aula</u>
Maternal	35	25	60	7	34'7
Parvulari	39	144	183		
E.G.B. 1ª	-	92	92	24	32'7
2ª	-	99	99		
3ª	-	96	96		
4ª	-	111	111		
5ª	-	110	110		
6ª	-	92	92		
7ª	-	93	93		
8ª	-	94	94		
Total	74	956	1.030		
<u>PRIVAT</u>					
Maternal	339	321	660	73	30'3
Parvulari	857	735	1.552		
E.G.B. 1ª	192	158	350	169	26'1
2ª	359	299	658		
3ª	378	318	696		
4ª	306	261	567		
5ª	335	262	597		
6ª	298	258	556		
7ª	246	221	467		
8ª	239	243	482		
Total	3.549	3.076	6.625		
<u>MUNICIPAL</u>					
Parvulari	-	30	30	1	30
E.G.B. 1ª	16	46	62		
2ª	15	45	60	25	31'9
3ª	32	61	93		
4ª	45	66	111		
5ª	40	61	101		
6ª	59	72	131		
7ª	52	74	126		
8ª	46	68	114		
Total	305	523	828		
<u>PUBLIC</u>					
E.G.B. 1ª	59	119	178	44	42'1
2ª	91	102	193		
3ª	129	152	281		
4ª	135	145	280		
5ª	104	147	251		
6ª	112	139	251		
7ª	95	124	219		
8ª	80	121	201		
Total	805	1.049	1.854		

Nombre d'institucions

	<u>preescolar</u>	<u>EGB</u>	<u>Preescolar i EGB</u>	<u>Total</u>
Església	1	-	1	2
Privat	10	2	18	30
Municipal	-	2	1	3
Públic	-	3	-	3
Total	11	7	20	38

Nota: en aquesta relació hi manca la informació de quatre cinc escoles privades. Tenim notícia de la seva existència; però no ha estat possible obtenir-ne la informació adequada.

7. La vida associativa

7.1 Introducció

L'associació al Guinardó no és ni ha estat pas un element destacable en el barri. Al capítol que es refereix a la història ja hem vist la configuració associativa que havia tingut el Guinardó abans de la guerra civil. Fins aleshores el centre rellevant de la vida social del barri es trobava centrat en el Mas Guinardó i, en certs moments, concorrenciat pel Casal Federal. Ambdós compartimentaven les ideologies oposades del barri en la dicotomia esquerra i dreta. La dictadura del General Primo de Rivera, malgrat els coartaments esperables que imposà, no va poder ofegar la vida social del Mas i es pot dir que aquesta, més o menys pujant va arribar fins a les fronteres del 1939.

Posteriorment a la guerra civil, ja no es pot parlar del Mas Guinardó amb la mateixa tonalitat. La unificació creada pel règim nascut de la lluita entre germans, imposà una línia tal que l'antic feu de l'Associació de Propietaris i Veïns del Mas Guinardó quedava més aviat com una figura mítica i nostàlgica. Lentament però d'una manera molt efectiva, el Mas desapareixia com a centre de la cohesió del barri i el Casal Federal acabava essent el redós parcial dels vencedors fins el punt que, poc després, perdria tota identitat pròpia i avui el seu sòl és ocupat per un immoble de pisos.

Poc després, la parròquia de la Verge de Montserrat amb el seu Centre agafava el relleu de l'antic paper social que havia jugat el Mas. No quedava més possibilitat que cercar l'ombra del que els vencedors havien proclamat com a ideari motriu de la seva força i del seu poder. L'Església Catòlica ha jugat aquest paper durant molts anys i, als barris, les parròquies servien d'eixopluc a les iniciatives més dinàmiques de la població.

Recentment, la parròquia també ha anat perdent identitat. Per una banda, per causa de la secularització creixent de la vida civil i, per altra banda, pel recobriment progressiu de l'autonomia del món secular que, cada dia amb més consistència, no necessita de la benedicció religiosa ni de l'ombra del temple per a poder subsistir. Es així com arribem a la creació, fa ja ara uns tres anys, de l'Associació de Veïns Joan Maragall que pretén, en certa manera, ésser un instrument de cohesió de tot allò que comporti una inquietud social i cultural i que treballi dintre el context del Guinardó.

...

...

...

En la descripció que segueix, pretenem donar una llambregada a la vida de les diverses entitats del barri. No ens sembla massa rica ni viva l'associació o vida associativa al Guinardó; però tampoc cal desestimar-la del fet que fonamentalment, per minsa que sigui i per varietat que hi hagi en les seves finalitats, les institucions associa-

tives del barri sempre juguen un paper de primer ordre en el temps lliure dels seus veïns i en l'ocupació del lleure i l'oci de les persones que viuen allà.

7.2 El Centre de Cultura Popular

"Des de la mort del dictador, s'ha notat que la dona, en general, s'entrega molt a les tasques més arriscades i que és molt més fàcil mobilitzar-la", així començava el diàleg amb una de les responsables del Centre de Cultura Popular.

I deia: "Ara, inclús, s'envalentonen i una tasca important sobre tot el que afecti o es faci de cara a la dona és la de racionalitzar adequadament les aspiracions".

Aquesta entitat, ubicada en els locals deixats per la parròquia de la Verge de Montserrat, depèn de la diocesana. Pretén que la ~~mf~~ ~~mf~~ dona visqui en la societat i intenta aterrar-se sempre en el moment precís que es presenta com a necessari per a la societat. Es a dir, hi ha una real preocupació d'actualitat. S'intenta que es visqui el moment críticament i objectivament.

Hi ha una demanda efectiva de curses d'alfabetització, de català, d'anglès... i han estat ofertes possibilitats d'aquesta mena. Però el més important, és que s'ha organitzat conferències obertes els dijous. S'ha compost de tal manera la programació, que aquestes xerrades obceixen a cicles periòdics de formació. Per exemple, sobre la Història de la Segona República, sobre la família, sobre la història dels segles XIX i XX, sobre la participació en la vida social, ...

El públic es presenta com a molt exigent, incidint sempre amb un gran esperit crític sobre els problemes d'actualitat i en unes matèries molt diverses.

El Centre de Cultura Popular té actualment unes 300 sòcies, però les que assisteixen a aquestes sessions són més o menys la meitat. El poder de convocatòria va des de la classe mitja alta fins a la dona més senzilla. Però sembla que és significativa -i potser per aquesta via caldria pensar en una incidència rellevant- la presència de la persona de la postguerra que no va tenir oportunitats i que les cerca. S'hi veu també a la persona que no vol tancar-se a casa seva, és a dir, aquella que encara té els nens petits i a la que les obligacions forçarien a permanèixer a la llar.

L'experiència del Centre de Cultura Popular es presenta molt vàlida fins el present i serveix, en certa manera, d'argument definitiu als que creuen que els interessos de la dona d'avui responen a la imatge femenina que pretenen presentar tant la publicitat adreçada a la dona com certes revistes anomenades amb un cert èmfasi "femenines".

7.3 Centre Social de la Parròquia de Sant Antoni de Pàdua

L'anomenat Casal Familiar, a l'ombra de la parròquia que es troba a la confluència del passeig de la Font d'en Fargues i el carrer Montserrat Casanovas, té un problema bàsic: es troba ubicat en un barri molt indeterminat: no és ni Guinardó ni Horta, ni Carmel. Qui sap si la definició més popular del sector la donaven els antics límits concretats a les fonts naturals del barri: la del Gos, la d'en Fargues, la del "Cuento".

Cap el 1920, en aquesta zona hi estaven domiciliats molts periodistes. Aquells antics veïns van decidir edificar-hi el Casale de la Societat de Veïns. No era pas un barri massa poblat; però de la mateixa manera que volien tenir la seva entitat, també desitjaven la seva parròquia. Fins aleshores, hi havia únicament l'ermita de Sant Antoni. Fou erigida en església parroquial cap el 1926 o 1927.

Fins la guerra civil, les activitats foren normals i, per tant l'entitat va demostrar una certa vida pròpia; però quan va esclatar el conflicte, tot va desaparèixer.

Després de la guerra, hi hagueren intents de vendre el local i es va procurar que ho comprés la parròquia. Per a aconseguir-ho, es va fer el simulacre d'amenaça que seria convertit en un meublé. A partir d'aquell moment, es van acabar les reticències i fou comprat com a centre parroquial; malgrat tot, en aquests moments, hi ha encara sobre l'immoible una hipoteca pendent en mans de la Caixa de Pensions.

Es tracta de la típica i clàssica entitat que sempre ha experimentat problema de finances agreujat pel fet que el nombre de socis sempre ha estat relativament limitat. El local disposa d'un gran teatre i d'un cafè que es troba en molt males condicions i s'haurien de reformar, segons apreciació dels nostres informants.

Actualment, hi ha dos grups escoltes mixtes i un grup d'esplai. També es fa un campionat social d'escacs i s'en promou una divulgació a les escoles a través d'un torneig infantil i escolar.

Molts demanen el local per a fer-hi activitats; qui més insisteix és l'Associació de Veïns del Carmel.

Hi ha el projecte de reconvertir-ho en una llar dels jubilats. Es va fer una visita a la del Carmel que depèn del Ministeri del Treball. Els funcionaris van fer una primera presa de contacte amb la visita del local i semblava que hi tenien un cert interès. En aquests moments, tot està en vies de tramitació. Les dificultats d'aquest "vist-i-plau" parteix del fet que diuen que no hi ha jubilats al sector. En veritat i considerant-ho relativament a la ciutat de Barcelona i al mateix Guinardó, l'objecció té un cert fonament. Uns arquitectes del Ministeri del Treball també s'ho van venir a mirar. Manca, però, el dictamen definitiu.

A part aquest projecte, s'ha parlat de la creació de l'Associació

de Veïns de la Font d'en Fargues. En el cas de traduir el projecte eventualment en realitat, el local seria el de l'actual Casal Familiar.

7.4 La Coral Gatzara

A l'ombra de la parròquia de Santa Isabel d'Aragó, neix l'any 1970 la iniciativa de formar una coral infantil. Hi havia ja un grup de parroquians que sortien i cantaven i s'en van adonar que seria bo que els seus fills i tots els infants que ho volguessin, poguessin integrar-se en una activitat semblant.

Neixia a l'ombra de la parròquia i de la iniciativa d'uns parroquians; però no tenia res a veure amb la mateixa i es declarava completament independent. Seria una coral de barri i tots els seus components són del Guinardó. Pot entrar-hi tothom qui ho vulgui i, per tant, permaneceix totalment oberta.

La seva funció es limita a ensenyar a cantar als nens i amb aquesta finalitat no s'opera cap mena de selectivitat prèvia: s'admet a cantar a tots els nens que ho vulguin, encara que des del punt de partida no tinguin noció de res i siguin uns perfectes borinots. Als més petits s'els ensenya ritme a base de jocs. S'ha descartat totalment el solfeig a l'estil clàssic d'abans; només es pretén com a bàsic la preparació i sensibilització musical.

Els infants són admesos des dels 5 fins els 14 anys dividits en tres grups: de 5 a 7 anys, de 7 a 10 i de 10 a 14 anys. Fan un assaig setmanal a un local cedit gratuïtament per un senyor del barri i, ocasionalment, tenen alguna actuació. El nombre actual de cantaires és de 90 persones amb dues mestres que els aprenen la música i el ritme.

Hi ha una junta de pares elegida i acceptada lliurement que n'és la responsable. Es reuneixen setmanalment a casa d'una de les famílies responsables. Es cotitza una matrícula de 400 pessetes cada curs i estan federats a les corals infantils de Catalunya.

S'accepta també cantaires no catalans i s'intenta portar a terme un treball pedagògic a fi de que, entenent les cançons i les lletres, es vagi entrant progressivament a l'esperit de casa nostra.

La coral fa una sortida anual en la que hi participen els infants i els seus pares i també es realitzen intercanvis amb d'altres corals infantils de Catalunya.

Com a projectes, caldrà tenir compte d'unes prepostes noves encaminades a fer més popular la coral en el barri; com, per exemple, l'organització de cantades públiques a les places i espais del Guinardó.

7.5 La Coral Cu-cut

D'unes característiques molts semblants, neixia l'any 1970, per iniciativa d'un grup de mares la Coral Cu-cut. Les iniciadores encomanaven

la pedagogia musical de la mateixa a tres mestres especialitzades. Quan ja tenia un rodatge de cinc mesos, hi va entrar com a director el qui ho és en l'actualitat: un noi jove vocacionat a la música.

Els nenes i nenes de la coral tenen edats que oscil·len entre els 7 i els 14 anys, encara que hi hagi infants de 6 anys i alguns adolescents de 15. Està dividida en dos grups: els petits de 6 a 9 anys, en nombre 25 dels que s'en cuida una noia i els grans de 10 a 14 anys que són aproximadament uns 95.

La idea o funció de la coral Cu-cut és únicament la de l'educació amb el cant. Els infants viuen una convivència entre ells motivada únicament pel desig de cantar o de jugar cantant. L'interès màxim que s'ha creat en els nens i nenes de la Cu-cut és d'arribar al grup dels grans. Hi ha un real estímul i emulació per a arribar a aconseguir aquesta mena de galardó.

La música sobre la que es basa la petita coral és la indicada pel Secretariat de Corals Infants de Catalunya: essencialment cançons catalanes i traduccions o adaptacions estrangeres, sense oblidar els autors moderns que gaudeixen d'una actualitat real.

Les seves trobades es realitzen tres dies a la setmana. L'una és pel cant, l'altra per a les lliçons de guitarra, flauta i percussió i la tercera, els dissabtes al matí, juntament amb el grup Torxa, es fa una tasca d'esplai amb declamació, percussió, jocs i sortides.

7.6 El Grup Torxa

Ara ja fa uns treus anys que va néixer al Guinardó un grup format per 14 persones que es proposaven no solament conservar les tradicions i costums catalanes, sinó proporcionar en darrer terme elements d'integració dels immigrants no catalans.

Tots els integrants de Torxa són creients; però l'entitat com a tal no és pas d'Església. Ocupen un local que els ha deixat la parròquia de la Verge de Montserrat i és en aquest racó on han muntat un grup d'esplai junt amb la coral Cu-cut.

El ressò de la Torxa al barri és a través de les festes que periòdicament organitza al Guinardó. La primera que es va muntar fou amb motiu dels focs de Sant Joan. A partir d'aquesta, que es troba en la mateixa gènesi del grup, s'han organitzat altres amb motiu de la Mare de Déu de Montserrat (coincidint més o menys entre els dies 23 i 27 d'abril), i les que es monten pels voltants del Nadal: la "cagada del tió" i el pessebre. També es promou una castanyada multitudinària.

Aquestes efemèrides es compaginen amb sortides de 100 a 150 persones. Per exemple, en ocasió del pessebre monumental popular en el que hi participa tothom, sense ganes de fer cap realització artística, es va a buscar verd i boix a la muntanya.

A les festes de la Mare de Déu de Montserrat d'enguany, que eren les terceres des de la creació del Grup Torxa, es va fer una exposició

de fotografies i filatèlia i, per l'any proper es prepara una manifestació semblant precedida d'un concurs fotogràfic.

La Torxa ha projectat obrir un grup de ping-pong i billar. Tot plegat ajuda a guardar les tradicions i costums de Catalunya i el Grup es manté en una estreta col·laboració amb l'entitat que porta aquest nom.

Com que el grup primigeni està compost per persones que oscil·len entre els 35 i els 45 anys, s'intenta treballar amb connexió amb jovent per a poder comptar amb un relleu de joventut a curt plaç.

Finalment, cal dir que s'havia promogut lliçons de sardanes; però com que qui les donava s'en va anar al servei militar, en aquests moments no es pot realitzar aquesta activitat.

7.7 Agrupament Escolta Mossèn Cinto Verdaguer

Es tracta d'una de les agrupacions més antigues de la ciutat de Barcelona. Com entitat, té ara uns 26 anys d'existència.

Nasqué com a grup parroquial, és a dir, amb les característiques típiques de l'escoltisme confessional i catòlic. Actualment, des de fa ja uns 10 anys, és de la branca de l'escoltisme anomenat lliure i, per tant, no confessional i obert. A més, fa només quatre anys que és mixte perquè, abans, hi havia dos agrupaments, el de nois i el de noies. Amb la curiositat que, quan els nois ja havien entrat a formar part de la branca no confessional, les noies encara es mantenien.

Té tres seccions: dos grups de llops, és a dir, infants de 8 a 10 anys, l'un i de 10 a 12 anys l'altre. Ambdós comptabilitzen un total de 38 persones. Una de rangers, que són nens entre 12 i 14 anys que són aproximadament en nombre de 29. Els pioners, entre 14 i 16 anys, en nombre de 30. El clan, que són els més grans de 16 anys, en aquests moments es troba sense ningú. Hi ha encara 10 caps. A l'Agrupament la majoria són del mateix barri del Guinardó i, si ens atenim a l'estatus social d'origen, la representació predominant és la de la classe mitja més aviat alta.

L'agrupament va mantenir una activitat i una vida molt dinàmica fins fa aproximadament una quatre anys i, a partir d'aquell moment, va començar una mena de decadència. Fins aleshores inclús havia organitzat activitats obertes de cara al barri. En aquests moments és molt tancat com a grup i els nostres informants consideren que ha perdut molt.

Les seccions es reuneixen pràcticament cada setmana i realitzen una trobada amb els pares cada trimestre. Organitzen entre ells dos campaments anuals.

N'hi havia entre ells alguns que volien obrir-se de cara al barri. Això va generar tensions internes i entre persones. Els uns pensaven amb una obertura radical i els altres ho veien més aviat per etapes. Finalment, la cosa es va estabilitzar i va acabar essent prevalent

la segona d'aquestes opcions (1).

En resum, es tracta d'una entitat que es dedica específicament a les tasques escoltes i que, respecte al barri, actuen molt replegats sobre si mateixos.

7.8 El Mas Guinardó

La toponímia Guinardó té dues explicacions interpretatives possibles que ambdues es centren en el Mas. L'una pretén que el nom li vindria al Guinardó de l'antic Mas anomenat així. L'altra parteix de l'existència històrica, cap el 1700, de Roca o Roc Guinarda o Guinart, "Pep el lladre", cèlebre bandoler que actuava aleshores en aquella contrada i havia constituït el seu refugi al Mas que, per aquest fet, s'anomenaria Guinardó. Inclús algunes pintures de l'època representen a gent penjada per les corbates a les oliveres de la zona, rememorant l'obra del famós saltamarges.

Sigui com sigui, malgrat que el Mas hagi tingut un paper molt important dintre el barri del Guinardó, es pot assegurar que avui el Mas Guinardó és més aviat una entitat històrica sense consistència.

Hi ha segons els nostres informants una triple sèrie de raons que expliquen o justifiquen la situació actual:

1ª/Es donen molts interessos creats que s'han anat constituint des de temps immemorials.

2ª/Hi ha una manca real d'atenció per part de la mateixa junta, que es tradueix en una carència de dedicació; més que una Junta pròpiament dita, sembla un grup d'amics tots ells més o menys relacionats amb el conserge. Es dona entre ells una inclinació molt remota a revitalitzar l'entitat.

3ª/S'ha donat una imatge desastrosa i funesta de l'entitat a partir del tipus de gent que va a ballar els diumenges al seu local. Es tracta de jovent que no és pas del barri (Santa Coloma de Gramenet i Pubília Casas de l'Hospitalet en són els punts extrems) i sovint es donen enredos, discussions, conflictes i baralles. Aquest fet dona la impressió que el Mas és una casa d'incontrol i això fa que els veïns del barri no hi acudeixen perquè la minvalorin i acaben no apreciànt-la.

L'única activitat que pròpiament promou l'entitat és aquest ball dels diumenges que atreu a moltíssima clientela. Per la resta, només hi ha alguns socis que els vespres vénen a jugar al dòmino. Però, en realitat i efectivament, en tota la setmana hi passen només unes 10 o 12 persones.

(1) Altres informants, portats per una mena de prejudici sobre l'Associació de Veïns Joan Maragall, ens volien fer veure que aquestes tensions eren degudes a la ingerència de l'Ass. de Veïns. Com es pot veure, aquesta crisi interna no té res a veure amb aquella.

La Penya Esportiva Montserrat (PEM) és l'entitat més activa. Es redueix a la pràctica del ~~hàquet~~ bàsquet en diverses seccions: infantil, juvenil, femení i grans. Però és completament independent i és una secció del Mas; es limiten a usar els seus locals.

Fa uns quatre anys que la junta actual va entrar a l'entitat. Hi havia un deute important que rodava entorn del milió de pessetes. Amb el ball es va saldar completament i, inclús, s'ha pogut efectuar unes obres de reforma que ascendeixen a molts diners. En aquesta escalada econòmica de l'entitat, inclús s'ha adquirit una taula de billar. Sembla que ha estat una despesa completament inútil perquè no hi ha pràcticament ningú que hi vagi a jugar.

La cafeteria, per altra banda, no és pas un negoci de l'entitat. L'explotació corre a càrrec del conserge i ell fa l'afer a canvi del servei que presta. Els nostres informants diuen que "menys mal que algú es beneficia directament de l'entitat".

Un signe clar indicatiu de tot el que precedeix és el fet que l'entitat va contractar una noia mestra de patinatge que n'ensenyava gratuïtament a qui en vulgui aprendre. Malgrat això i les facilitats a nivell econòmic per a fer aquest aprenentatge, només es beneficien de les seves lliçons uns 50 patinadors d'ambdós sexes.

Com entitat, tota semblança amb una associació de veïns és pura casualitat. No té pas un poder de convocatòria ni tan sols mínim. La ideologia de la mateixa exclou parlar de la paraula política. No fa pas molt de temps que un grup de joves inquiets van tenir que marxar per manca de canals i perspectives dintre l'entitat.

El Mas Guinardó, en aquests moments té uns 200 socis que cotitzen la quantitat simbòlica de 25 pessetes al mes. D'aquests, 175 fan ben bé una aportació de tipus sentimental, però des del punt de vista efectiu no es mouen en absolut per a res.

El futur del Mas Guinardó és incert. Sembla que hi ha possibilitats que no s'exploten. Qui sap si un dia arribarà l'oportunitat que gent dinàmica doni una nova empenta a una entitat que només queda en la nostàlgia de les persones grans.

7.9 L'Associació de Veïns Joan Maragall

Quan el procés normal de secularització va prenent forma en la vida social i el poder de convocatòria del Centre Parroquial de la Verge de Montserrat va minvant lentament, el barri del Guinardó queda pràcticament despulat de tota cohesió social.

Moguts per una preocupació de tipus social, un grup de persones del barri fa nèixer, el 1973, l'Associació de Veïns Joan Maragall. Bona part d'aquestes persones provenia de la militància eclesial (minyons de muntanya, comunitats de base i acció catòlica) i de la

de grups polititzats del barri. Cal pensar que, en aquells moments, les Comissions de Barri al Guinardó, eren ja molt actives.

El model i la pauta de la nova societat seria el de les altres associacions de veïns que anaven naixent progressivament arreu de Barcelona. El primer pas seria el de legalitzar la seva actuació.

Una circumstància venia a impulsar i, en certa manera, precipitar el funcionament immediat de l'Associació: hi havia la idea que sembla que es volia posar en pràctica d'una manera quasi oficial de constituir una associació per a tot el districte XII. A fi de que no matessin la oriatura abans d'hora, fou constituïda immediatament la junta gestora amb un advocat i foren elaborats uns estatuts que el mes de juny del 1973 eren aprovats definitivament pel Govern Civil. A l'assemblea constitucional es van poder comptabilitzar 90 assistents. Fou presentada una única candidatura que coincidia amb la formació que integrava la junta gestora provisional i, evidentment, fou elegida de manera definitiva.

Atenint-se als estatuts, la junta té una duració de quatre anys, renovable per unitats alternes cada dos anys; però l'experiència ha demostrat que els càrrecs no poden ésser tan duraders, puix que hi ha persones que cessen per motius que no afecten directament l'associació (problemes de treball, familiars, de disponibilitat de temps...) i aleshores és quan hi ha la voluntat de reduir la durada dels càrrecs. El projecte és de fer la renovació dels mateixos la meitat cada any.

Hi ha a l'associació uns grups de treball, anomenats vocalies, amb activitats autònomes. Ensenyament, Urbanisme, Cultura, Laboral... els noms identifiquen ja el camp específic de la seva actuació. Els caps de les vocalies formen part de la junta; però l'experiència sembla demostrar també que l'autonomia i la independència dels grups és excessiva. Inclús a vegades les activitats de les vocalies semblen fetes per grups diversos sense connexió; es dona la dificultat real i posada a prova que la junta arribi a assumir tot el que es porta a terme. Malgrat que aparentment tingui els seus avantatges, té també els seus inconvenients.

Cada dilluns es celebra una reunió de junta; però el segon i el quart dilluns de cada mes la junta és oberta a tots els socis. Els acords que es prenen en aquestes juntes obertes sempre es porten a terme.

Actualment, es compta entre 800 i 900 socis; però escassament un centenar són realment i pròpiament actius. Coincideixen amb els que treballen en els grups i van a les juntes obertes i són així mateix els que marquen una mica la pauta de l'Associació.

Fins el present, s'ha a travésat l'etapa de l'afirmació de l'associació; però a partir d'aquest moment i donada la conjuntura política del país, es pensa que els plantejaments han d'ésser uns altres. Per

exemple, ara es porta a terme una activitat reivindicativa pròpia del barri juntament amb una connexió i acció a nivell ciutadà amb la federació d'Associacions de Veïns de Barcelona.

Com a producte institucional, es fa la revista "Guinardó. Butlletí de l'Associació de Veïns Joan Maragall" que va ja pel número 14. Per altra banda, les activitats periòdiques es podrien resumir així:

- mens: el primer diumenge de cada mes: titelles, cinema, jocs, etc.
- xerrades: conferències, cursets de català...
- cine-club: autònom i legalitzat.
- festes de maig: enguany han estat organitzades les terceres.

Aquestes activitats costen molt d'arrelar puix que no hi ha pas una tradició. Recentment, s'ha obtingut una petita col.laboració econòmica de la Junta Municipal.

Ocasionalment, s'ha muntat col.loquis amb connexió amb d'altres entitats. Per exemple, les xerrades sobre sanitat que es van fer a l'Hospital de Sant Pau.

Fa un any funciona també un grup d'esplai per a infants que es troben cada dissabte i organitzen les seves colònies d'estiu. Els locals són els que els deixa l'escola de la Cooperativa Estel. Així mateix el local del teatre de la Parròquia de la Verge de Montserrat els hi és deixat per a moltes activitats que necessiten un espai més ampli.

...

....

...

La configuració socio-demogràfica dels socis de l'Associació ve donada pel tipus de barri que és el Guinardó. No hi predomina la classe obrera. Quan hi ha hagut vagues importants a les grans empreses o problema de despedits i l'Associació cerca personal afectat, la feina ha estat trobar-ne, molt el contrari del que succeeix en d'altres associacions de veïns.

El secretari de l'entitat va fer una anàlisi de les professions que tenien els socis i la repartició presentava l'estructura següent: mestres, professions lliberals, tècnics, estudiants, administratius i molt pocs obrers manuals. Aquesta distribució determinarà molt el tipus d'activitat de l'Associació.

L'Associació de Veïns Joan Maragall és molt jove i gaudeix d'un règim molt poc personaliste; això explica que no hi hagi hagut situacions conflictives. De la mateixa manera que la junta assumeix les iniciatives dels socis, aquests també es responsabilitzen de les decisions de la junta.

Malgrat algunes reticències molt ben identificades, com les del Mas Guinardó per exemple, hi ha una acceptació global molt bona al barri. Actualment s'intenta fer trobades amb altres entitats del Guinardó; però la veritat és que, comptant amb la promesa de la seva

assistència, el poder de convocatòria és limitat. Sempre s'han trobat excuses com, per exemple, la tan ridícula afirmació que havien perdut l'adreça del local. No hi ha pas la voluntat explícita d'ésser els aglutinadors o cohesionadors del barri; però les votacions de les entitats sempre s'han inclinat a que l'Associació de Veïns Joan Maragall fes de pal de paller de totes les entitats. I així ha quedat. La motivació d'aquestes trobades és aprofitar l'avinantesa del Congrés de Cultura Catalana.

...

...

...

La problemàtica socio-política del país ha marcat en gran manera la línia política i d'actuació de l'Associació. Les campanyes sobre l'amnistia, la pena de mort, el "no" al català dels regidors municipals, la consecució de les llibertats democràtiques, els comunicats de "justícia i pau"..., sempre han trobat el seu ressó.

En una de les darreres assemblees ordinàries es va votar i acordar l'adhesió a l'Assemblea de Catalunya. El fet que els socis siguin persones amb una sensibilitat política, marca moltíssim la línia de l'entitat. Aquesta postura podria ésser l'explicació per la que molts veïns del barri no volen participar directament a l'Associació. Aquesta vol ésser el portantveu del barri; però si l'Associació és la gent que hi treballa i els que no hi estan d'acord no hi van, no és pas estrany que l'entitat no realitzi les coses dels que no hi són.

Fou clausurada durant dos mesos pel Govern Civil i l'ocasió en fou una enquesta portada a terme al barri per la vocalia laboral. Aquest fet no va pas provocar desercions entre els socis, sinó que aquests van estar més que mai al costat de la junta i de la manera que es va poguer es van proseguir els contactes en aquell període de clausura.

...

...

...

Amb motiu de les festes de maig que s'acaben de celebrar, malgrat la notable audiència que desperta en el barri, s'experimenta un ressó popular massa minvat. Malgrat tot, els actes mobilitzen a unes 300 persones. La primera vegada que es va fer una audició de sardanes a la plaça Maragall es va recollir un èxit insospitat. Els assistents es feien socis i sol·licitaven la repetició setmanal d'actes semblants.

Per a les festes de maig d'enguany es pretenia que hi col·laboressin totes les entitats del barri. El grup Torxa, per la seva banda, ja organitza les seves festes pel 27 d'abril, el dia de la Mare de Déu de Montserrat. No hi va haver-hi manera de posar-se d'acord.

A part la manca de col·laboració de les entitats, un fre a tenir en compte per a l'organització de festes populars és la postura de l'Ajun-

tament i del Govern Civil en el que diu referència als permisos per a fer actes al carrer. Es fa difícil obtenir un permís per a un acte d'aquests. Obliguen a que tot es faci a locals tancats i això comporta fatalment la despoblització dels actes.

Iniciar unes festes de maig sense respondre a una tradició, es presenta com a molt difícil i costa molt tenir un ressó popular (1).

...

...

...

L'economia de l'entitat es manté únicament per les quotes dels socis.

(1) Aquest problema de les tensions amb les altres entitats es dona amb una virulència extraordinària. Les entitats del Guinardó, malgrat la pobresa evident de les possibilitats de vida associativa en general, manifesten, per la seva banda, una prevenció i un temor molt aguts de cara a l'Associació de Veïns Joan Maragall. Per a l'espectador imparcial, es fa força incomprensible. L'acusació com a tal és que l'Associació ha pretès erigir-se en coordinadora de tota la vida social del barri. En concret, potser l'alcanç de la denúncia arriba fins a veure-la amb una voluntat de monopolitzar la cohesió de la vida relacional al Guinardó. S'usen expressions molt dures per a fer entendre el sentit de la protesta, com de dir "s'ens volia menjar".

Nosaltres, en la nostra recerca, hem volgut endevinar la motivació d'aquestes tensions; volíem saber si darrera una aparent controvèrsia institucional, no hi hagués una distància ideològica que donés l'explicació suficient. En concret, si aquella acusació de fer política de la que parlàvem més amunt, no n'era la causa definitiva. D'una banda, ens sembla que, a nivell d'expressions verbalitzades les coses no van pas més enllà i que es tractaria únicament d'una por real a ésser absorbides les entitats per l'Associació de Veïns amb una porja d'aquesta absorció que es resumiria en l'expressió que diu "ho volen fer tot ells".

Però d'altra banda, sembla cert que en el terreny de les actituds no volgudes o d'aquells sentiments implícits que s'escapen a la consciència, certament hi hauria la por al testimoniatge polític donat per l'ambient i el clima de l'Associació i que, per tant, aquella acusació d'intervenció política tindria un fonament.

Ni cal dir com, en la nostra exposició, no voldríem de cap manera entrar a judicar una situació real de tensions i prejudicis entre institucions. Únicament voldríem deixar constància del fet i aportar els testimoniatges divergents de les dues corrents interpretatives dels nostres informants.

El soci normal cotitza 25 pessetes al mes i el d'ajut oscil·la entre les 100, 200 o 500 pessetes. La forma de pagament es realitza per transferències bancàries trimestrals o semestral. Els darrers són els qui veritablement resolen els problemes més greus de l'economia de l'entitat. Cal pensar que només el lloguer del local puja a 14.000 pessetes mensuals. A més, exceptuant les activitats per a infants, totes les altres són econòmicament deficitàries.

L'Associació de Veïns Joan Maragall ha estat present al barri en pràcticament totes les situacions conflictives i problemàtiques en les que els veïns necessitaven assessorament i ajuda: expropiacions, cinturó de Ronda, parc de les aigües, etc...

7.10 Conclusions

1ª/ En els moments presents la vida associativa al Guinardó no és pas un element destacable al barri. Ja havíem vist que històricament el Guinardó no anava pas precedit d'una vida social rellevant i una visió panoràmica global a la vida social i relacional del Guinardó d'ara ens dóna una imatge totalment fraccionada on únicament el Centre de Cultura Popular i l'Associació de Veïns Joan Maragall arriben a trobar un ressó. Amb finalitats diferenciades i cadascuna pel seu compte, arriben a crear amb una certa consistència una cohesió social.

2ª/ Si quantifiquem l'associació al barri, tenim els elements següents:

- nens: 300 entre cantaires i escoltes
- joves: 170 entre PEM i escoles
- adults: 1.320 (dels que només uns 300 són veritablement actius)
entre les entitats següents:
 - Associació de Veïns Joan Maragall
 - Centre de Cultura Popular
 - Grup Torxa
 - Mas Guinardó
 - Centre Parroquial de la parròquia de Sant Antoni

Aquestes xifres ens impedeixen definir el barri del Guinardó com socialment dinàmic. La pobresa de possibilitats és evident, i els efectius enquadrats són veritablement pobres.

3ª/ Hi ha una possible explicació a aquesta pobresa associativa? Sense pretendre ésser exhaustius, per la nostra part, trobem quatre possibles explicacions a la situació de fet.

1. Tal com hem vist en anàlisis precedents, el Guinardó és de molt recent formació. Això fa que sigui particularment difícil fomentar una vida col·lectiva on no hi ha una tradició adquirida i sedimentada.

2. Es tracta d'un barri que s'ha vist ocupat per molta gent nova

no necessàriament pertencien a la classe obrera ni tampoc provinents de la immigració. De totes maneres, bona part d'aquesta classe mitja nou vinguda és la que ha manifestat més inquietud associativa. La falta d'alternatives possibles en el seu nou enquadrament fa que molts restin al marge de tota activitat. A més, el ritme consumista de vacances i sortides de la gent del Guinardó, trenca la possibilitat immediata d'inserció. En definitiva, a un barri recent creat amb una manca de tradició associativa evident, es fa difícil trobar una cohesió.

3. Si a aquesta pobresa associativa s'hi afegeix les tensions conflictives institucionals per raons de competència o per raons d'ideologia, ens trobem en un context evidentment mancat de vida relacional.

4. Finalment, si a tot plegat hi sobreafegim la gran dispersió d'opcions funcionals de les associacions, trobarem una quarta possible interpretació de la pobresa associativa al Guinardó. Ens referim concretament a les alternatives diverses dels grups del barri: cantaires, infantils, educació escolta, reunions d'amics, organització de festes, tendències culturals, incidències socio-polítiques, etc. Tot plegat fa que sigui difícil integrar en una unitat de barri el que sembla completament disgregat i fraccionat.

Conclusió general

- 1ª/ L'antic districte Muntanya de Sant Martí de Provençals, amb menys de 60 anys, ha passat d'ésser un lloc camperol amb masos i terres de cultiu a una àrea residencial de la classe mitja barcelonina. D'aquí que al Guinardó és possible trobar-hi la persona que recorda i ha vist el garrofer mascle, únic a Barcelona, i el nou vingut que ha trobat el pis soleiat i airejat que necessita la seva atafegada vida d'home de negocis.
- 2ª/ Els nous veïns del Guinardó són catalans amb un estatus econòmic de la classe mitja; predomina l'edat jove amb un nivell de cultura força elevat. Teòricament tothom és lliure de viure on vulgui, però efectivament les que determinen la residència són les pròpies possibilitats. Les condicions del Guinardó fan que els seus veïns estiguin situats a uns nivells de característiques exclusives d'una classe determinada.
- 3ª/ D'aquí que la funció del barri sigui plenament residencial. Les activitats i serveis del Guinardó han nascut i estan plenament relacionats amb aquesta funcionalitat. És una zona ~~industrial~~ residencial d'una ciutat industrial. Això fa que tota la dinàmica conflictiva a nivell laboral tingui^{pot} o nul·la presència al barri. Per una part la indústria és inexistent i, per l'altra, tot i que els seus veïns són asalariats seran més difícil de sensibilitzar ja que el seu salari els permet un ritme de vida amb poder adquisitiu.
- 4ª/ La trama urbana permet encara moltes transformacions. L'existència de molta casa baixa o amb una planta, fa presumible un canvi de fesomia i una especulació creixent del sòl. Una transformació encara més forta i destructura pot ésser els vials i túnels que el divideixen. A més de l'enderrocament de cases, amb el consegüent perjudici d'unes persones, existeix el trencament físic del barri amb la lògica pèrdua de la seva identitat.
- 5ª/ Cal advertir que l'àrea del nostre estudi no presenta una homogeneïtat de totes les seves zones. L'Hospital de Sant Pau és una gran barrera que, junt amb els vials del passeig Maragall i del Pare Claret, limiten el que podríem dir-ne pròpiament Guinardó. Aquesta diversitat és perceptible a nivell de qualsevol dels aspectes tractats a l'estudi. Esperem que l'enquesta portada a terme a la població clarifiqui més aquesta perspectiva.

6*/ L'anàlisi de les dades objectives no presenta cap problema crític referent als equipaments. Les deficiències produïdes per la inoperància de l'Administració són adobades amb escreix a nivell d'iniciatives pràvades (escoles, medicina, etz...). En canvi, problemes de marginació, avis, deficients mentals i altres, són existents i desconeguts a la vegada.

7*/ El ràpid creixement, la present reconversió del barri, poden ésser entre d'altres factors determinants de la manca d'una vida associativa. Els interessos que en un començament van fer possible una Associació de Propietaris i de Veïns, ara ja no són vàlids; però segur que n'existeixen d'altres que han de fer possible la presència activa del sentit comunitari malgrat les dificultats tant internes del barri com les provinents d'altres situacions.

.....

Aquestes nostres conclusions, vàlides perfectament en el seu conjunt global i estructural, queden a l'espera dels resultats d'un ^mpli qüestionari que està en vies de realització al barri del Guinardó.

Donada la importància de la informació esperable d'aquella consulta, creiem de tot punt necessari, incloure el petit informe que a partir del seu contingut en podem fer, en un gran Suplement que vindrà a il.lustrar i qui sap si matisar els diversos extrems apuntats en el que precedeix.

BIBLIOGRAFIA

- 1.- CARRERAS i CANDI
La ciutat de Barcelona
A. Martin 1914
- 2.- Josep Me HUERTAS-Jaume FABRE
Els barris de Barcelona
Ed. 62 Barna 1976
- 3.- Carles SINDREU
El senyor Joanet del Guinardó
Selecta 1954
- 4.- Montserrat GALERA-Francesc ROCA-Salvador TARRAGO
Atlas de Barcelona. Segles XVI-XX
Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya i Balears. 1972
- 5.- Estadística Municipal
Ajuntament de Barcelona 1970
- 6.- Colin CLARK
Las condiciones del progreso económico
Alianza Editorial, Madrid 1967
- 7.- C.I.D.C.
Cataluña en cifras
Barcelona 1970
- 8.- Informe económico de Cataluña
Cámara Oficial de Comercio-Industria y Navegación. 1974
- 9.- Miguel SIGUAN y Joan ESTRUCH
El precio de la Enseñanza en España
Doposa 1974
- 10.- Población y Vivienda
Ayuntamiento de Barcelona 1965
- 11.- Nolasac ACARIN-Ramon ESPASA-Helios PARDELL-Carme SANS-F.SOLER+SABARIS
Joaquim VERGES
La sanidad hoy. Apuntes críticos y una alternativa
Avance 1975

- 12.- Plan CCB de Càritas Española
Ed. Euramèrica 1965
- 13.- Raimon BONAL
El problema de los deficientes mentales y las inadaptaciones en la zona del Besòs en Barcelona.
Barcelona 1973
- 14.- Josep GRIFOLL GUASCH
Aspectes econòmics de l'educació. Rendibilitat de l'educació.
Ariel 1969
- 15.- Raimon BONAL
Coll-blanch-La Torrassa. Les raons d'una illa urbana
Barcelona 1974
- 16.- Joan ESTERICH i Antoni Mre GUELL
Sociologia de una professió
Ed. Peninsula 1976
- 17.- Jaum EUGENIO SANCHEZ
Aproximación sociológica al alumnado de Formación Profesional de Cataluña y Baleares.
I.C.E Universidad Politécnica de Barcelona. 1973
- 18.- Jaume CARRERA i PUJAL
La Barcelona del s. XVIII
Ed. Bosch 1951
- 19.- Josep ROCA i ROCA
Barcelona en la mano
Ed. Antoni Lopez 1895
- 20.- Alexandre CIRICI
Barcelona pam a pam
Teide 1971
- 21.- Oriol BUIGAS
Barcelona entre el Pla Cerdà i el barraquisme
Ed. 62, 1963
- 22.- Agustí DURAN i SAMPERE
Barcelona i la seva historia
Curial 1972

23.- Rafel TÀSIS i DALMAU

Barcelona. Imatge i història d'una ciutat

Dalmau , 1961

24.- Frederic UDINA i Josep Me GARRUT

Barcelona, vint segles d'història

Aymà 1968

E P I L E G

Assistim avui al naixement i generalització progressiva dels moviments socials urbans, o sigui, als sistemes de pràctiques contradictòries que discuteixen i poden en litigi l'ordre establert partint de les contradiccions específiques de la problemàtica urbana.

Per a milions d'homes les llargues hores angoixants de transport al matí i al vespre, apretats en un vagó o vehicle públic enmig d'una gentada anònima; fent la cursa en el túnel d'un metro, anant depressa, cap a un terme mesurat en minuts; totalment impotents en una caravana d'automòbils que ni es mouen i es desgasten per a reproduir aquest gest tant estúpid amb el vehicle del costat sense guanyar la distància... Per a milions d'homes això és la vida urbana. Separant funcionalment les diferents activitats, distribuint i fraccionant constantment el temps de la jornada.

No importa la mesura i l'alcanc de les raons que assisteixen a les constants reivindicacions urbanes; no es tracta tant d'un context vital com d'una pràctica política. Els problemes prendran una significació social diferent segons la posició social dels actors. Ens movem aquí en una dimensió social i humana emmarcada i inclosa dintre una praxis política.

Aquest lligam entre lluita urbana i lluita política és el punt fonamental en la dinàmica de canvi que poden suscitar els moviments socials urbans. Es així com ostem en mesura de comprendre que la ciutat canvia sota la impulsió dels processos contradictoris dels grups socials i no pas per la pulsio dels tècnics de la planificació urbana. Precisament aquells ofeguen els mites tecnocràtics de la racionalitat urbana. Cal estar plenament convençuts que la darrera paraula al marasme creixent de la desorganització social es troba precisament al carrer.

INDEX

1.- Introducció.....	p.2
2.- Visió històrica del Guinardó.....	p.6
3.- Estudi demogràfic del barri.....	p.18
3.1-La delimitació geogràfica de l'àrea del nostre estudi	
3.2- Les fonts informatives	
3.3- Els seus habitants	
3.4- Evolució de la població 1965-1970	
3.5- Distribució de la població per sexes	
3.6- Distribució de la població segons l'estat civil	
3.7- Distribució de la població segons l'edat	
3.8- Les famílies i la seva estructura	
3.9- Tipus de família i de nucli familiar	
3.10- Naturalesa o lloc de naixement dels habitants del barri	
3.11- Any d'arribada al municipi	
3.12- Lloc de procedència	
3.13- Població activa i inactiva	
3.13.1- Branques d'activitat de la població activa	
3.13.2- Distribució professional	
3.13.3- Les categories professionals	
3.13.4- La població no activa	
3.14- Els aspectes culturals	
3.14.1- L'analfabetisme	
3.14.2- La població que estudia	
3.14.3- Nivell que ha assolit la població que no estudia	
3.15- Condició socioeconòmica general del barri	
3.15.1- Població econòmicament activa, segons la seva condició socio-econòmica	
3.15.2- Un indicador econòmic important: l'estalvi i la inversió	
3.15.2.1- Visió socio-econòmica general de la població del Guinardó	
3.15.2.2- L'estalvi del barri	
3.15.2.3- Els ingressos dels veïns del Guinardó i les compres	
3.15.2.4- Els crèdits i les hipoteques	
3.15.2.5- Valoracions generals	
3.16- Conclusions	
Apèndix I. Delimitacions de l'àrea del nostre estudi	
Apèndix II. Proporció d'habitants per secció censal	
Apèndix III. Escala d'edats del Guinardó i Barcelona (en percentatges)	
Apèndix IV. La immigració al Guinardó segons la naturalesa dels seus habitants	
Apèndix V. Anys de residència al municipi	
Apèndix VI. Distribució professional	
Apèndix VII. Identificació de la població estudiant	
Apèndix VIII. Guió d'interviu per a les Caixes d'Estalvi.	

4.- Les activitats productives.....	p.61
4.1- Visió general	
4.2- Els diferents rams d'activitat	
4.2.1- Alimentació	
4.2.2- Indústria tèxtil	
4.2.3- Fusta, suro, paper i arts gràfiques	
4.2.4- Pell, calçat i cautxú	
4.2.5- Indústries químiques	
4.2.6- Construcció, vidre i ceràmica	
4.2.7- Indústries metal·lúrgiques	
4.2.8- Activitats diverses	
4.3- Conclusions	
5.- La vivenda al Guinardó.....	p.74
5.1- Edificis i vivendes	
5.2- Habitants/vivenda	
5.3- Evolució de la vivenda	
5.4- Règim de tenència de la vivenda	
5.5- Dotació de les vivendes	
5.6- El barraquisme	
5.7- La situació actual	
5.8- Conclusions	
Apèndix I. Relació vivendes/edifici	
Apèndix II. Edificis, vivendes, allotjaments per secció censal	
Apèndix III. Habitants/vivenda per secció censal	
Apèndix IV. Evolució de la vivenda 1965-1970. Barcelona i tots els seus districtes	
Apèndix V. Us del sòl i perspectives de futur al Guinardó	
6.- Els serveis i equipaments bàsics al Guinardó.....	p.94
6.1- Els transports al Guinardó	
6.2- La sanitat al Guinardó	
6.2.1- L'assistència sanitària privada	
6.2.1.1- Les institucions	
6.2.1.1.1- L'Hospital de Sant Pau	
6.2.1.1.2- Quinta de Salut "La Alianza"	
6.2.1.1.3- Casa de Repós Sant Camil	
6.2.1.1.4- Centre de Medicina Preventiva i Auxologia	
6.2.1.2- Els metges	
6.2.1.3- Els practicants	
6.2.1.4- L'assistència a la deficiència mental	
6.2.1.5- L'atenció a la vellesa	
6.2.1.6- Les urgències	
6.2.2- L'assistència sanitària pública	
6.2.2.1- Les institucions	

6.2.2.1.1-	Dispensari d'Assistència Social i Sanitària nº 1 Torre Lloveta	
6.2.2.1.2-	Clínica Victòria	
6.2.2.1.3-	L'ambulatori de la Seguretat Social	
6.2.2.2-	Els costs socials de la Seguretat Social	
6.2.3-	La sanitat ambiental	
6.2.4-	Conclusions	
6.3-	L'ensenyament.....	p.125
6.3.1-	Introducció	
6.3.2-	Les institucions escolars per sectors d'ensenyament	
6.3.3-	Nombre d'alumnes escolaritzats per sexes, sectors i graus. Pre-escolar i Educació General Bàsica	
6.3.3.1-	Escolarització per sexes	
6.3.3.2-	Escolarització per sexes, sectors i graus	
6.3.3.3-	Escolarització per sexe i curs a Educació General Bàsica	
6.3.4-	L'equipament escolar: mestres, personal, menjador i transport. Per sectors.	
6.3.4.1-	El personal ensenyant i no ensenyant per sectors	
6.3.4.2-	Altres equipaments. Per sectors	
6.3.5-	L'ensenyament del batxillerat	
6.3.6-	L'ensenyança especial	
6.3.7-	L'ensenyament professional	
6.3.8-	Aspectes associatius que toquen directament o indirecta a l'ensenyament	
6.3.8.1-	La desapareguda Escola Activa de Pares	
6.3.8.2-	La Cooperativa Estel	
6.3.9-	D'alguns aspectes qualitatius de l'ensenyament	
Apèndix I. Llistat d'escoles del Guinardó. Per dependència i dedicació		
Apèndix II. Quadre recopilador de les dades d'ensenyament		
7.-	La vida associativa.....	p.147
7.1-	Introducció	
7.2-	El Centre de Cultura Popular	
7.3	Centre Social de la Parròquia de Sant Antoni de Pàdua	
7.4-	La Cora gatzara	
7.5-	La Coral Cu-cut	
7.6-	El grup Torxa	
7.7-	Agrupament Escolta mossèn Cinto Verdaguer	
7.8-	El Mas Guinardó	
7.9-	L'Associació de Veïns Joan Maragall	
7.10-	Conclusions	
CONCLUSIO GENERAL.....		p.161
Bibliografia		
Index General		

* LES EXCAVACIONS AL BARRI
a càrrec d'Oriol Granados
dimarts 20 de gener

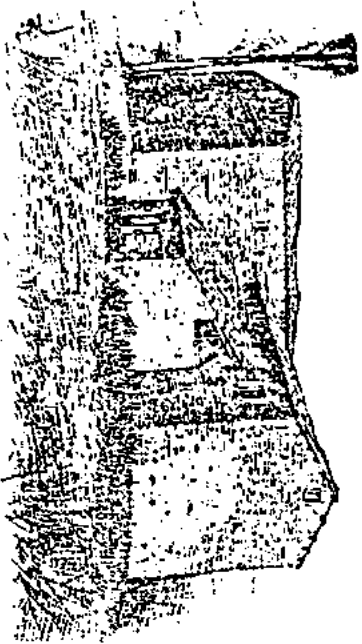
* EL GUINARDO AL SEGLE XIX I XX
a càrrec de Jaume Fabra
dimarts 27 de gener

* EVOLUCIO DE LA POBLACIO EN EL
PAS DEL S. XIX AL XX
a càrrec de Raimon Bonal
dimarts 3 de febrer

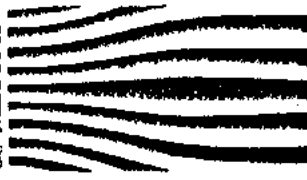
* L'ACTUALITAT AL BARRI DEL GUINARDO
a càrrec de Joan Corbera
dimarts 10 de febrer

* EL MARC GEOGRAFIC
a càrrec de Lluís Casassas
dimarts 17 de febrer

El Grup de Treball de l'Associació de
Mestres de "Rosa Sensat" del Guinardó
que coordinen Araceli Vilarrasa i Tina
Roig amb col·laboració amb el C.P.R.
Horta-Guinardó, organitzen un cicle
de conferències per donar a conèixer
el barri del Guinardó en aquells as-
pectes d'interès pels mestres.

Les xerrades seran obertes a tots els
mestres.

LLOC:

Centre Cívic del Districte

Horta-Guinardó

Av. Mare de Déu de Montserrat

nº 134-140

HORARI:

els dimarts a les 6,30 de la tarda

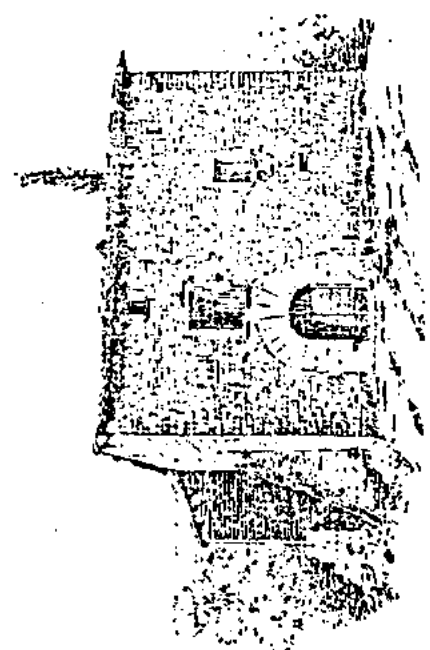
INFORMACIÓ:

A.M. Rosa Sensat

telf. 237.07.01

C.P.R. Horta-Guinardó

telf. 229.53.97

Apunts per a una alternativa: reflexions crítiques sobre l'estructura i els espais urbans del Guinardó
Guinardó → poca història / encara s'està fent. 1976

Formava part de l'antec municipi de St. Martí de Provençals.
Anexió a Barcelona el 1897.

- camí de Barcelona a Horta
- oest del Clot
- est de Gràcia
- limitant amb Vallcarca.

Sagrera
Taulat
Muntanya
Clot
~~St. Martí~~
Camp de l'Arpa.

- Carrers de llauradors i de recio.

Muntanya i Camp de l'Arpa = barri figurat junt.

• Camp de l'Arpa (Arca = dolmen)

- part alta de St. Martí
- extrem del projecte Cerdà
- travessant la carretera d'Horta
- urbanització el 1850 = canvi de nom

• Muntanya

- primera meitat s. XIX
- el 1845 = pagesos i torres dels barcelonins
- 13 oratoris públics
- dos carrers: Hospici - St. Josep + carrers de la Farga de l'Arauc.
- urbanització el 1850: continuïtat del Camp de l'Arpa.
- 1902 = casa del galbó = Hospital de Sta. Creu i St. Pau.

A començament s. XIX, suburbis = paròquies = amb batllis i repòs propis.

En moments de calamitats = els habitants s'acollien a la ciutat.

Dues artèries feien prosperar els suburbis:

- Via Romana (que venia de Montcada)
- Travessera (enllaç d'unir de la panòquia)

La comunicació Barcelona - Horta configuraria el Guinardó =
és el carrer Garratxa.

- estrada francisca (continuació de la Via Romana del Vallès)

+ propietat rural "celada" caldejant el Puig de Cogoll (al s. XV. hi havia el colomar d'en Guinardó)

d'on es veia el mas del galbó (de d'on s'podria pujar al mont Agnol per un camí secundari)

admirin' endu general

Es fa difícil entendre l'essència del conflicte si no es té compte que hi ha una veritable ratlla entre la població de parla castellana i la de parla catalana; una ~~xxixix~~ autèntica segregació a partir només i únicament del fet migratori. Quan uns immigrants marxen, en vénen d'altres i s'ha creat un ghetto i això amb la particularitat que la gent de Manlleu és molt tancada, en contrast per exemple amb Torelló on els recent vinguts fàcilment s'integren? Aquesta segregació es correspon també a una altra que es manifesta ja a nivell físic: es tracta d'un sector separat per l'Àvinguda de Roma i que s'ubica als pisos d'en Garcia i d'en Mateu.

Les situacions conflictives a l'escola Puig-Agut han estat moltes i greus. Quan hi ha hagut un intent de catalanització i de renovar pedagògicament l'escola -intent que es va produir fa uns quatre anys a partir de l'Associació de Pares-, les tensions van arribar molt lluny. Fou aleshores que aparegué la possibilitat de fer una escola nova, la Pompeu Fabra, que es va montar amb un claustre de persones autòctones i així aparentment s'esborrava la problemàtica. I, de fet, amb uns alumnes que eren els mateixos que els del Puig-Agut tenint compte de l'extracció social i immigratòria, es normalitzava la situació, mentre que al Puig-Agut hi va permaneixent el problema.

I quin és veritablement aquest problema? Algú opina que a Manlleu el problema del català està sotmès al canvi del Puig-Agut, ~~ja~~ ^{ja} que s'observa que els vinguts de fora i que van a d'altres col·legis, es catalanitzen, mentre que els qui freqüenten aquella escola no ho fan, encara que, de saber el català, tots el saben.

relació endu medi
Les tensions internes i problemàtiques que fan del Puig-Agut una escola conflictiva, són: l'ús de la llengua castellana, la gran preocupació que es té pels continguts i la impossibilitat de participar en el claustre a les persones que no mantinguin la mateixa dinàmica que la voluntat dels responsables de l'escola. Aquests són mestres que han vingut de fora, que estan molt arrelats a l'escola, que han assumit clarament una lluita oberta contra la introducció del català i amb una mentalitat definitivament molt conservadora. Aquesta situació fa que aquest grup de persones constitueixin un veritable contrapoder i que es carreguin sistemàticament tot el que vingui de l'Ajuntament o de la Generalitat. *(que hi ha molta gent del barri.)*

per les amb més gent
Es tanquen i consideren que són els defensors dels interessos de la població immigrada i creuen altivament que són l'ànima del barri. L'escola té els seus equips de bàsquet i de futbol-sala i, a partir d'aquesta activitat esportiva oberta al barri, es genera un orgull que ho justifica tot: l'escola esdevé el centre del barri.

En aquest context, organitzen majorettes pel que denoten ja un

↳ (en català com a gent)

Fins el segle XIX, Guinardó = camps de cultiu i horta
de llegum.
Vinyes, garrofers, pasturatges i
boscos.

Masos (Viladomat, Casanova, Vintós, La Torre
del Pardal, Lligalbí i Guinardó)

Roc Guinarda o Guinart, bandoler de 1700?

A la vessant nord de la Montanya Pelada = Font d'en Fayes
el 1896 S. Hauri li volia fer el cementiri
era propietat de Mas Vintós i Mas Pujol
1897 / queixos a Barcelona
sentència de la Comissió Provincial } no es va fer.

1905 - la barriada a iniciativa de Pere Fayes i Segrià.

El mas Guinardó (amb Pl. Salvador Riera, el propietari) dona el
nom (els altres propietaris assassinats a Garrot vil a la
Torre del Fau (Vivendo Cougri).

Guinardó i Lligalbí = llocs importants del Guinardó.
lloc estrabègic (puig de Cogoll) dels invasors barbaquins
del 1714. 1652 Joan d'Àustria rebia acatament dels ^{cortells} ~~feudals~~
de la ciutat.

1896 = urbanització de la barriada = Ramble Volant,
Florit, 3 de juliol, Igloris, Felin, etc.

1897 = modificació de l'urbanització per salvar el Mas
Guinardó, el Mas Viladomat (el veí) = a petrus de
Salvador Riera = i altres propietats de Pere Borràs.

Tot seguit, comunicació amb els barris veïns =

Torre del Pardal (Horta i Camp de l'Arpa)

(1913) Font Castellana → Dorsins → Vege de Montserrat
(part alta de Gràcia)

immigrants amb el conseqüent increment de la població en edat escolar i és aleshores que construeix l'escola del Puig-Agut al barri de l'Erm de la que en parlarem tot seguit.

Amb tot i malgrat tot, l'escola pública ha estat i és molt abandonada davant les dues gran potències: els "hermanos" i les "monges". I això, malgrat la consciència que té l'administració local de cuidar amb molta cura les escoles nacionals i de fer per elles molt més del que li toca fer. La regidoria d'ensenyament té la impressió que les 7 escoles privades no estan, ni molt menys, tan ben tractades.

Hi ha testimonis que avalen el fet que les escoles nacionals han estat de sempre un vertader desastre a tots nivells i que els pares mínimament responsables no tenien més recurs que escolaritzar els seus fills a les escoles privades i religioses com un problema de fiabilitat indispensable en els aprenentatges escolars. És un fet real o, com diem més amunt, purament simbòlic? És només perquè l'escola pública és "mal vista" per tradició?

Hi ha la impressió que manca coordinació entre les escoles, perquè certament es podrien fer més coses. Ni ensenyament ni cultura dintre l'Ajuntament es mouen massa en aquest sentit. Hi ha la lluita sostinguda per part d'alguns per tal que aquesta marginació es destrueixi; però les crítiques que es reben de tot arreu i per part de la mateixa població són dures: es menysprea sistemàticament l'escola pública i es diu que es fa massa el gamberro a la plaça i d'altres coses. La sortida és ben difícil i la realitat és veritablement aquesta.

La situació actual és que, a l'acabament de l'EGB, la majoria de nois i noies continuen estudiant; de 14 a 16 anys hi ha places tant a l'Institut com a la formació professional que és privada, i alguns marxen al Politècnic de Vic. Per altra banda, a l'Institut també s'hi apleguen nois i noies del Cabrerès, Sant Hipòlit i Roda de Ter.

Els qui fracassen a l'EGB normalment s'apunten a la formació professional i, si algú queda sense escolaritzar, és precisament d'aquest grup que no han superat la bàsica amb normalitat; l'escola, doncs, segueix essent un important instrument de selecció de les persones en tant que pot repercutir més tard en la mateixa dinàmica cultural de Manlleu.

2.3 L'escola Puig-Agut a l'encreuada de la cultura manlleuenc

La problemàtica d'aquesta escola arranca de la mateixa distribució escolar de Manlleu; les escoles privades són catalanes i les escoles públiques i suburbials eren pels immigrants. Durant força anys l'única escola pública era la del Puig-Agut.

Centre (t'ho he plaçat)

Mas Viladourat (Ca le fleta) → cantonada Rble Volant -
Arinyals Pare Claret → enderrocant el 1940: 210
habitats de la Caixa de Pensions.
Durant la guerra civil = local del PSUC i hi havia
una terraca.

20 - d'oct - 1897 → annexió a Barcelona

El segle XX → poc de creació de la gran ciutat.
primer, entorn del Mas Guinardó i el camí d'Horta (Garnotxa)
pg. Marçal = primer via de ferrocarril = 1911 urbanitzant
compra de parcel·les dels barcelonins = casa de fins de setmana.
(carre i l'hortet)
accés al carrer / grumolls de ciment semblant roques = mo-
dernisme del 1900. Arquitecte Volant.

Torres de diuença / mestres de classe mitja / la gent s'hi
quedava.

~~1949~~ - Torre del Luro → 1949 → Camils = anti-tuberculosi,
Can Planas = mitics
Can Masarió = escola de subnormal del doctor Còrdoba
Mas Casanoves = escola bisbe Trinitat.

Des de la pl. Sallés a Sant Jorj de la muntanya = ^{cases} significativament
Torre del Pardal = terrats romans ^{cases de fuster} / carinera.
Torre Vite Rica (laboratori Estere) // rebollades
granja agrícola (edifici blau o canel·les) // llibreries
Torre Renom // balls
familiars

1936-39 → instal·lació definitiva de les famílies = segregat.

Abans de la guerra = 12 famílies.
al Mas Guinardó = Associació de Propietaris (1880), després Veïns.
1930-31 = publica "El Guinardó" } portaven opusculs =
1930 = "La Rambla del Guinardó" (molt litúrgica) } "Associació de Propietaris".
Tota l'activitat del barri (assaí pel Mas. Però d'una classe
molt molt concreta.
Comissió de beneficència - Comissió de Foment
(urbanisme)
Tres Tombes, cabalgata de Reis, caramells, balls famílies.

En segon lloc, cal dir que abans i concretament als "hermanos", la majoria dels professors no eren pas de parla catalana. La raó és ben simple: a Manlleu abans tothom anava a l'empresa i no hi havia promoció de mestres autòctons i ara, en canvi, en aquests moments hi ha molts joves d'aquí que han fet el magisteri i hi ha molts mestres que són catalans. Al col·legi, malgrat la subvenció, es paga alguna cosa; però és evident una voluntat més explícita d'integració. Encara que en això de la integració influeix molt el nivell cultural: ~~en~~ ~~la~~ tot depèn del món en què et mous. Si es viu un món propi més aviat tancat, aquella integració és difícil. S'observa una certa tendència a adaptar-se i una voluntat de superar certes diferències.

En tercer lloc, era evident que abans l'Associació de Pares era molt dominada i ara sembla que no tant. Aquesta està formada per antics alumnes i la junta es troba una mica fora de lloc perquè dóna la impressió que s'ho emmaneguen tot; amb tot, sembla que hi ha una tendència a variar.

Els alumnes que surten d'aquestes escoles van a BUP o FP; però la majoria són els que s'inscriuen a batxillerat. Des de l'escola es monten activitats, sobretot esportives, a nivell extraescolar: hoquei, bàsquet i futbol-sala. El primer fou muntat per la mateixa Associació de Pares i era clarament una activitat selectiva; ara en aquests moments és ja una entitat al marge de l'escola i es practica independentment de ~~la mateixa~~ la mateixa. *continuació de l'equip* { hoquei, bàsquet

Com a voluntat de treball en equip, als "hermanos" concretament, només s'observa entre els mestres joves del parvulari i del cicle inicial; en d'altres nivells es treballa en equip a mitges i en d'altres és inexistente aquesta ^{tasca} ~~treball~~ grupal. Malgrat que els religiosos siguin pocs són, de fet, els qui manen i la línia de l'escola ~~l'~~imposa el director que s'escou sempre ésser un "hermano". Amb càrrec de responsabilitat dintre l'escola, només hi ha un seglar en la persona del coordinador del cicle mitjà; però es troba molt condicionat pel context i sempre pren les opcions dictades pel col·legi.

2.2 El problema escolar

Com ja queda prou evident, la qüestió més crucial i condicionant de la vida cultural de Manlleu, és la tensió eterna entre escola pública i escola privada. La pública durant molt anys ha funcionat molt malament i no només en l'època franquista, sinó també molt abans; era el lloc on hi anaven els pobres -no necessàriament els treballadors- i la gent gran encara en té una mala imatge: és molt mal vista.

L'ajuntament franquista es troba amb la presència massiva dels

1920 - escissió a la fienta
"Guinardo instructivo y recreativo"
(anaven a jugar al buquet)

1923-29 = Unió Patriòtica al Mas (Primo de Rivera)

~~1920~~ = Acció Catalana Republicana (= no sapament
que quots a la
Unió Patriòtica)

Del Mas → tota la vida associativa del barri.

1^a/escissió del Casal (V. Houtreant-fals; Fomen)

200 fons - fins al 1939.

2^a/lerrouxists (aragonesos - /ocs - /ulen català)

3^a/14 abril 1931 = Esquerra Rep. Cat.

escissió = Lliga Republicana (200 i pocs)

Ateneu / 1931-1933 = C. Borral

1933 = C. Renaixement

4^a/Círcol Republicà del Guinardo (C. Valtòvia)

Personatges = - l'arruïnat per comprar cuets

- Arquimedes Gratacos, conferencier "question social"

- Blasco Romero, pedagog extraorari.

- Canòdroms de Barcelona S.H. = piscine i canis drom.

- biers marxistes

- Front de Treball (Correa)

- Albeu de Treball

- Centre Cívic del Districte.

Primers cas de priso el 1955

1965-1975 boom de l'edificat.

Habitants actuals 62.496 / Dreta de St. Pau = 19579
376 h/Ha. / Esquerra = 27.821
/ Pl. Catalana = 15.096
/ Carmel(?) = 6.322

1965 = 47.561
1970 = 62.496 } + 31'40% (Barcelona 25'47%)

2. L'origen de la segmentació cultural: l'escola

2.1 Els "hermanos" i les "monjes"

~~Elm insinuat ja la influència~~ forta donada per les escoles religioses a Manlleu i això té una explicació ben simple: fa més de 100 anys que estan presents al poble; són les institucions escolars més antigues de Manlleu. La Salle de mitjan del segle passat i el Carme de finals de segle.

Tothom farà l'esforç de portar els fills a l'escola privada i religiosa i els obrers no estalviaran res en aquesta línia; són moltes les generacions de Manlleu que han passat per aquests col·legis.

Els anys 1934-1935, el col·legi La Salle tenia col·lectius de nois que integraven un moviment socio-educatiu de gran influència. Els "Eixerits" pels més petits, els "Avantguardistes" als 15 anys i els "Fejocistes" (FEJOC) quan eren més grans.

La presència d'aquestes escoles té alguna cosa que veure en tot el que passava a Manlleu en els inicis de la revolta industrial; eren escoles portades per la burgesia i, per tant, eren significatives com a indicadors de "l'ordre". La imatge pública de l'escola estatal era dolenta i se la considerava una escola de molt baixa qualitat; els religiosos per la seva banda quedaven com ^{selectius} ~~alliat~~, eren les soves unes escoles tancades i no tenien massa lligam amb ~~el poble~~ la vida del poble. Hi havia una distància marcada per tres característiques: la llengua, la tipologia de l'alumnat caracteritzat per una classe mitja o treballadora catalana i, també, el seu nivell pedagògic més alt. Eren les vehiculadores dels manlleuencs amb una capacitat d'aglutinar, però no pas d'assegurar un futur. Jugaven un fort paper històric; però no pas per més raons que les que presentaven unes escoles nacionals que ^{donaven} ~~presentaven~~ una pobra imatge tant pel que es refereix a l'estructura educativa com només contemplant l'edifici mateix.

Als "hermanos", que no era encara un col·legi subvencionat i, per tant, es pagava, hi anava la gent de més èlit i hi havia, a més, l'internat que feia que s'aplegués allà gran quantitat d'alumnes de fora de Manlleu. L'escola havia estat de sempre segregadora i amb no massa voluntat d'integració.

Això ha variat extraordinàriament en diversos aspectes. En primer lloc, el col·legi té una dinàmica més popular perquè, encara que hi ha alumnes que hi acudeixen pel nom i la consideració mateixa que té el col·legi, també hi ha alumnes que provenen dels pisos de Mateu i Garcia i no són pas pocs els qui tenen un origen castellanoparlant.

Així com les monjes han estat catalanes de sempre, la Salle encara no és una escola catalana malgrat que el llenguatge del col·legi sigui oficialment el català.

Segons col·legi de 1934